

CAPÍTOL 5. LLIBRES, VERSIONS, PRÒLEGS

“La renúncia d’un poble a la seva cultura és una mutilació feta a la cultura humana. I un dels castigs al poble que hi renuncia és la seva davallada a l’estupidesa inexpressiva”.
Josep Maria CAPDEVILA. “Prefaci” d’*Estudis i lectures*. 1938.

En aquest capítol analitzem els estudis literaris de Josep Maria Capdevila, a partir dels escrits que aplegem en llibres, tenint en compte els pròlegs com a factor cohesionador dels textos seleccionats. Recollim també l’opinió de la crítica periodística en el moment de la seva publicació. El capítol consta de quatre parts: en la primera, considerem els llibres escrits per Capdevila prologats per ell mateix. En la segona, els pròlegs i epílegs de Capdevila a obres d’altres autors. En la tercera, analitzem la seva tasca com a traductor, en tres apartats: versions publicades, disperses i inèdites. Finalment, en la quarta part, a partir del Manual de Correspondència: *Com s’ha d’escriure una carta en català*, efectuem unes consideracions sobre l’estil de Capdevila.

* * *

Josep Maria Capdevila publicà dotze llibres de diferent importància i significat dins el món de l’èstica, les lletres i la filosofia. Són els següents: tres aplecs de comentaris literaris i crítics: *Poetes i crítics*, *Estudis i lectures* i *Del retorn a casa*; dos llibres d’èstica: *Francesc Vayreda* (Monogràfic) i *Amics i terra amiga* (miscel·lani); un manual de correspondència: *Com s’ha d’escriure una carta en català* i un manual de filosofia: *En el llindar de la filosofia*. Assenyalem també l’edició escurçada, en cinc volums, del *Tirant lo Blanc*. Entre els estudis i edicions referits a un sol autor trobem: les poesies *Líriques* de Costa i Llobera, les *Poesies* de Joan Maragall i les *Poesies* de Josep Maria de Garganta. I entre els nombrosos reculls antològics que emprengué, publicà les tres edicions de l’antologia lírica: *Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana*.

5.1. LLIBRES DE JOSEP MARIA CAPDEVILA PROLOGATS PER ELL MATEIX

Josep Maria Capdevila prologa la major part de les obres que publica. En la introducció que les encapçala ideològica o bé explicativa, el crític dona raó de la tria (quan es tracta d'una selecció de textos), exposa el seu ideari o efectua una referència històrica. Els pròlegs són molt desiguals. Alguns, com el prefaci ¹ de les *Liriques* de Costa i Llobera i el pròleg ² de les *Poesies* de Joan Maragall, són elaborats estudis de crítica. Altres, com el pròleg ³ de les *Poesies* de Josep Maria de Garganta (1968) es basen més aviat en l'evocació personal. Per la seva amplitud, cal destacar l'estudi que encapçala les *Obres Completes* de Mistral (1957); titulat "Frederic Mistral i la seva obra", inclou una semblança biogràfica del Felibre, un comentari crític a la seva obra i el seu significat en el context de la Renaixença

La introducció ⁴ al *Tirant lo Blanc* (1926-29), representa, en canvi, un esforç per explicar al lector no especialitzat la importància i l'abast d'aquesta novel·la. Trobem també un esforç de síntesi, en el prefaci ⁵ al recull *Prosa* de Verdaguer (1936).

Ementem, finalment, l'estudi que, a manera d'introducció, encapçala el llibre *F. Vayreda* (1926).⁶ A més d'exposar una semblança del pintor, i efectuar una aproximació a la seva obra artística, Capdevila evoca l'amistat que el lliga amb els representants de l'anomenada "Escola Olotina".

En la referència a cadascun d'aquests llibres donem compte, quan n'hi ha, de la recepció que tingueren per part de la crítica.⁷

5.1.1. POETES I CRÍTICS ⁸

En el Prefaci de *Poetes i Crítics*,⁹ Josep Maria Capdevila desplega, en un triple punt de vista, el seu concepte de la crítica:

¹ Vegeu: "L'Escola Mallorquina". Tema 4.7.

² Vegeu: "Entre Maragall i Eugeni d' Ors". Tema 3.4.

³ Vegeu: "Josep Maria de Garganta". Tema 2.6.1.

⁴ Vegeu: "Clàssics medievals". Tema 4.1.

⁵ Vegeu: "Verdaguer. Un procés personal". Tema 4.5.

⁶ Introducció i tria a *Francesc Vayreda*. 30 reproduccions de pintures i dibuixos. Ed. Sala Parés. Barcelona, 1926 (*Monografies d'Art*).

⁷ Entre els escrits sobre l'obra de Capdevila, no podem deixar d'esmentar els pròlegs i epílegs publicats pels amics en algun dels seus llibres. Són els següents: Lletre de Joaquim Ruyra, a manera d'epíleg per al Manual de Correspondència: *Com s'ha d'escriure una carta en català* (1926). Pròleg del P. Miquel d'Esplugues al llibre *La cortesia cristiana*, fragment de la *Introducció a la vida devota* de Sant Francesc de Sales (1927). Pròleg de Maurici Serrahima al manual de filosofia *En el llindar de la filosofia* (1960). Versió al castellà del llibre anterior, amb el títol: *En el umbral de la filosofía*, traducció de Diva Perdomo. Pròleg de Paulina Crusat (1961). Pròleg de Fermí Vergés al llibre: *Del retorn a casa* (1971).

⁸ *Poetes i crítics*. Ed. Catalunya. Barcelona, 1926, 294 pàg. (ERO,1).

⁹ *Ibidem*, pàg. 7-11.

1. El punt de vista metodològic; tant el gramatical, “útil, però insuficient”, com el preceptiu, “sovint arbitrari i, per tant, ridícul”.

2. El punt de vista ideològic, fruit d’un coneixement aprofundit de l’obra i autor; “tal com féu magistralment De Sanctis”.

3. El punt de vista objectiu; és a dir, un punt referencial que sigui vàlid per l’autor i el crític (que representa, en aquest cas, l’opinió del lector).

En la poètica de Capdevila hi subjeu una preceptiva, i en la preceptiva, un ideari filosòfic. Per això el crític distingeix entre els aspectes immutables —el fons de les coses— i els canvis accidentals —la forma com es presenten—. Recorda que “cada home només veu i comprèn una part de la vida i només en podria revelar una part encara més petita”, adverteix dels perills que comporta la subjectivitat i assenyala el conflicte dels qui es refugien en la creativitat purament onírica. Davant el conflicte entre el desig i la realitat proposa distingir els aspectes accidentals (l’expressió de la riquesa i varietat en les obres i els autors), dels aspectes essencials, tenint com a referent la tradició genuïna:

“No ens banyem dues vegades dins un mateix riu; no veiem dues vegades ben igual un mateix arbre; no vivim dos moments idèntics. En mig de la maror dels accidents cal albirar-hi i arribar a contemplar les idees, qui són eternes. Però no menyspreem mai els accidents; sense un nombre accidental de fulles, un arbre no existiria; amb una fulla més, amb una fulla menys, seria el mateix arbre; però sempre n’ha de tenir un nombre, tan accidental com vulgueu. Les paraules moren, les columnes de marbre cauen; les pintures s’esborren: tot es perd. Les idees romanen sempre les mateixes, i l’art, servint-se d’aquells accidents esvanívols, va passant les imatges de les idees d’uns segles als altres, com una herència sagrada”.¹⁰

Recopilada a *Poetes i crítics*, una selecció de comentaris de text, i diferents estudis i assaigs que havia publicat entre 1921 i 1925 a *La Publicitat* i *La Veu de Catalunya*. Formen el gruix del llibre els comentaris de text sobre la poesia mística, la poesia lírica i la prosa poètica de Jacint Verdaguer, precedides d’unes notes comparatives entre Verdaguer i Maragall.¹¹ També hi incorpora el pròleg a les *Líriques* de Costa i Llobera, un llarg estudi sobre l’obra del poeta,¹² i alguns estudis sobre Joan Alcover,¹³ en relació a Frederic Mistral i

¹⁰ Ibídem, p. 10-11.

¹¹ Articles publicats a *La Veu* incorporats a *Poetes i crítics* (p. 13-39): “Alcover i Mossèn Cinto”, 13-XI-1921; “En Verdaguer i En Maragall”, 16-V-1923; “La mística de Verdaguer”. Recensió al llibre *Poesies de Verdaguer*. Introducció i tria de Carles Riba, 19-VII-1923; “La Mort de l’Escoler”, 26-IX-1924; “La prosa d’En Verdaguer”, 2-XI-1924.

¹² “La poesia d’En Costa i Llobera”. *La Veu*. 3 i 9 setembre; 2 i 12 octubre; 1 i 9 novembre i 8 i 13 desembre 1923. Aquest aplec d’articles, amb el mateix títol, forma el prefaci del llibre *Líriques*. Ed. Catalana, 1923. (*Bibl. Literària*).

Jacint Verdaguer. Hi trobem, així mateix, comentaris de text a la poesia de Josep Carner¹⁴ i Josep Maria de Sagarra,¹⁵ una recensió al llibre de Llorenç Riber *Els camins del Paradís Perdut*,¹⁶ i tres prlegs __dedicats, respectivament, a la poesia de Jaume Bofill i Mates, Joaquim Folguera i Clementina Arderiu__ que foren publicats a la col·lecció de butxaca "Els Poetes d'Ara", que dirigia Tom_s Garcés.¹⁷

Fins aquí la referncia als poetes. Pel que fa als crítics, a manera d'assaig global Capdevila hi incorpor_ els seus estudis sobre Joubert¹⁸ i els comentaris referits a la *Storia della letteratura italiana* de Francesco de Sanctis.¹⁹

Poetes i crítics capt_ de seguida l'inter_s de la crítica periodística. Així, Carles Soldevila comentava a *La Publicitat*:

"Hom pot ésser disconforme amb l'objectivisme que professa En Capdevila; el que és impossible és descon_xixer la probitat intel·ligentíssima amb qu_ s'hi ajusta i l'alta qualitat dels fruits que n'obté" [...]. No m'estranyar_ que algunes retines fetes malbé per l'abús de les coloracions violentes, trobin que el llibre de Capdevila és gris! No els contradigueu: és gris, amb la grisor de la perla".²⁰

Tomàs Garcés, des del mateix rotatiu, remarcava la transparncia, veracitat i maduresa de la crítica de Capdevila:

"En tot el recull hom troba la mateixa virtut de claredat d'idea i d'exposició que fa de Josep M. Capdevila un crític ple d'efic_cia. Ell defuig de teoritzar al marge de les obres. N'ofereix, en canvi, ben obert, el panorama interior; lliga la idea generadora amb el movi-ment i l'aire de l'estil; i diríeu que projecta, damunt cada producció que interpreta, la llum nua de la veritat".²¹

13 Articles publicats a *La Veu*, aplegats al llibre *Poetes i crítics* (p.g. 79-119): "L'art utilitari", 12-X-1921; "L'art i el poble", 21-X-1921; "Poesia i equilibri", 28-X-1921; "Alcover i Mistral", 7-XI-1921; "Alcover i moss_n Cinto", 14-XI-1921; "La relíquia", 21-XI-1921; "Els proverbis", 28-XI-1921; "Poemes bíblics", 5-XII-1921.

14 "Josep Carner". *La Veu*. 25 maig, 7 juny, 16 juliol, 7 ("El cor quiet") i 14 agost 1924. *Poetes i crítics*, p.g. 137-169.

15 "Poemes i cançons". *La Veu*. 21.30-VI, 15-VII i 8-VIII-1922; "Cançons de rem i de vela". *La Veu*. 18-X-1924. *Poetes i crítics*, p.g. 191-226.

16 "Els camins del paradís perdut". *La Publicidad*, 30-IX-1920. Incorporat a: *Poetes i Crítics*, p.g. 171-173.

17 Vegeu: "Prlegs de Capdevila a llibres d'altres autors". Tema: 5.2.

18 Articles sobre Joseph Joubert, publicats a *La Veu*, incorporats a *Poetes i Crítics* (p.g. 227-260): "El sistema", 24-II-22; "Plató i Aristòtil", 3-III-22; "L'originalitat", 9-III-22; "La gràcia", 13-III-22; "Estètica", 17-III-22; "La crítica", 24-III-22; "Voltaire", 31-III-22; "J.J. Rousseau", 7-IV-22; "Els límits", 15-IV-22; "La veritat", 29-IV-22. Vegeu: "El sistema de Joubert". Tema 2.2.

19 Prleg a la *Crítica de la Divina Com_dia* de Fancesc de Sanctis, versió de Josep Maria Capdevila. Enciclop_dia Catalana. Barcelona, 1921, p.g. 5-9; "Les arts plàstiques en la Divina Com_dia" (A Enric Casanovas). *La Veu*, 15-IX-1921. Reprodu_t a *Poetes i crítics*, p.g. 261-291. (Vegeu "La po_tica de Francesco de Sanctis". Tema 2.3).

20 Carles SOLDEVILA. "Josep Maria Capdevila", *La Publicitat*, 7-I-1926.

21 Tom_s GARCÉS. "Poetes i crítics", *La Publicitat*, 7-1-1926.

A la *Revista de Poesia*, Octavi Saltor situa el llibre en el context dels estudis crítics del moment, tot destacant el comentari intel·ligent i el bon estil de Capdevila:

“Al costat de l'autodidactisme indisciplinat d'A. Esclasans i del disciplinat de l'Estelrich, Josep Maria Capdevila representa la normalitat de l'estudi, excel·lidora a través de la planera naturalitat de l'estil. [...]. Més, doncs, que un crític poderosament analític, a la manera de Carles Riba __desentrenyador fins a la rel dels elements d'una producció liter_ria__ més que un recensionador sint_tic a la manera esquem_tica de les perspectives de Joaquim Folguera, J.M. Capdevila representa el grau m_xim de perfecció del comen-tarista intel·ligent”.²²

“Aportacions crítiques de tan robusta maduresa __comenta Manuel de Montoliu a *La Veu*__ em donen la seguretat de qu_ ens trobem en pres_ncia d'un dels predestinats a fer produir un magnífic esplet al seny ancestral, a l'essencial sentit crític de l'_nima catalana”.²³ Fins i tot Several, des de la revista satírica *El Borinot*, celebrava l'aparició de *Poetes i Crítics*; després d'un elogi a la nova col·lecció, dedicada a la crítica i l'assaig, fa una interessant distinció entre la ressenya periodística i la crítica liter_ria:

“[...]Molts cops hom entenia per crítica únicament la nota o l'escrit del diari o del peri_dic que seguia gairebé immediatament a l'aparició de tal o tal llibre. I aquesta crítica entenem que, les més vegades, no es pot dir prou crítica, sinó més aviat una ressenya, més o menys afectuosa, obligada, elogiosa o “compromesa” del llibre. La veritable, la forta crítica entenem que és aquella que es forma més endins del temps, i ensems menys lligada a la materialitat del temps”.²⁴

A les antípodes de la crítica essencialista, Agustí Esclasans aprofit_ el comentari a *Poetes i crítics* per constatar a Catalunya l'exist_ncia de dos corrents crítics: l'objectiu i el subjectiu. La seva crítica a l'ideari de Capdevila és una crítica directa i mordaç:

“J.M. Capdevila no és un crític. J.M. Capdevila no és un líric. J.M. Capdevila és un ex-universitari qui se suvient [...]. Convé que repetim, encara una volta, que nosaltres no creiem en l'objectivisme crític. Tota crítica, pel fet d'ésser crítica és, en principi, un acte subjectiu. Un crític subjectiu és, simplement, un crític normal”.

22 Octavi SALTOR. *Revista de Poesia*, 7. Març 1926, p_g. 29.

23 Manuel DE MONTOLIU. “J. M. Capdevila. *Poetes i crítics*”. *La Veu*, 25-II-1926.

24 SEVERAL. “Llibres & Lletres”. *El Borinot*, 108. Barcelona, 17-XII-1925.

Més enllà de la radicalitat de les seves afirmacions, cal veure en la crítica d'Esclasans un esforç per establir el paradigma dels anys vint en crítica literària: Capdevila a un costat, ell a l'altre, i Ferran i Mayoral i Riba al mig:

“La Catalunya actual té dos grans crítics, mig objectius mig subjectius: Carles Riba i J. Farran i Mayoral. Després d'ells ve un seguici de crítics i comentaristes, que es decanten a l'una o l'altra tendència [...]. Jo crític subjectiu a ultrança, no crec en la manera crítica de l'autor de *Poetes i crítics*. La considero desviada, ineficàcia, en conjunt, funesta per a la nostra prosa i el nostre vers [...]. El crític no ha de buscar *la veritat de les coses*, sinó que *ha de recrear-les*. Ha de ser *un refundador de les coses, concretes o abstractes, que el volten per fora i que l'omplen per dintre*”.

Caricaturitza la crítica objectiva i transcendent exposada per Josep Maria Capdevila en la introducció, però no deixa de reconèixer, en el contingut del llibre, les aptituds crítiques del seu autor:

“Davant d'articles tan primfilats i circumspectes i escrits-de-puntetes i aguantant l'al·lucinat com el que obre el llibre de J.M. Capdevila, jo no puc contenir la rialla exhilarant. És, jo crec, un prodigi d'humorisme seriosament universitari [...]. Però després de riure a boca plena, m'és un gran goig posar cara seria, i delectar-me, tot i no creient-hi, amb la resta de *Poetes i crítics*. La magnífica honestat, la discreció mai contradita, la solvència d'home intel·ligent que creu en un punt de vista i el defensa lleialment i noblement del principi a la fi, la serietat d'escriptor que fa honor a l'Esperit, són coses que a mi em guanyen de seguida. I afirmo amb joia i amb agraiment, tot i trobant-me a l'altre costat de la barricada, que admiro i estimo i respecto el contingut de *Poetes i crítics*. I que estrenyo amb emoció la mà del seu autor”.²⁵

En una lletra a Joan Alcover,²⁶ explica la gènesi del seu llibre i els objectius culturals i pedagògics que l'han empès a editar-lo. Li fa participant de les seves

25 Agustí ESCLASSANS. “Poetes i crítics”. *El Dia*. Terrassa, 4-II-1926. Entre els mesos de febrer i març, Capdevila envià una lletra de resposta a Esclasans. Se n'ha conservat un esbrossament manuscrit, signat i sense data, escrit en aquest termes:

“Fins avui no he llegit el vostre amable article sortit al *Dia* sobre el meu llibre de crítica; ja ho devíeu suposar, perquè ja abans us en hauria dat les gràcies. Francament, no em creia que els meus articles us poguessin interessar gaire; i em creia que fóreu no tan deferent, si mai s'esqueia que els veiéssiu i en diguéssiu alguna cosa al públic. Jo no crec que amb el temps no us feu un concepte més favorable del meu llibre. Altrament no m'interessa gaire: als meus escrits els tinc tota mena de miraments quan viuen a casa, però després que els en trec, no els vull tenir cap mena de protecció i jo els seria el jutge més implacable. En allò que vegi que no tenen de raó, els contradiré, els desmentiré i els faré tot el mal que pugui. Si tenen raó que s'arreglin, i si no en tenen que s'enfonsin. Però, si no sobre els meus llibres, és probable que canvieu de criteri amb el temps, i que us desfeu d'algunes errors que en vós són més inofensives perquè sou tan incoherent. És probable que us en desfareu quan se us imposi a la consciència el deure de fer alguna cosa més útil i més serena que no aquests enlluernaments”.

26 Tenim dubtes, sobre la tramesa d'aquesta lletra, ja que no ha estat trobada a l'arxiu de Joan Alcover. Coneixent el tarannà delicat de Josep Maria Capdevila, és possible que la constant referència

inquietuds liter_ries, alhora que es referma en la crítica objectiva i de fort contingut ideol_gic: “ara tot sembla més clar __li confessa__; per_ en començar els meus articles hi havia tal desorientació, jo anava de tal manera contra corrent, que ningú no s’ho creuria”.²⁷ També li anuncia així mateix l’aparició de la revista *Criterion* i li parla d’un grup que s’est_ cohesionant entre els quals esmenta Joan Crexells, Carles Soldevila, Rossend Llates, Carles Riba, Joan Estelrich, Tom_s Garcés, Josep M. Junoy i el propi Capdevila.

[...]. “No escriví aquell llibre com un entreteniment, com a passatemps, sinó amb l'intent de guiar, dins la mida de mes forces, la joventut literària i el públic lector dins la nostra poesia. Ara tot sembla més clar; per_ en començar els meus articles hi havia tal desorientació, jo anava de tal manera contra corrent, que ningú no s’ho creuria. Gràcies a Déu, jo seré quasi l’únic a saber-ho: tant han canviat les coses en poc temps. Avui ja semblen planeres, naturals i clares aquelles coses de simple bon seny que, en dir-les aleshores, semblaven quasi escandaloses. Aquest canvi, le’n deu gaire? No gaire, perquè les coses, de si mateixes, ja s’imposen, però una mica sí. Ara, gràcies a Déu, sembla ridícul això que li estic dient; aquell dia que ja no ho pugui dir a ningú, ni secretament, com ara ho dic, aleshores estaré content [...]. Aquest és el meu petit m_rit, que he de desitjar que es faci invisible. I tant ho he desitjat que en el llibre no hi haurà vist cap protesta contra la desorientació que hi havia en la crítica quan el comencí tres anys enrera; estava convençut que aquella bogeria no duraria gaire. Hi ha un document de protesta definitiu i autoritzadíssim, que és el seu discurs de Girona.²⁸ Era la mida; pel que deia i per qui ho deia, no calia més. En el nostre grup hi veurà algun convertit; som: En Carles Soldevila, En Crexells, En Riba, en Llates, l’Estelrich, En Garcés, En Junoy... Ara convé una orientació filosòfica. No ha vist la revista *Criterion*? Per si no, com un anunci de les seves tendències, li inclouré un article que publicuí aqueix desembre últim a *La Veu*.²⁹ Sembla que tot s'ordena, de mica en mica”.³⁰

5.1.2. AMICS I TERRA AMIGA ³¹

En un escrit sense títol,³² que inicialment havia de ser el pr_leg d’*Amics i terra amiga*,³³ Capdevila proposa l’estudi dels cl_ssecs, denuncia l’oblit de la

personal que conté l’hagués decidit no enviar-la; també és possible que el propi Alcover l’hagués arxivat separadament.

27 Lletre de Capdevila a Joan Alcover, datada a Barcelona el 4-II-1926.

28 Joan ALCOVER. "Jocs Florals de Girona. Discurs presidencial, 1922". *Obres Completes*. Editorial Selecta. Barce-lona, 1951, pàg. 307-311 (*Perenne*,14).

29 "Criterion". *La Veu*, 24-XII-1925.

30 Lletre de Capdevila a Joan Alcover, datada a Barcelona el 4-II-1926.

31 *Amics i terra amiga*. Ed. Barcino. Barcelona, 1932. (*Nou Esplet*, 2).

32 Cinc quartilles escrites a m_ a una cara, a manera d’esbós. (Arxiu Capdevila. Carpeta: 1932).

33 El llibre sortí, finalment, sense introducció i l’esbós de pr_leg rest_in_dit.

pròpia cultura com a causa històrica de la decadència de Catalunya i, en un retorn a les arrels, reivindica els valors ètics i culturals, conservats en el món rural. Defineix el llibre com un recull de “volanderies, articles, notes i prlegs i lectures” que “nades dispersament ací i allà, tenen una unitat que les aplega i fa que les estimi”.³⁴

Reprèn el tema en l'article “De la tartana a l'avió”.³⁵ Tot aprofundint en el concepte de progrés, capgira els postulats noucentistes fonamentats en l'arbitrarisme i la projecció de la cultura urbana i considera que hem de servir-nos del progrés “no per augmentar els nostres neguits, sinó per assegurar més l'equilibri, la serenitat, la vida harmoniosa”.³⁶ Adverteix que, en alguns casos, el progrés “es pot presentar contra-natura”.³⁷ I cita en aquest sentit la dispersió i la desfeta de la família, algunes formes de treball femení i el cinisme que amara la societat, que defineix com “el vici del segle XX”,³⁸ més que un progrés ho considera regressió. Cal, doncs, “destriar el progrés, d'aquestes formes desviades, que són un retrocés”.

Respecte de la cultura urbana proposa un intercanvi cultural: fomentar els valors conservats en les velles masies, el que en diu “la vida harmoniosa” i dotar el món rural de la tecnologia i el confort propis de la cultura urbana. En la distinció que fa, entre la rapidesa exterior i el neguit interior, tal vegada avui hauria enfocat el diàleg entre el camp i la ciutat en l'anomenat turisme rural; és a dir, amb l'adaptació turística de les masies com hotelets o llocs de segona residència: “Farem els viatges més ràpids, i estalviarem un temps, unes estones llargues que les podríem tenir de calma contemplativa. En Maragall creia que l'automòbil podia facilitar un retorn a la vida patriarcal de les masies [...]. És que la rapidesa és externa i el neguit és intern, l'una és material i l'altra és de l'esperit; l'una és de la màquina i l'altra és de l'home. I cal que l'home no perdi el seu equilibri intern encara que una màquina el dugui més de pressa d'Olot a Figueres. Hem de servir-nos del progrés per assegurar més l'equilibri, la serenitat, la vida harmoniosa”.³⁹

La recerca d'aquesta harmonia total no només material, sinó també intel·lectual ser una de les constants en la vida de Capdevila: “De catorze anys en què comencí a escriure fins avui he tingut la ventura, tal vegada

34 Esbós de prleg.

35 “De la tartana a l'avió”. *El Matí*, 11-VIII-1929. Reproduït a *Amics i terra amiga*, p.g. 35-36.

36 *Ibíd.*, p.g. 36.

37 “Esbós de prleg”.

38 Esbós de prleg.

39 “De la tartana a l'avió”, p.g. 36.

raríssima, de no haver de canviar de pensar, ni de sentiments. He estimat sempre el meu país, i n'he recollit emocions i vida, de les quals poca cosa sé transcriure. He cregut invariablement que calia aprofitar no solament les deus de la cultura antiga i nova, sinó fer tothora un esforç per conservar els vestigis útils de les formes de cultura que es perdien".⁴⁰

Amics i terra amiga fou l'únic llibre publicat per Capdevila mentre era director d'*El Matí*. Tal vegada per això, tingué una ampla recepció per part de la premsa. Així, Domènec Guansé escrivia a *La Publicitat*: "La visió de Josep Maria Capdevila no és gaire ampla ni universal. Potser diria millor que hi ha poques coses que el temptin i l'atreguin. En aquelles coses que li plauen mostra, per tacte, discreció, un gust afinat. La seva mateixa prosa és una prova de delicadesa i de gust. És una prosa planera, que defuig els relleus, els sons violents; una prosa una mica flonja, per manca de nervi, i que es complau, sobretot, en les cadències suaus".⁴¹ En aquest mateix to elogiós, llegim els comentaris publicats a la revista *Mirador* per J. Díaz-Plaja⁴² i al diari *El Matí* per Joaquim Ruyra⁴³ i Josep M. Junoy.⁴⁴

Zenon, des de *La Vanguardia*, defineix l'autor com "un escritor de altos vuelos, que sabe dar una transcendencia moral y filosófica al comentario de los más simples hechos literarios o artísticos".⁴⁵ També Leandre Amigó i Maurici Serrahima remarquen al *Diari de Mataró*, el sentit didàctic de Capdevila: "Un dels nostres millors crítics, Josep Maria Capdevila afirma Serrahima, ha publicat un volum, d'unes vuitanta pàgines, on ha posat tota la seva sana ideologia, tot l'encís de la seva prosa i tota la planera exposició dels seus pensaments. I dic això, perquè Capdevila quan escriu no deixa mai d'ensenyar".⁴⁶

5.1.3. ESTUDIS I LECTURES ⁴⁷

40 Esbós de pròleg.

41 "Els llibres nous". *La Publicitat*, 17-XI-1932.

42 "Amics i terra amiga". *Mirador*, novembre de 1932.

43 "Amics i terra amiga de Josep Maria Capdevila". *El Matí*, 6-XII-1932.

44 "Un llibre d'art i literatura: Amics i terra amiga". *El Matí*, 25-XII-1932.

45 "Amics i terra amiga". *La Vanguardia*, 11-XII-1932.

46 "Un llibre nou". *Diari de Mataró*. Mataró, 25-XII-1932.

47 *Estudis i lectures*. Ed. Selecta. Barcelona, 1965. 287 pàg. (BS, 378). Al "sac de papers" de Capdevila esmentat a la introducció trobem, en una carpeta, l'esbós del llibre tal com l'havia dissenyat l'any 1938.

L'etapa en que Josep Maria Capdevila es professionalitzà com a periodista agafa nou anys: del 1925 al 1934. En deixar *El Matí*, després d'uns mesos d'incerteses i recerca de nous camins tant en pedagogia, com en periodisme, formà part de l'equip fundador del Taller Escola d'Art de Tarragona, mentre reprenia, al mateix temps, els comentaris de crítica. Primer a *Mirador* (1934-35) i *La Publicitat* (1935-37); després a la *Revista de Catalunya* (1938).

De l'aplec d'aquests assaigs, en sortí *Estudis i lectures*. Compilat l'any 1938, el llibre no fou publicat fins al 1965, just al moment que l'exiliat tornà a Catalunya.

A *Estudis i lectures* l'autor amplia la investigació literària a escriptors tan diversos com Manuel de Cabanyes i Santiago Rusiñol. També hi foren inclosos els comentaris efectuats als autors més representatius de la Renaixença: Aribau, Rubió i Ors, Aguiló, Llorente i Genís i Aguilar. Hi incorporà, així mateix, els articles que havia dedicat a vells amics: López-Picó, Junoy, Riba, Garcés i Carles Soldevila. Amb tot, aquesta part del llibre no ultrapassa les cinquanta pàgines.

Dedica les dues-centes pàgines restants, als representants del classicisme literari ja tractats anteriorment: Costa i Llobera, Alcover, Maragall, Ruyra i Carner. Anotem que, en la selecció dels articles, deixà de banda dos autors singulars: Jacint Verdaguer —que apareixia anunciat en un segon llibre, que mai no fou publicat— i Josep M. de Sagarra.

Sintetitza, en el Prefaci,⁴⁸ dos textos anteriors: el "Discurs Presidencial dels Jocs Florals Escolars de 1934"⁴⁹ i el parlament titulat "La vida literària a Catalunya".⁵⁰ Insisteix en l'equivocitat en el concepte de "progrés", segons s'apliqui a les ciències o a les lletres i en l'empobriment que representa encaixonar un autor en una escola determinada:

"Proudhon s'equivoca creient en el progrés de la poesia, en el progrés de Virgili damunt Homer. No hi ha progrés ni reculada. A Catalunya, la poesia de Maragall després de la de Verdaguer ni representa un avenç ni un retrocés: és una poesia diferent: és una canvi. I amb aquests canvis l'enriquida és la llengua catalana, no amb una música millor, sinó amb una música nova, amb un artista més. Si en la crítica literària solem fer comparances entre els escriptors és només per definir, no per amidar, és per fer veure les qualitats distintives de cada un, no per fer-hi sumes i restes. En un llibre excel·lent de crítica, Wanda Landowska es dolia del concepte del progrés artístic introduït a la música.

48 Ibídem, p. 5-9.

49 "Als estudiants". *El Matí*, 16-III-1934.

50 "La vida literària a Catalunya". Gaset setmanal radiada de la "Institució de les Lletres Catalanes". Redactor en Cap: Lluís Montanyà. any I - número 13. Arxiu Capdevila. Carpeta: "Any 1938".

L'Oratori de Nadal de Bach __diu__ ja no es pot fer millor. Ni es pot fer millor una petita peça de Couperin. Així mateix dues poesies diverses, pot ben ésser que cada una, dins la seva manera, sigui insuperable. Una cançó barcelonina de Carner, amb la seva ombreta d'ironia i un punt amanerada, no desmillora l'amplitud ni la profunda naturalitat del Canigó de Verdaguer". Ni aquest poeta ens faria oblidar mai la delicada cançó barcelonina. No cal que ningú s'irriti l'enveja prenent mides [...]. Hem de treure'ns del damunt les preocupacions d'una decadència o d'un progrés fatídics. El progrés i la decadència ens els fem".⁵¹

Enfront d'un dirigisme ideològic imposat des de les instàncies polítiques, Capde-vila fa una crida al treball en llibertat, "raonable i serè", en vistes al futur. Postula al mateix temps una crítica imparcial i sensible als fets històrics, tot advertint del perill d'autocomplaença i manca d'autocrítica que es pot donar en un país mancat de llibertats.

En uns moments en què es vol justificar la mediocritat, fent recurs a la repressió dictatorial, reprèn el Discurs Presidencial dels Jocs de Bogotà (1945), tot insistint en la responsabilitat que pertoca a cadascú. Perquè, "el veritable perill no ve de fora, sinó que és a dins" i el veritable enemic de Catalunya "és l'oblit, la deixadesa, la ignorància". Davant del cofoisme d'alguns cercles intel·lectuals, recorda que "res no ens obliga a creure que [la nostra història] sigui la millor" ja que tant a l'escriptor com al crític, "l'única exigència que li ve imposada és la del coneixement". Propugna obrir portes, amb el convenciment que "el món no es desinteressa de nosaltres fins al moment en què nosaltres ens desinteressem de Catalunya". En referència als Arxius literaris, proposa l'estudi dels autors catalans "dels més antics als més contemporanis, no com si fos intangible, ni ens obligués a cap adhesió, sinó amb un sentit de crítica ben lliure".

Després d'haver dormit vint-i-cinc anys, *Estudis i lectures* aparegué l'any 1965, coincidint amb el retorn de l'exiliat. El llarg paràntesi donà lloc a una revisió per part de l'autor; hi desestimà un article sobre la crítica d'Azorín,⁵² i, com a representants de la nova generació literària, hi va incorporar Lluís Serrahima i Miquel Forteza. Amb la inclusió d'un article sobre el poeta illenc,⁵³ l'autor completava els seus estudis sobre l'escola mallorquina. En el comentari a Lluís Serrahima __afegit el 1964__,⁵⁴ sintetitza les noves tendències de la

51 *Estudis i lectures*, p.g. 5-7.

52 "Notes sobre la crítica". *La Publicitat*, 1-X-1935.

53 *La Publicitat*, 5-VI-1936.

54 Lluís SERRAHIMA. *Com el mar*. Ed. Proa, Barcelona, 1963. (COM).

poesia de la primera meitat del segle XX a Europa, en la qual veu una evolució “de les formes amples i rumboses a les estrictes i breus”:

“Són tendències universals seguides per motius incognits, sense que els pobles s’ho diguin. A Catalunya hem passat de la profusió de Josep Maria de Sagarra, a l’austeritat de Carles Riba i Salvador Espriu. Uns canvis semblants s’esdevenien a Itàlia i a França. De l’estil abundós de Gabriele d’Annunzio, passaven a l’estil aeri, de volada breu i suggestiva d’Ungaretti, i a la prosa *scarna e immediata* de Salvatore Quasimodo. I a França, més gradualment, d’Hugo i de la música de Verlaine, a Mallarmé i Valéry i als Alcools i Calligrammes d’Apollinaire. Mes a França, *després del cop violent de l’última guerra* —diu André Gide—, *s’ha esdevingut una cosa gravíssima: La desconfiança en l’esdevenidor ha format en els nou vinguts el gust exclusiu del present i de l’immediat, i dins les arts i la literatura, tot se’n ressent. La tradició s’és rompuda, la tradició francesa! Ser de veres? Alguns admirables esforços de restauració, per ben aconplits que siguin (i ara penso particularment en Valéry), semblen arcaïtzants i ficticis, i no volen veure en qualsevol tradició sinó una esclavitud. Dels poetes de llengua anglesa, Mari Manent, millor que ningú, ens dir com passaren d’un Tennyson i d’un Longfellow d’ahir, verbosos en vist d’un William B. Yeats i d’un Robert Frost d’avui*”.⁵⁵

La crítica periodística es féu un bon ress del llibre. Des del diari *Tele eXprés* hom hi veu “[...] una ordenada revisió de toda nuestra literatura del XIX y del siglo actual, a través de las figuras más destacadas y con un especial cariño y atención en el análisis de la floración literaria en tierras baleáricas y en las figuras de Alcover, Maragall y Ruyra”.⁵⁶

Octavi Saltor al *Círculo Catalán* de Madrid, assenyala la coherència ideològica de Capdevila i l’estudi en profunditat dels autors que tracta:

“L’actitud i fins i tot la manera de J.M. Capdevila són verament les d’un glossador; la d’un anotador marginal, que va enfilant les suggestions del llibre llegit o de l’escriptor analitzat, amb una tan planera com elegant articulació respectuosa del seu propi pensament. No hi cerquéssim per tant (perquè no les hi trobaríem) reaccions violentes, ni vehements, rèpliques àcides o bel·licositats tumultuoses. Capdevila no hi fa de polemista; ni tampoc de servil adulator; ben sovint ens revela horitzons, matisos, caires, altures (més que no pas abismes) de tan lúcida i aguda captació que potser ni els propis autors no els havien sospitat”.⁵⁷

Josep Faulí, al *Diario de Barcelona*, després d’una obligada referència al pròleg, remarca la varietat d’uns temes “tratados siempre con altura intelectual

55 *Estudis i lectures*, p. 282.

56 X. “*Estudis i lectures*, por J.M. Capdevila”. *Tele eXprés*. 28-X-1965.

57 Octavi SALTOR. “El retorn de Josep Maria Capdevila”. *Revista del Círculo Catalán*. Madrid: Abril de 1966.

y pasión humana". I diu en una transposició de l'obra a l'autor: "si no tuviera otro valor, pudiera tener uno muy merecido de homenaje a Capdevila, crítico y pensador, maestro de periodistas en su día, que debemos tener presente como ejemplo y como conocedor de saberes inte-lectuales".⁵⁸

Des de les p_gines del *Noticiero Universal*, G. Díaz Plaja exposava "la gran función orientadora y educadora" del llibre, tot recordant l'afinitat de Capdevila amb Ors pel que fa a "la curiosidad y el buen sentido humanístico", i les diverg_ncies de l'autor envers els "formalismos y esquemas" orsians, "tan brillantes como desorientadores". Hi troba a faltar l'índex onom_stic.⁵⁹

Miquel Dolç el setembre de 1967, després de lamentar l'oblit en qu_ es troba Capdevila, situa en quatre paraules l'obra filos_fica, crítica i periodística de l'escriptor:

"No ha habido en su camino sinuosidad ni desvío: sólo enriquecimiento incesante de proporciones. He aquí lo que representa su nueva selección de artículos y ensayos críticos *Estudis i lectures*, por cuyas páginas casi trescientas pasa, no esquemáticamente, sino en sus rasgos más significativos, la vida literaria de Catalu_a de los últimos cuarenta a_os, precedida de unas notas sobre escritores pertenecientes a la *Renaixença*. Decir que el libro, por su valor documental, es indispensable en la historia de nuestras letras, resultaría una afirmación obvia, innecesaria, tratándose de una obra de Capdevila. Él sabe que el mundo no nos pide sino una cultura propia, porque *la renúncia d'un poble a la seva cultura és una mutilació feta a la cultura humana*. He aquí la razón de su crítica: la búsqueda y exploración de una serie de filones de esta cultura. Espontáneamente, la fuerza instintiva de un examen se le convertirá en estudio pródigamente estructurado, sobre diversos planos, cuando se aproxima a las figuras más firmes: tales son los ensayos dedicados a Joan Alcover, Maragall, Joaquim Ruyra, Josep Carner o Carles Riba".⁶⁰

Esmement, més tardana, l'opinió de Montserrat Vayreda la qual afirma: "En girar l'últim full, ens adonem que, amb tot i que la majoria dels assaigs i estudis daten dels anys trenta, no han perdut ni inter_s ni actualitat".⁶¹

5.1.4. DEL RETORN A CASA ⁶²

58 Josep FAULÍ. "Estudis i lectures, de Capdevila". *Diario de Barcelona*, 13-XI-1965.

59 "Josep M. Capdevila: *Estudis i lectures*". *El Noticiero Universal*, 18-I-1966.

60 Miquel DOLÇ. "El magisterio de J.M.Capdevila". *La Vanguardia*, 7-IX-1967.

61 Montserrat VAYREDA I TRULLOL. "Un llibre de Josep M. Capdevila". *Vida parroquial*, 1598. Figueres, 8-VI-1971.

62 *Del retorn a casa*. Pr_leg de Fermí Vergés. Intoducció de Josep Maria Capdevila. Barcelona. Editorial P_rtic, 1971, 146 p_g. (LB, 27).

Entre 1965 i 1971 Capdevila public_ all_ on pogué. A manca de diaris catalans, féu una “escampada de llavors” en les publicacions d’_mbit local i comarcal i en diferents revistes especialitzades subjectes a una f_ rria censura.

Durant la primavera de 1971 recopil_ els nous escrits en un llibre miscel!lani, que titul_ *Del retorn a casa*. En la introducció,⁶³ justifica la varietat i dispersió dels temes aplegats. Eludeix parlar dels temes literaris ⁶⁴ o pedag_gics ⁶⁵ incorporats en el llibre així com les refer_ ncies a obres ⁶⁶ i autors ⁶⁷ i va incorporar-hi un article sobre *El Matí*.⁶⁸

Prenent Verdaguer com a pretext, descriu l’entorn de Banyoles on l’atzar el dugué a viure els darrers anys de la seva vida.⁶⁹ En parlar de l’Empord_, recorda els amics dels anys d’*El Matí* i els nous amics del retorn.⁷⁰ A través dels “llibres de guerra”,⁷¹ reflexiona sobre els drames d’una guerra civil. Finalment, en alguns articles pren el pols a l’Europa del principi dels anys setanta; tant des del punt de vista ideol_gic⁷² com espiritual,⁷³ es lamenta del que anomena “desgavell europeu”:

“Avui sembla que les armes at_miques ens allunyen el perill d’una nova guerra. Amb armes d’aquesta mena, no hi hauria defensa. Ningú no podria evitar l’atac aeri de l’enemic. En una guerra at_mica no hi haria vençuts ni vencedors, tots serien igualment vençuts, tots els bel!ligerants, en cosa d’unes hores, s’enfonsarien inevitablement i definitivament. Aquest perill espantós, avui per avui ens salva. Si no és de grat, hem de posar seny per força. I cal assolir un terme ideal, si és possible: arribar al respecte mutual de les nacions, grans i xiques, reunides en una Societat constitu_da de moment per les d’Europa, que proclami obertament i eficientment els drets de l’home. Déu fes que tantes revolucions i guerres no hagin esdevingut est_rils. Són els problemes d’avui dia, que ens mantenen, com un deure, l’esperit despert. Hi va la vida de la p_ tria i la de totes les p_ tries, i la dignitat de cada ciudad_”.⁷⁴

63 Ibídem, p_g. 11-14.

64 “Les veus de la nostra gent”, p_g. 55-56 i “Entorn dels segles decadents”, p_g. 73-82.

65 “Institut d’Estudis Vallencs *Jaume Huguet*”, p_g. 99-100; “La primera escola. En el cinquantenari de la mort del bisbe Torras”, p_g. 105-109.

66 “*Encara no sé com sóc*. Novel!la de Maria dels _ngels Vayreda”, p_g. 115-117.

67 “Josep Maria de Garganta”, p_g. 27-37; “Jaume Bofill i Mates”, p_g. 39-46; “Verdaguer i el seu epistolari”, p_g. 83-92; “Prudenci Betrana”, p_g. 93-97; L’adéu de Josep Carner”, p_g. 101-103.

68 La “Hist_ria de la premsa catalana” i “El Matí”, p_g. 57-65.

69 “Els goigs del Mont i les caramelles” i “La vila de Banyoles i Verdaguer”, p_g. 15-22.

70 “Temes empordanesos”, p_g. 47-53.

71 “Llibres de guerra”, p_g. 111-113.

72 “Notes sobre el marxisme”, p_g. 119-125.

73 “L’esperitualitat dels laics”. Un llibre de Louis Evelyn; “Sobre el llibre *Sincer envers Déu*”, de John A.T.Robinson, p_g. 127-146.

74 P_g. 13-14.

El llibre tingué, un notable ress_ en la crítica periodística. Des del *Diario de Barcelona*, Josep Faulí en féu una recensió amb el títol: “El mismo Capdevila, en su retorn”.⁷⁵

Després d’un resum biogr_fic, el comentarista se centra en el llibre. El considera “una recopilación de artículos, cuyo valor humano promordial estriba en que son los del reencuentro, son los del regreso i la readaptación”. Considera el conjunt dels vint-i-un articles com “un puente entre ayer i hoy”, tot assenyalant que “los más interesantes son, precisamente, cuantos hacen referencia a ayer”.

Exposa la sensació d’immobilitat que el llibre respira i ho atribueix a dos factors: l’estabilitat de l’escriptor, poc amic d’innovacions i la línia d’església avançada, impulsada Concili Vatic_ II, en conson_ncia amb la visió eclesial de Capdevila en els anys vint. Faulí retreu sobretot a Capdevila, el l_xic emprat en els seus escrits:

“Si son comprensibles y explicables sus *Notes sobre el marxisme* y sus críticas de Evely y Robinson, lo son menos la forma en que las escribe y la crispación que a través de sus páginas se observa. Parece, por otra parte, que Cali haya creado en él una discontinuidad y que, pese a que ha mantenido correspondencia y contactos, la imagen conjunta de nuestro presente le haya resultado desorientadora y, como consecuencia, al contrario, le cueste hallar el punto justo de reacción”.

Complementari de l’anterior, per_ escrit amb més profunditat i coneixement, és el comentari de Joan Teixidor a *Destino*:

“El título de este último libro de Josep Maria Capdevila parece aludir a un mundo de recuerdos y de nostalgias. *Del retorn a casa* podia ser un relato más o menos porme-norizado que nos permitiera asomarnos a la peripecia vital de su autor. Y en parte es verdad que se cumple esta intención lo mismo cuando nos habla de las circunstancias en que naciera *El Matí*, o cuando evoca el ambiente en que discurrió la vida de Josep Maria de Garganta o la de aquella obrera olotina de 1810. Pero quizás el título es todavía más expresivo si lo referimos a otro tipo de retorno. En un hombre tan circunspecto como Josep Maria Capdevila se trata sobre todo de volver a lo de siempre: a sus estudios, a sus ideas y a sus predilecciones. Crítico literario de gusto seguro y singular clarividencia nos hablará una vez más de Verdaguer o de Bofill i Mates. Hombre de pensamiento intentará aclarar las intenciones de algunas de las últimas novedades del ensayo religioso: Louis Evely o John A.T. Robinson. Así el libro discurre por derroteros muy dispares pero obtiene una perfecta unidad tanto por el estilo como por la coherencia ideológica. Muy especialmente es esta última condición la que apreciamos. En este caso no se trata tan solo del

⁷⁵ J. FAULÍ. “El mismo Capdevila, en su retorn”. *Diario de Barcelona*, 13-XI-1971.

peso de una serie de opiniones y creencias que se mantienen inalterables a través de los años, sino de un cierto modo de exponerlas y del carácter muy personal con que se especifican. Es buena esta persistencia de unas determinadas estructuras en una época tan frívolamente dispuesta al cambio por el cambio. Para algunos pueden dar a estas páginas un cierto aire anacrónico. Para mi constituyen su mayor mérito. La fidelidad debe ser siempre enaltecedora”.⁷⁶

J.V. en la sección “Libro catalán” de *La Vanguardia*, después d’informar sobre el libro, anuncia los proyectos literarios de Capdevila; habla d’un nuevo libro, “en el que analizará la obra de Josep Maria de Sagarra, la de Eugenio d’Ors, la de Santiago Rusiñol, y quizá la de algún otro personaje de la literatura catalana”.⁷⁷

Jaume Farriol,⁷⁸ a *Vida Parroquial* de Figueres, opta per l’evocació personal i l’elogi dels aspectes classicitzants de la crítica de Capdevila; remarca “la profunditat enfront de la superficialitat”, “la mesura contra la desproporció, la humilitat oposada al divisme, l’esperit de servei per damunt els deliris de la grandesa pròpia”.

Miquel de Garganta opta per l’evocació personal, insistint en els escrits de tema olotí:

“Dedica unes pàgines a Lliberada Ferrarons,⁷⁹ l’abnegada obrera olotina, aureolada de santedat. En la semblança de Josep Maria de Garganta evoca l’ambient cultural olotí del començament de segle. Estudia la producció poètica de Bofill i Matas, el meravellós cantor del Montseny, que no oblidava, per a l’Olot nadiu i exclamava: “Oh Verge del Tura, la Verge del bou, que sou moreneta com gra de fajol”.⁸⁰

A *Canigó* Octavi Saltor situa el llibre en el conjunt de l’obra capdeviliana, com a una “continuació menor dels seus anteriors llibres d’interpretació, literària i psicològica, continguts en els textos de *Poetes i crítics*, *Amics i terra amiga i Estudis i lectures*”.⁸¹ Ell mateix, en versió castellana, en publica un resum al *Círculo Catalán*, de Madrid.⁸² A *Vida Catalana*,⁸³ mossèn Josep Teixidor exposava la unitat de pensament que guia l’autor.

76 Joan TEIXIDOR. “Josep Maria Capdevila”. *Destino*. Barcelona., 5-VI-1971.

77 J.V. “El nuevo libro de Josep Maria Capdevila”. *La Vanguardia*, 9-IX-1971.

78 Jaume FARRIOL. “Del retorn de Josep Maria Capdevila”. *Vida Parroquial*, 1598. Figueres, 8-VI-1971. Reproduït a *Horizontes*, 372. Banyoles, 19-VII-1971.

79 “Una obrera olotina de 1810”. Síntesi biogràfica de Lliberada Ferrarons, quan es parlava de la seva canonització, p. 23-25.

80 Miquel DE GARGANTA. “Bibliografia olotina. Del retorn a casa, de Josep Maria Capdevila”. *El cruscà*, 8. *Papers literaris de las Garrotxa*. Olot. Juliol 1971.

81 Octavi SALTOR. “Proses del retorn”. *Canigó*, 210. Figueres, agost 1971.

82 Id. “Del retorn a casa”. *Círculo Catalán*. Madrid. Novembre, 1971.

83 Josep TEIXIDOR. “Banyoles: ha nascut un llibre”. *Vida Catalana*, 323-324. Girona, juliol-agost 1971.

5.1.5. L'ANTOLOGIA LÍRICA

De les nombroses antologies que project_, la més reeixida fou l'antologia lírica, titulada: *Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana*.⁸⁴ Es tracta d'un c_non d'obres i autors ___bviament discutible __, que podem considerar encara v_lid en els seus trets fonamentals. La primera edició aparegué l'any 1924, pels volts de Nadal; per_ per la correspond_ncia amb Joan Estelrich i amb Joan Alcover,⁸⁵ sabem que hi treballava des de 1923. En una lletra adreçada a Riba,⁸⁶ explica al seu amic que el llibre havia de formar inicialment “una antologia de la poesia catalana moderna dins l'*Enciclop_dia Catalunya*”, per_ al final va ser editat a la col·lecció “Els Nostres Cl_sscs” de la Barcino.

Exposa a Joan Alcover la g_nesi del llibre i la insatisfacció que té d'un títol que no el convenç, per_ és publicitari:

“Estic fent una antologia de poetes catalans des d'En Mil_ (els moderns) fins a En Carner; tot plegat un centenar de poesies. Procuraré que hi hagi les millors poesies del Renaixement: (Pons i Gallarza) *L'olivera mallorquina*; (Mil_) *La complanta d'En Guillem*; Verdaguer, Costa, Oliver, Alcover, Guimer_, Morera i Galicia, Maragall, etc. Li agrairia cordialment totes les indicacions que tingués l'amabilitat de fer-me saber sobre aix_. Recordo bé unes observacions que vostè va fer sobre *Les Cent millors poesies de la Llengua castellana*, d'En Menéndez y Pelayo”.⁸⁷

En la tria del material literari es veu que l'Antologia fou el resultat d'una llarga reflexió. Aquí apareix l'ample bagatge cultural de Capdevila, especialment en l'àmbit de la preceptiva i la po_tica.

“És ben segur que hi haur_ mancaments en la tria de les *Cent poesies millors*. Ja el títol n'és un. I no li hauríem posat si no fos que ajuda molt a l'_xit editorial i ja és usual. Com també és usual que precedeixi cada col·lecció d'aqueixa mena una noteta desmentint el títol, venint a dir: no us cregueu que no hi hagi poesies belles fora d'aquestes que us oferim [...].

Havia de donar una vista panor_mica i no em podia aturar a cap indret preferit. La vict_ria d'aquest llibret fóra que semblés un llibre f_cil de fer, que semblés a tothom que, fora alguna petita modificació, l'haurien igual. És a dir,

84 *Les Cent Millors Poesies Líriques de la Llengua Catalana*, Tria de Josep Maria Capdevila. ENC, Barcelona, 1925. 226 pàg. Edició ampliada el 1931. (CPB, 70).

85 Vegeu: “Joan Alcover. Un amic i mestre senyorívol”. Tema 4.7.2.

86 Lletra de Capdevila a Riba, datada a Barcelona el 28-I-1926.

87 Lletra de Capdevila a Joan Alcover, datada a Barcelona el 17-VII-1923.

que no es veiessin les llargues vacil·lacions i el llarg temps de la seva gestació. Fins la impremta se n'ha ressentit, i han hagut de compondre i descompondre poesies. L'Aguiló? I en Picó i Campamar? I l'Anicet Pag_s? I en Cases i Amigó? Jo he llegit tot el que he pogut de tots, ho he rellegit, m'hi he pensat, i, en definitiva, he decidit ni agrisar l'antologia ni fer quedar malament a autors que, essent bons autors, no tenen poesies que suportin el ve_natge d'altres més excelsos. Era el cas d'Aguiló; tan perfecte en algunes proses no ho és gaire en vers; i qu_ ha fet ell que no ho fes millor en Costa? i a les seves elegies i al seu *Llibre de la Mort*, és fer-los injustícia posar-los al costat del *Dol* i del *Col·legi*. No és pas per l'Aguiló que he tingut més recança; és per poesies dels mateixos poetes de l'antologia; és per la *Mediterr_nia* d'En Costa, per algunes d'En Verdaguer. Per_ calia mirar el conjunt, i n'hi havia prou __era la finalitat del llibre__ que les poesies estimulessin a con_ixer tota l'obra de l'autor preferit. Així, per aquella economia, perqu_ ja hi havia *La Serra, el Dol, el Col·legi, la Relíquia*, no hi posava poesies que m'estimo tant com aquelles, com *Enyorança, el Rei, el Cacic, Notes de Dei_, la Sirena* [...].

I la tria d'En Verdaguer, que era difícil! Calia donar mostra dels seus g_neres lírics. Dels seus caires com a poeta; del seu optimisme dels *Idil·lis*, del seu pessimisme, de la seva tend_ncia amplificadora, dels seus moments de concisió mera-vellosa, de la seva varietat d'estrofes, del seu talent per al pat_tic, de la seva visió del paisatge; ocupa molt espai, per_ quasi de tot aix_ n'hi ha mostra. Si tot aix_, com vost_ em diu, ha de servir per fer un llibret útil per als catalans i *pels estrangers* (que cada dia s'interessen més per la nostra poesia i els calia orientar) i ja estic content: és el que volia".⁸⁸

El compilador no presenta un llistat exhaustiu d'obres i autors, sinó que es proposa deixar const_ncia de la riquesa de rimes, ritmes i versos que es donen en l'idioma catal_.

"La llista dels autors moderns gairebé és tan incompleta com la dels antics; més que no pas oferir una llarga llista de bons autors, hem volgut donar una imatge de les modalitats distintes que prengué la lírica catalana moderna, des de la inspirada llibertat d'En Maragall a la pulcritud artística d'En Costa i Llobera".⁸⁹

Heus ací, en un quadre sin_ptic, les obres i autors seleccionats en les diverses edicions de l'antologia:

Ramon LLULL	2
Jordi de SANT JORDI	2
Ausiàs MARCH	5
Joan ROIÇ DE CORELLA	1
Cançons populars	4
Bonaventura Carles ARIBAU	1

⁸⁸ Lletra de Capdevila a Joan Alcover, datada a Barcelona el 16-II-1924. (No consta en l'Arxiu d'Alcover).

⁸⁹ "Introducció" a *Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana*, p.g. 8-9.

Manuel MIL_ I FONTANALS	1
Josep Lluís PONS I GALLARZA	2
Teodor LLORENTE	2
Jacint VERDAGUER	21
Angel GUIMER_	2
Magí MORERA I GALÍCIA	2
Miquel COSTA I LLOBERA	15
Joan ALCOVER	8
Apeles MESTRES	1
Joaquim RUYRA	2
Joan MARAGALL	24
Miquel dels Sants OLIVER	3
Joaquim FOLGUERA	1

A l'edició de 1931 hi fou incorporat Josep CARNER 8
En la darrera tria, que deix_ in_dita, hi afegí els següents poetes:

Josep Maria LÓPEZ-PICÓ	3
Joan Maria GUASCH	2
Maria Antònia SALV_	1
Jeroni ZANNÉ	1
Guerau DE LIOST	3
Josep Maria de GARGANTA	2
Josep Sebastià PONS	3
Carles SOLDEVILA	1
Carles RIBA	6
Josep Maria de SAGARRA	8
Carles FAGES DE CLIMENT	1
Joan SALVAT-PAPASSEIT	1
M_rius TORRES	2

La publicació de *Les cent millors poesies de la llengua catalana* tingué un ample ress_ a la premsa. “L’aparició d’una bona antologia __diu Serrahima__⁹⁰ feia aleshores molta falta”; ressegueix les antologies existents, del tot sobrepassades (les seleccions antol_giques que de Moliné i Brasés,⁹¹ de l’Avenç⁹² i d’Alexandre Plana⁹³), i exposa el criteri del compilador respecte de la selecció:

“En Capdevila va saber evitar les discussions sobre els poetes actuals __vull dir aquells l’obra dels quals era encara en camí de realitzar-se__ i va enfocar l’antologia com una tria feta entre autors consagrats. Dels cent poemes, n’hi ha deu d’autors cl_ssecs i quatre de populars an_nims. Els altres comencen amb l’*Oda a la P_tria* d’Aribau. Per_ només hi apareixen obres de catorze poetes, i __amb l’única excepció de Joaquim Folguera, mort feia sis anys__ tots ells

90 Josep Maria Capdevila, p_g. 26.

91 *Les Cent millors poesies de la llengua catalana*. Triades per Ernest Moliné y Brasés. Antoni López: Editor. Barcelona. 1911, 306 p_g.

92 “Antologia de poetes catalans d’avui”. Barcelona, 1913. 148 p_g. (BPA, 135).

93 Alexandre PLANA. *Antologia de poetes catalans moderns*. Barcelona. 1914. (SCE).

anteriors a Josep Carner, que ja no hi és. El prop_sit era prou clar: fer arribar al públic les obres mestres de les generacions anteriors. N'hi ha vint-i-una de Verdaguier, catorze de Costa i Llobera [sic], vuit de Joan Alcover, vint-i-quatre de Maragall. Per a Capdevila __i no sembla gaire dubtós__ eren els quatre mestres indis-cutibles. Hi posava també, a més del d'Aribau, poemes de Mil_ i Fontanals, Pons i Gallaza __aleshores totalment oblidat__, Llorente, Guimer_, Morera i Galícia, Apel!les Mestres, Ruyra i Miquel S. Oliver. I, a la fi, un de Folguera".⁹⁴

El comentari de Josep Maria de Sagarra,⁹⁵ adreçat molt subtilment "als qui fan tries antològiques de la nostra poesia" se centra en la reivindicació del corrent satíric, un corrent que "potser per qüestió de principis no ha volgut tenir en compte el meu amic Josep Maria Capdevila". Recorda que, com una vena subterr_nia, la s_tira és present en la literatura catalana; des dels trobadors provençals fins a Carner i Guerau de Liost. Retreu, doncs, al recopilador l'oblit d'"aquesta mica d'oli, aquesta mica de sal i pebre, tan humans, tan vius, en la nostra poesia i en el temperament del nostre poble".

Tom_s Garcés ⁹⁶ considera "finíssimes" les poesies de Teodor Llorente i Josep-Lluís Pons i Gallarza; ja que "semblen noblement renaixentistes, essent com són ben actuals". Amb tot, troba que hi manca algun representant del vanguardisme, com Joan Salvat-Papasseit.

Manuel de Montoliu ⁹⁷ troba encertat haver limitat la tria "al cercle dels poetes ja desapareguts" i dels ja "definitivament consagrats", així com dels "representants dels diferents corrents i escoles". Parla de "l'exquisida discreció crítica" del compilador, que ha sabut subratllar els noms de Verdaguier, Costa i Llobera, Maragall i Alcover com a exponents d'una literatura que "en el curt espai de cinquanta anys ha donat al món quatre grans i definitius poetes lírics que més d'una de les grans literatures mundials ens enveja-rien [...]. Amb el verb inspirat d'aquests quatre magnes poetes [la literatura catalana], ha articulat la veu profunda de l'_nima d'un poble jove en el concert de la poesia universal".

94 Josep Maria Capdevila, p_g. 26.

95 Josep Maria DE SAGARRA. "Sobre una antologia". *La Publicitat*, 28-II-1925.

96 Tom_s GARCÉS. "Les cent millors poesies líriques". *La Publicitat*, 3-III-1925.

97 Manuel de MONTOLIU. "Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana". *La Veu*,

En la mateixa línia, Jaume Bofill i Ferro⁹⁸ considera el criteri de Capdevila “discret i equilibrat”; perquè són molts els qui “trobaran preferible una prolixitat en les grans figures, que fer-nos conixer poetes menors”.

Josep-Sebastià Pons,⁹⁹ amb la frase “le choix de Josep Maria Capdevila est hereux”, destaca la bondat de la tria.

Giacomo Prampolini,¹⁰⁰ presenta Josep M. Capdevila com “un conoscitore intelligente ed operoso” dels poetes lírics.

Joan Crexell,¹⁰¹ després de reconèixer que “l'autor de la tria l'ha fet segons un criteri rigorós”, troba a faltar en la selecció, els noms ja consagrats de Carner, López-Picó, Sagarra i Riba. Veu en aquests autors “poemes que no solament resistirien la comparació amb la majoria d'obres publicades en la col·lecció de Capdevila, sinó que superarien una bona part d'elles”.

Ferran Soldevila sintetitza en el seu escrit els comentaris de premsa apareguts. Després d'un elogi inicial on veu que “la recent antologia resulta un recull ple de dignitat i bellesa”, exposa les següents acotacions:

“Troblem que ha carregat massa el contingent Verdaguer-Maragall-Costa: en Sagarra feia observar l'absència de la producció satírica valenciana. En Manuel de Montoliu troba a faltar Marian Aguiló i Pagés de Puig. En Garcés ha planyut l'absència de Salvat Papasseit. Certament, admés En Joaquim Folguera, no trobem cap raó per excloure'l”.¹⁰²

Al marge d'aquestes opinions, el que ningú no pogué negar fou l'oportunitat de l'Antologia: Anys després, Serrahima, recordava que la tria de Capdevila “va produir en molts lectors una mena de revelació” i va constituir la base per a la posterior formació d'un cançoner a Catalunya:

“Una gran part dels poemes de tots aquells autors que apareixien per primera vegada en una antologia, els hem vistos després en d'altres de posteriors, i molts d'ells com a indiscutits. En aquella hora, quan el predomini encara ben vigent d'unes tendències determinades feia semblar que, per a molts, només comptessin els poetes posteriors a Carner, és evident que aquella tria va fer molt de servei”.¹⁰³

98 Jaume BOFILL I FERRO. "Les Cent millors poesies líriques de la llengua catalana". *Revista de Poesia*, 2. Setembre, 1926, p.g. 111.

99 Joseph-Sebastià PONS. "Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana". *Mercure de France*. Marsella: 1-II-1926, pàg. 774-775.

100 Giacomo PRAMPOLINI. "Note di letteratura catalana. Un'Antologia Lirica". *Il Convegno. Revista di letteratura e di arte*. 1925, núm.4, pàg. 213-216.

101 Joan CREXELL. "Les Cent Millors Poesies Catalanes, vistes per un amateur". *La Publicitat*, 5-III-1925.

102 Ferran SOLDEVILA. "A propòsit d'una antologia". *La Publicitat*, 10-III-1925.

103 *Josep Maria Capdevila*, p.g. 26.

El mateix Capdevila reconeix en un escrit de promoció publicitaria que, en la tria antològica, "la crítica hi ha vist una mica massa d'exigència, que el temps ha de dir si era excessiva".¹⁰⁴ Per de fet veiem que prengué bona nota de la crítica a través dels prelegs que anafegint en les diferents edicions.

PRIMERA EDICIÓ. En la introducció,¹⁰⁵ l'autor justifica la inclusió de l'Antologia com a volum extraordinari de la col·lecció "Els Nostres Clàssics". Després d'afirmar que la tria abasta "des de la lírica lul·liana fins a la dels poetes d'avui", assenyala alguns criteris selectius:

1. Anar a la valoració global del poema.
2. Situar al seu lloc aquells autors que han destacat més en altres gèneres literaris.
3. No incloure-hi per principi autors vivents, si no és "per arrodonir i completar el llibre". (Justifica en aquest punt la inclusió Joaquim Ruyra, Joan Alcover, Magí Morera i Galícia i Àngel Guimerà, encara vivents).

SEGONA EDICIÓ. En l'"Advertiment de la segona edició" __publicada l'any 1931__,¹⁰⁶ el compilador lamenta que alguns crítics no acabaren de veure "la diversitat d'aspectes que l'Antologia havia de tenir". Insisteix que, en la seva tria, no oblidà "ni la història, ni la retòrica", per donar prioritat a la selecció estètica atenent, més que res, "a la bellesa de les poesies". També en aquest cas, "bé que el criteri no era dur-n'hi de vivents", va incloure-hi Josep Carner, donant la següent justificació:

"D'ençà que sortí la primera edició, Catalunya s'és endolada per la mort d'En Magí Morera i Galícia i d'En Joan Alcover. L'haver-hi dut aleshores aquestes poetes, bé que el criteri no era dur-n'hi de vivents, ens ha temptat avui d'incloure-hi unes poesies de Josep Carner, no solament en homenatge al seu geni, sinó també per la influència que ha exercit en la nostra poesia contemporània".¹⁰⁷

TERCERA EDICIÓ. En la tercera edició __publicada l'any 1936 __, el compilador mantingué la selecció de 1931. Hi afegí, amb tot, un "Advertiment"¹⁰⁸ per regradar al públic "la bona acollida que reiteradament

104 Arxiu Capdevila. Dossier "Antologia lírica". Tres quartilles escrites a m.

105 "Preleg" de "Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana, tria de J.M.Capdevila", p.g. 7-9.

106 "Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana, tria de Josep Maria Capdevila". Ed. Barcino, Barcelona, 1931, p.g. 7-8. (CPB. 70).

107 *Ibidem*, p.g. 8.

108 p.g. 8-9

ha donat al llibre”, tot afegint: “Si no hagués tingut altre m_rit, tindria el d’haver fet recordatori dels noms de Pons i Gallarza, Mil_ i Fontanals, Llorente, Morera i Galícia i Miquel dels Sants Oliver”.

TRIA PER A LA QUARTA EDICIÓ. De retorn a Catalunya (1965), Capdevila prepar_ una nova edició que deix_ a punt de publicar. Sembla que l’editor Casacuberta,¹⁰⁹ per donar força d’actualitat a la tria, suggerí la col·laboració de Joan Triadú. Aquest declin_ l’oferta i Capdevila féu la proposta a Oswald Cardona. Finalment, la prepar_ sol.

En un esbós de pr_leg que deix_ inacabat exposa la finalitat d’una de antologia: “pretén ésser una bona guiadora entre els meandres seculars d’una literatura d’on s’han sabut escollir aquelles peces d’una bellesa més ferma i equilibrada, dignes que siguin gairebé apreses de cor pels fills de la casa, i mostrades als forasters”.

En el seu projecte, a més d’incrementar el nombre de poetes seleccionats, L’autor presenta un títol més simplificat: *Antologia de la poesia catalana*. I dóna com a raons no haver de lligar-se “ni al nombre de cent”, ni al concepte “líric”, que considera restrictiu:

“Ahir va venir en Casacuberta i, entre moltíssimes coses, haguérem de parlar de la qüestió de *Les cent millors poesies*. La qüestió és que aquest llibret s’és envellit. Tothom el demana, est_ a punt d’exhaurir-se’n la... no sé quina edició, i per una de nova caldria renovellar la tria. Amb els anys han mort alguns poetes que han d’entrar-hi: Bofill i Mates, López-Picó, Josep Maria de Sagarra, Carles Riba. Jo he envellit encara més que el llibre. Qu_ farem? De moment, si volem fer una nova tria hem de cercar qui m’acompanyi. Jo havia proposat a En Casacuberta, far_ cosa de dos anys, En Joan Triadú, autor d’una altra antologia. Ahir en Casacuberta em va dir que En Triadú estava amb tanta de feina, que no podria. Parl_rem de vós i de fer la feineta de la nova tria comptant-vos-hi, que En Triadú ens hi donés el seu parer, com també, ja no cal dir en Casacuberta. Només així una tasca d’aqueixa mena té alguna garantia. Les normes són (ara no tinc a la vista les paraules liminars de la primera edició) que sigui una ullada a tota la poesia lírica catalana pret_rita; que cada poesia escollida fos rigorosament antol_gica; és a dir, que no tingués fallides inexcusables dins una tria d’aqueixa mena; i que contingués ensems la varietat d’escoles, tend_ncies i fins de m_trica de la lírica catalana. La dificultat més enutjosa és la restricció imposada pel nombre cent. Com que és de tot en tot extraliter_ria, em sembla millor eludir-la d’una vegada que ja no posin més *Les cent millors...*, sinó *Antologia de la poesia catalana*, Barcino. El fons inicial subsistiria, per_ en lloc d’un parell de poesies populars, podríem anar-n’hi vuit i podrien entrar-hi *gloses* mallorquines, etc. Qu_ us en sembla? Les tries a fer

109 “Per a la vinent Diada del Llibre, escrivia Capdevila el 16-I-1971 a l’editor Casacuberta, hem de preparar tot seguit l’Antologia lírica, dic malament: ja la tinc preparada”.

serien les d'En Carner (aquest ja feia excepció), la d'En Bofill i Mates __difícil__, la d'En Riba; també difícil, la d'en Sagarra: i altres que podrien tenir-hi una o dues poesies com Pijoan, Zanné, Guasch, Salvat-Papasseit... Potser valdria més que també rompéssim la lligadura del mot *lirisme*, i féssim entrar-hi un parell de fragments de l'*Atl_ntida* i del *Canigó*: al capdavall, l'_pica de Verdaguer caracteritza la nostra poesia moderna".¹¹⁰

Si comparem aquesta darrera tria (1971), amb l'*Antologia general de la poesia catalana* de Castellet i Molas (1979), hi advertim:

1. Coincid_ncia pel que fa als autors mallorquins, excepte Maria Ant_nia Salv_.
2. Abs_ncia en la tria de Capdevila, de J.V. Foix, Mari_ Manent, Tom_s Garcés, Salvador Espriu, Joan Vinyoli i Pere Quart.
3. Abs_ncia en la de Castellet-Molas, de Magí Morera i Galícia, Joaquim Ruyra, Joaquim Folguera, Joan Guasch, Maria Ant_nia Salv_, Jeroni Zanné, Josep Maria de Garganta, Carles Soldevila i Carles Fages de Climent.
4. Pel que fa a les poesies seleccionades, la coincid_ncia és remarcable en els cl_ssics, feble en la resta i nul!la en el cas de Verdaguer, Carner o Riba.

5.2. PR_LEGS DE CAPDEVILA ALS LLIBRES D'ALTRES AUTORS

Josep Maria Capdevila public_ alguns pr_legs a sol!licitud d'altres autors, especial-ment amics i coneguts. Es tracta d'escrits condensats que giren entorn del comentari de text i la refer_ncia biogr_fica.

Prolog_ el primer llibre l'any 1918, per enc_rrec de les Alumnes de l'Escola Superior de Bibliotec_ries: una semblança biogr_fica de Goethe, que serví d'introducció a la versió de *Germ_ i germana*, feta per les mateixes alumnes.¹¹¹

Entre 1923 i 1924 prolog_, a petició de l'editor Tom_s Garcés, els llibres dedicats a les poesies de Clementina Arderiu,¹¹² Guerau de Liost ¹¹³ i Joaquim Folguera,¹¹⁴ publi-cats a la col!lecció de butxaca "Els Poetes d'ara".¹¹⁵

110 Lletre de Capdevila a Oswald Cardona, datada a Banyoles el 15-I-1968.

111 GOETHE. *Germ_ i germana*: Traducció per les alumnes de l'Escola Superior de Bibliotec_ries amb una introducció per J.M. Capdevila. Minerva. Barcelona, 1918, p_g. 3-8 (CPLM, III).

112 CLEMENTINA ARDERIU. *Poesies*. Tria de Tom_s Garcés. Pr_leg de J.M. Capdevila. Edicions Lira. Barcelona, 1923. 60 p_g. [*Els poetes d'ara*].

113 GUERAU DE LIOST. *Poesies*. Tria de Tom_s Garcés. Pr_leg de Josep Maria Capdevila. Edicions Lira. Barcelona, 1923. 57 p_g. (EPA).

114 JOAQUIM FOLGUERA. *Poesies*. Tria de Tom_s Garcés. Pr_leg de Josep M. Capdevila. Edicions Lira. Barcelona, 1924. 58 p_g. (EPA).

Es tracta de comentaris de text, a partir d'una exegesi interna que, amb petites variants, incorpor_ poc després a *Poetes i crítics*.¹¹⁶ El crític juga amb les paraules i mostra ja una tend_ncia envers la crítica comparativa.

Troba la poesia de Clementina subtil i delicada, com correspon a la feminitat de la poetessa. Indefinible, per_ amb ressons de classicisme:

“A primer cop d’ull la seva poesia vos semblar_, a moments, obscura; i de seguida, tal vegada, hi descobrireu alguna retirança, més gentilícia que no liter_ria amb la poesia catalana antiga d’Auzi_s Març i Roiç de Corella. Sí, és una poesia, diríem, interior; parla de l’esperit, posa símbols, és subtil, analitza finament les situacions més delicades i les resol finament, tot d’una, com en aquelles poetes, el mot sembla premiós i difícil, tot d’una el vers té una flu_desa meravellosa [...].

És una poesia indefinible potser de tan femenina. Diríem que hi ha a dins totes les forces per_ que no se’n mostra cap palesament. Una energia lliure, superior a les cançons mateixes, les domina. Ara us creieu que esclatar_ la gelosia i no: juguineja el madrigal; ara us trobeu amb una alegria que sembla que desbordi, i no: la mort o el destí l’ombregen; ara us sembla que la maledicció es badi com una flor negra, i no: ve una conformitat i es difon la benedicció suaument humanitzada”.

En comentar Guerau de Liost, juga també amb les paraules. Destaca l’artificiositat del poeta, que presenta “amb un art com d’orfebreria”, acompanyada d’una visió onírica i d’una sensibilitat “fina, enva_dora, gairebé m_rbida”.

El joc entre la precisió dels mots i la fantasia de les imatges, en fa una poesia equívoca i al mateix temps vaga i conceptuosa:

“Els *Somnis* tenen no sé quin gust de literatura medieval popular; un gust que perdura en el darrer llibre de *S_tires*. Sense assemblar-s’hi gaire o gota, desvetllen records de Fra Anselm, d’En Pere Porter o del Venturós Pelegrí. Amb incomparable consci_ncia artística, tenen alguna cosa d’aquella literatura que s’escamp_ i arrel_ a la pagesia muntanyesa i s’apagava darrerament amb les llars de les velles masies”.

En el cas de Joaquim Folguera, la prematura mort del poeta dóna al comentari de Capdevila un aire definitiu. Ressegueix la biografia del malaguanyat escriptor, en qui veu “una vida m_rbida, tota cançó, tota alegria,

115 La col·lecció, d’intenció divulgativa, duu a la contraportada el següent text de promoció: “Els poetes d’ara. Col·lecció d’antologies dirigida per Tom_s Garcés. Cada setmana sortir_ un volum de 64 p_gines. La tria anir_ precedida d’un pr_leg crític bibliogr_fic”. Cada volum: 0’75 Ptes.

116 “Jaume Bofill i Mates”, p_g. 175-181; “Poesies de Joaquim Folguera”, p_g. 183-188; “Clementina Arderiu”, p_g. 189-190.

sense passions definides que la dominin, sinó la passió per la literatura mateixa". Analitza també les influències literàries que troba en les seves poesies:

"En el poeta Folguera les influències literàries són moltes i difícils d'endevinar. Formes sintàctiques, versos sencers, paraules determinades, les deixariem veure fàcilment. Però les influències no són més que superficialment literàries: en el fons el poeta és original, autèntic. El tema és sempre el mateix; l'impuls que no troba només que ombres imprecises, imatges buides que esdevenen símbols d'unes realitats només sospitades i d'unes fantasies incorporades".

Malgrat no haver pogut resoldre plenament el seu ideal poètic, considera que l'obra del jove poeta té ja un valor antològic:

"En Folguera morí jove ¹¹⁷ i no pogué resoldre son ideal poètic, que solament ens fa pressentir. De vegades és imperfecte en el ritme, de vegades és impropï de llenguatge. Però a través d'aqueixes tares el pressentiment és fort i suggestiu. Aquest poeta elegíac no té solament una pàgina dins la història de la literatura catalana d'avui. Té sempre un lloc en la vida de tots aquells que el llegiren, perquè tothom ha tingut en la vida aquests moments de solitud, que ell sabé cantar. Aquest poeta és el poeta de les èpoques de literatura closa, d'esteticisme, quan la fantasia prova de no moure's gelosament de si mateixa, quan la poesia, estancada, ha esdevingut únicament elegíaca".

L'any 1931 prologa un llibre de poesies de Maria Perpinyà.¹¹⁸ Assenyala els orígens empordanesos de la poetessa, tot remarcant la claredat d'unes poesies que "se us fan amigues de la memòria, us hi revé la música, algun vers, alguna imatge; i així un llibre com aquest us esdevé de seguida un llibre amic":

"És una poesia elegíaca, velada públicament amb les imatges més delicades, tretes adés del paisatge, adés de les suggerències misterioses de la fantasia. I aleshores, més que cap història concreta —que poc l'endevinaríeu dins aquesta poesia alhora tan sincera i públicament velada— percebem la pura expressió poètica i emotiva, la música, el ritme tan adient al sentit i sentiment de les paraules, que fins sovint, movent-se en llibertat, fora de tota mètrica, encara us comunica més bé el seu batec íntim".

Ja de retorn de l'exili, prologa encara quatre llibres. En el cas del llibret *D'ara i d'abans*, de Pere Berenguères,¹¹⁹ es tracta d'un pròleg, purament de compromís, redactat en estil epistolar. Signa també el pròleg de la *Història d'una*

117 Joaquim Folguera i Poal. Santa Coloma de Cervelló 1893 - Barcelona 1919.

118 Maria PERPINYÀ. *Poemes*. Pròleg de J.M. Capdevila. *Publicacions de La Revista*, Barcelona, 1931.
Maria Perpinyà i Sais (Verges 6-12-1901 - 6-7-1994). Col·labora a *El Matí* des de la seva fundació; tingué cura de la secció de moda i posteriorment de la crítica del llibre infantil i juvenil. Capdevila li fou padrí de noces (3-III-1931). A partir de 1966, iniciaren un contacte epistolar.

119 Pere BERENGUÈRES. *D'ara i d'abans*. *Poesia*. Barcelona, 1967.

biblioteca,¹²⁰ de Josep Miquel i Macaya. El llibre, per_, no fou publicat fins al 1988. Al costat d'una descripció literaria d'aquella biblioteca, parla també dels estudis de filosofia a Catalunya a l'interior dels quals situa l'obra del fil_sof vallenc:

“Sovint en les llargues temporades de maror pública, es devia sentir solitari. La mort se li emportava fills i amics caríssims. Tot se li feia de més en més avinent perqu_ es sentís, a sa manera, com un fill de Rancé. Encara, vora els llibres, li restava la correspond_ncia. La vella i la nova. Bé que la guerra lí'n malmestia una partida, restava encara copiosa. Lletres de Lluís Carreras, de Garrigou-Lagrange, del P. Xiberta, carmelita, de Maritain. I més i més. Ell és un enamorat del XVII franc_s, del segle d'aquell Rancé, amic de Bossuet, que deix_ la seva vida frívola de París per retreure's, dins els seus dominis, a Normandia. La vida del fundador de la Trapa l'escriví Chateaubriand: una de les últimes obres seves breu, concisa, de línia viva i nua. Un dels bons llibres del gran prosador. Amb amistats com aqueixes de la Trapa i la Cartoixa, en moments de solitud, s'esplaia el nostre amic, i així, el caprici i tot, li dóna fruit”.

L'any 1968 prolog_ les *Poesies de Josep Maria de Garganta*,¹²¹ amb una semblança biogr_fica, feta d'evocacions. Era un deute que Capdevila s'havia imposat envers el qui fou per a ell mestre i amic. A petició dels fills de Garganta, tingué cura de la revisió i la classificació de les poesies. En aquesta semblança, els qui coneguérem Capdevila hi endevinem, a moments, la projecció d'uns trets personals:

“Les coneixences més variades i nombroses se li ordenaven a l'interior de l'esperit, en la seva vasta i fidel mem_ria: exteriorment no tenia gaire ordre ni disciplina. Tenia sempre perduts i verament introbables els papers i notes que més estimava. En sabia l'indret, per_ no es decidia a la recerca; fins que venia un dia __i venia__ que l'atzar els hi posava als dits. I així tot anava una mica a la ventura. Podríem dir d'ell el mateix que deia Josep de Maistre del seu germ_Xavier: *És un home excel·lent, que cal prendre tal com és. Tot en ell dep_n de la inspiració.*

El conegué Costa i Llobera quan estigué de pas, un o dos dies, a Olot el 1904. Garganta era obrer de la festa de Corpus. *Olot __diu Costa i Llobera__ em sorprengué per sa cultura. L'obrer de la festa, estusiasta per la literatura i bon coneixedor de la italiana, m'acollí fraternalment.* Era Costa i Llobera justament el poeta catal_ que ell preferia. Li agradava per la pulcritud, pel geni, per la cultura. Ell era amic de Jaume Collell, de Lluís Nadal, de Martí Genís, i li pla_a la ciutat de Vic com la de Girona. Per_ els seus poetes eren els mallorquins. A l'admiració que sentia per Costa i Llobera seguí la que tingué per Alcover, ja abans de publicar l'aplec de poesies *Cap al tard*, i la que tingué per Miquel dels Sants Oliver, doblat com ell d'erudit i de poeta, i també imbu_t d'aquella

120 Pr_leg a *Hist_ria d'una biblioteca* de Josep Miquel i Macaya. Eumo Editorial, Vic, 1988, p_g. 11-13.

121 *Poesies de Josep Maria de Garganta*. Semblança de l'autor per Josep Maria Capdevila. Notes per Joan de Garganta. Ed. Barcino. Barcelona, 1968, 157 p_g. (LRSS, 38.).

ir_nica bonhomia que li dictava *L'Hostal de la Bolla* i el *Viatge a Mallorca*. Per_ en les seves poesies no veureu, sinó rarament, la influ_ncia d'aquests poetes, i és perqu_ era molt independent, i les influ_ncies, en tot cas, li venien innombrables i de les proced_ncies més diverses. Potser més les seves lectures d'hist_ria que no cap mestratge literari el duien a rimar fantasies amb un matís pintoresc de temps pret_rits. Componia quan li venia, sense projectar publicar res, per un pur esplai de l'esperit."

L'any 1969 reviu l'odissea de l'exili en el Prefaci del llibre de Miquel Joseph i Mayol, titulat: *Iberoam_rica continent de l'esperança?* ¹²² Explica, a la darrera part, la seva experi_ncia sobre els oriünds americans amb una entretinguda digressió costumista dels indis de Sibundoi i la tasca que hi exerceixen els caputxins missioners.

Esmentem per acabar, un escrit p_stum de Capdevila, incorporat a manera d'epí-leg, al darrer volum dels *Diaris i records de Pere Coromines*.¹²³

A sollicitud de Joan Coromines, l'any 1963 seleccion_ alguns capítols de *La vida austera* de Pere Coromines, per fer-ne un manual d'_tica humanística semblant al que havia fet amb *La cortesia cristiana*, de sant Francesc de Sales.

Veia en aquest treball un complement al manual d'_tica que estava treballant amb Maurici Serrahima i que havia de ser continuació del manual de filosofia, publicat el 1960. Trob_ en el text de Pere Coromines moltes més dificultats de les que inicialment havia previst i an_ ajornant la seva publicació. En morir l'any 1972, els textos foren revisats per Joan Coromines i moss_n Vicenç Maria Capdevila, i foren publicats com a epíleg a manera de "Notes d'ambientació i de genealogia espiritual".¹²⁴

En el seu escrit, Capdevila recapitula el pensament del polític i escriptor, tot evocant la fundació, l'any 1923, de la Societat Catalana de Filosofia. També es refereix a les aportacions filol_giques de Pere Coromines, especialment la import_ncia que don_ a les expressions populars de la cultura.

"El pensament _tic de Coromines evoluciona, a través de tota la seva vida, en una recerca contínua de la veritat amb les dades que li dóna l'experi_ncia, teixida amb els estudis. Fou un escriptor, un home d'estudis __i de gran diversitat d'estudis, des de l'economia i el dret fins a la hist_ria__ i un home d'acció dins la política i el periodisme diari. Per_ com algunes mentalitats del seu temps (Maragall, Emerson, Unamuno) anava a la recerca de l'absolut en la

122 Miquel Joseph i Mayol. *Iberoam_rica continent de l'esperança?* Barcelona, 1969. 233 p_g. El prefaci, amb el títol "Un llibre sobre Am_rica", fou reprodu_t a *Del retorn a casa*. (P_g. 67-72).

123 Epíleg a *Diaris de records de Pere Coromines. Vol.III . La República i la guerra civil*. Curial. Edicions Catalanes. Barcelona, 1975, p_g. 339-357. (LMJ, 5).

124 *Ibidem*, p_g. 337-357. En un advertiment a la p_g. 357 assenyalen: "Assaig compilat a base dels diversos fragments que deix_ escrits l'eminent crític, i refet, per Joan Coromines, en col!laboració amb Vicenç Maria Capdevila, el 21 de gener de 1973".

vida moral: si era bondat, la bodnat pura, sense boires; si fos la poesia, una poesia pura; i dins l'acció, una sinceritat perfecta, sense cap vel de fingiment. La més colpidoa de les seves obres són les jovenívoles *Presons imagin_ries*. Innocent en la presó, prova de morir dins el perdó i l'oblit, qui sap si fins en l'amor, dels seus acusadors. *La vida austera* és tot un programa de vida exemplarment i moralment neta".¹²⁵

5.3. TRADUCCIONS

En tant que traductor, Capdevila sap combinar la fidelitat al text original amb un llenguatge dúctil i planer. Els originals conservats, mostren l'acurat treball de text que hi efectua, de vegades amb tres i quatre esborranys, abans d'arribar a la versió definitiva.

Els temes són variats. Hi trobem comentaris filos_ics, textos pedag_gics, narrativa curta, poesia _pica, temes cl_ssics, escrits dels Pares de l'Església, d'orat_ria eclesi_stica i llibres d'espiritualitat. Vertí al catal_ obres del llatí, franc_s, angl_s itali_, castell_ i occit_. Heus ací les traduccions per ordre cronol_gic, dividides en tres apartats:

1. Llibres i opuscles: *La natura i la hist_ria* de Pedro Dorado Montero,¹²⁶ versió del castell_ (1917). *Crítica de la Divina Com_dia* de Francesco de Sanctis,¹²⁷ versió de l'itali_ (1921); *La cortesia cristiana*. Extrets de la *Introducció a la Vida Devota* de sant Francesc de Sales,¹²⁸ versió del franc_s (1926). *Discursos* de Bossuet,¹²⁹ versió del franc_s (1926). *La Civilizació* de Jaume Balmes,¹³⁰ versió del castell_ (1930). *Consagració al Sagrat Cor de Jesús* de Florentino Alca_iz S.J.,¹³¹ versió del castell_ (1969).

2. Textos dispersos: *El leprós d'Aosta* de Joseph de Maistre,¹³² versió del franc_s (1927). *L'home popular i els aliscamps* de Frederic Mistral,¹³³ versió de

125 Ibídem, p_g. 355-356.

126 *La natura i l'hist_ria*. Lliçons professades als cursos monogr_ics d'Alts Estudis i d'Intercanvi per Pere Dorado Montero. Barcelona. IEC. Palau de la Diputació. 1917, 177 p_g. (BF, 2).

127 FRANCESC DE SANCTIS. *Crítica de la Divina Com_dia*. Traducció de Josep Maria Capdevila. Ed. Catalana. Barce-lona, 1921. (EC, 28).

128 SANT FRANCESC DE SALES. *La cortesia cristiana*. (Extrets de la *Introducció a la Vida devota*). Traducció de Josep M. Capdevila. Pr_leg del P. Miquel d'Esplugues. Ed. Barcino. Barcelona, 1926, (CSJ, 2).

129 BOSSUET. *Discursos*. Traducció per Josep M. Capdevila. Ed. Barcino. Barcelona, 1926. (CSJ, 6).

130 JAUME BALMES. *La civilització*. Traducció per Josep M. Capdevila. Ed. Barcino. Barcelona, 1930. (CPB, 59).

131 FLORENTINO ALCA_IZ. *Consagració personal al Sagrat Cor de Jesús*. 1_ Edició catalana. Indústries Litogr_fiques. Girona. 1969.

132 XAVIER DE MAISTRE. "El leprós d'Aosta", introducció i versió al catal_. *La Paraula Cristiana*, 28. Abril 1927, p_g. 346-362.

l'occit_ (1927). *Fronteres de la poesia* de Jacques Maritain,¹³⁴ versió del franc_s (1927). “Pr_leg” de *La pedagogia social de Natorp*, per Manuel García Morente,¹³⁵ versió del castell_ (1916). *La filosofia de Giovanni Gentile*, per Emili Chiocchetti,¹³⁶ versió de l'itali_ (1923).

3. Textos in_dits. *Observacions sobre la moral cat_lica* d'Alexandre Manzoni,¹³⁷ versió de l'itali_ (1931-33). *Evangelina* de Longfellow. Primer Cant,¹³⁸ versió de l'angl_s (1933). *De ente et essentia* de sant Tom_s d'Aquino,¹³⁹ versió del llatí (1934-35). *La cançó de Roland*,¹⁴⁰ versió del francés (1934-36). *De oratione dominica* de sant Cebri_,¹⁴¹ versió del llatí (1967). *Vocació del cristi_*, de Jacques Leclerc. Capítol I.,¹⁴² versió del franc_s (1968-70).

5.4. CONSIDERACIONS SOBRE L'ESTIL

Preocupat per la deixadesa de l'escriptor catal_ en qüestions d'estil, Josep Maria Capdevila dedic_ algunes p_gines a delimitar conceptes i paraules en relació a l'estil de l'escriptor. A la recerca del bon estil, treball_ els cl_ssics medievals i n'arrib_ a tenir un notable domini.

L'any 1924 davant l'aparició d'“Els Nostres Cl_ssics”, reflexion_ sobre els tres problemes plantejats en aquells moments al catal_:

1. Un progressiu empobriment per manca del cultiu de la llengua liter_ria.
2. Una dissociació entre el llenguatge oral i escrit.
3. Un perill de dissoldre la llengua en una s_rie de dialectes disgregadors:

“El catal_ no és fàcil d'escriure bé. I per això tal vegada quan l'estudi del catal_ fou oblidat, decaigué la llengua de seguida com a verb artístic. I ha calgut el gran entusiasme del Renaixement per reprendre la perduda correntia: *Per més de tres centúries _diu l'Oliver_, s'havia perdut el secret euf_nic en catala, i el*

133 Frederic MISTRAL. “Contes”. *La Paraula Cristiana*, 30. Juny 1927, p_g. 542-548.

134 “Les fronteres de la poesia, de Jacques Maritain”. *La Nova Revista*, 10 i 12. Octubre i desembre 1927, p_g. 105-117 i 292-305.

135 *Quaderns d'Estudi*, 3. Abril 1916, p_g. 193-201.

136 *Quaderns d'Estudi*, 54 i 55. Gener i Abril 1923, p_g. 31-35 i 102-107.

137 Alexandre MANZONI. “Observacions sobre la moral cat_lica”.

138 20 fulls de bloc. 18x10'5 cm. escrits a m_. Arxiu Capdevila. Dossier: “Versions in_dites”

139 108 quartilles escrites a m_ , entre el 16-VIII-1934 i el 28-VI- 1935. Arxiu Capdevila. Dossier: “Versions in_dites”.

140 58 quartilles escrites a m_. Dossier: “Versions in_dites!”.

141 12 quartilles escrites a m_.. Dossier: “Versions in_dites”.

142 34 quartilles escrites a m_. Dossier: “Versions in_dites”.

predomini de lo agut i monosil·l bic l'havien portat a un extrem de pobresa acústica, igual a la pobresa expressiva que suposava l'estranyament de moltes paraules vivents en la conversa i mortes per a l'art [...].

El domini, per no dir l'anarquia, de les formes dialectals, té un major inconvenient en la pobresa del lèxic; cada contrada té el seu lèxic molt reduït; el lèxic literari general, aleshores, s'omple de paraules diverses que repeteixen una sola idea; les possibilitats artístiques són menors cada vegada, perquè al to propi de cada dialecte és difícil adaptar-hi paraules noves sense un esforç artístic d'alta inspiració i, en definitiva, sortir-se ja d'aquelles estretors locals".¹⁴³

Proposa com a estímul regenerador, l'assídua lectura dels clàssics medievals; i, progressivament, els grans autors de la Renaixença, com Verdaguer i Mistral que van saber agafar "l'idioma en tota la seva amplitud per donar amplitud a llur poesia".

Pel que fa a nivells lingüístics, entre el criteri etimològic de Mallarmé i el criteri italianitzant de Maragall, Capdevila proposa la solució estilística de La Bruyère, que és també el criteri que seguí Jacint Verdaguer: la dignificació literària del nivell col·loquial:

"I aquesta perfecció l'han atesa ben sovint els clàssics, i és útil de veure-la de llarg a llarg de la vida de l'idioma. Quina fuga magnífica en algunes narracions d'En Muntaner, quina humanitat en la *Crònica* del rei Jaume, quina vivor en el *Somni*, quin moviment en alguns capítols del *Tirant*, i quin miracle la prosa de Ramon Llull! [...].

Així En Verdaguer i en Mistral prengueren l'idioma en tota la seva amplitud per poder donar amplitud a llur poesia [...].

Algú, com Mallarmé, volia que la llengua literària s'anés distanciant de més en més de la parlada; algú com En Maragall, en canvi, ni volia que hi hagués llengua literària. Però sembla que l'ideal d'un escriptor és que la seva llengua escrita sigui tan natural, tan viva, tan clara i polida, que pugui ésser tinguda com a perfecció de la llengua parlada. Al cap i a l'últim, com diu La Bruyère, mestre indiscutible en estilística, *un bon autor, que vulgui escriure bé, es troba sovint que l'expressió que cercava llargament sense trobar-la, quan a la fi la troba era la més simple, la més natural, i diríeu que havia d'acudir-se-li tot seguit i sense esforç*".¹⁴⁴

143 "Una nova col·lecció de clàssics catalans". *La Veu*, 5-IX-1924.

144 *Ibidem*.

L'any 1926 explica el tema en un llibre didàctic titulat: *Com s'ha d'escriure una carta en català*.¹⁴⁵ "El manual de J.M.Capdevila __exposa Tomàs Garcés__ estudia successivament l'estil en general i l'estil epistolar; i recomana, com a base prèvia d'aquest estil, l'estudi de la llengua materna".¹⁴⁶

El llibret, de seixanta pàgines, es divideix en quatre parts, precedides d'una introducció explicativa.¹⁴⁷ Dedicada la primera part, a l'estil en general. L'estil. La sinceritat. La llengua parlada i l'escripta. L'ordre previ dels pensaments.

En l'educació de l'estil Capdevila dóna una gran importància a la tradició, com ja advertia Horaci en la *Poètica*: "L'ús té al seu poder l'àrbitri, el dret i la norma del parlar".¹⁴⁸ Al costat del clàssic llatí, cita Verdaguier i els grans estilistes francesos: Boileau, Buffon, La Bruyère, Fénelon, Voltaire, Alfred de Vigny, Anatole France, Joubert i Renan. Seguint Buffon efectua una distinció metodològica entre paraula i pensament. Seguint Boileau distingeix els nivells lingüístics i recorda que, per aconseguir una bona expressió, cal tenir el pensament clar. "Abans d'escriure, apreneu a pensar".

"Hem d'escriure com parlàriem? Hem d'aprendre a parlar bé per saber escriure? *Algú ha cregut __diu Voltaire__ , que s'ha d'escriure com es parla: el sentit d'aquesta llei és que un hom escrigui amb naturalitat. No parlem perquè ens entenguin? Doncs, la paraula que diríem és la mateixa que hauríem d'escriure. La primera cosa, doncs, és saber parlar bé*".¹⁴⁹

En la segona part, presenta l'estil epistolar en ampli recull de textos històrics: Jacint Verdaguier, el rei Martí l'Humà, Mme. De Sevigné, Bernat Metge, Frederic de Prússia, el rei Pere el Gran, Voltaire, Manzoni, Maragall, Torras i Bages, Costa i Llobera i Paul-Louis Courier. Acompanya els textos una concisa explicació sobre el context històric en què foren redactats i l'estil en què foren escrits.

En la tercera part,¹⁵⁰ presenta les eines bàsiques per a l'estudi del llenguatge: 1. La gramàtica. 2. El diccionari. 3. Els autors antics. 4. Els neologismes 5. Els arcaïsmes i els dialectalismes.

145 *Com s'ha d'escriure una carta en català*. Amb un epíleg de Joaquim Ruyra. Ed. Barcino. Barcelona, 1926, 63 pàg. (CPB, 3). Ed. 1926, 1927, 1928 i -almenys-tres edicions més- amb data de 1927 que són de la postguerra.

146 T. Garcés. "Un manual". *La Publicitat*, 7-III-1926.

147 Vegeu: "Col·lecció Popular Barcino". El tercer volum. *La Veu*, 3-II-1926.

148 "Multa renascentur quae iam cecidere cadentque / quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus / , quem penes arbitrium est et ius et norma loquendi". (*Epistola ad Pisones*, 70-72).

149 *Com s'ha d'escriure una carta en català* pàg. 7.

150 *Ibidem*, pàg. 38-43.

En la darrera part presenta un formulari, amb precisions d'utilitat pràctica:¹⁵¹ Data. Tractament. Salutacions d'amistat. Acomiadament. Post Scriptum. Postdata. Adreça del qui escriu. Disposició usual de les parts d'una lletra. El sobre. Disposició del sobre.

L'any 1938, tot analitzant la riquesa i varietat d'estils en Carles Riba, insisteix en la necessitat de cultivar l'estil:

"Dins la seva obra veiem l'estil més vari. Va de l'estil planer de la novel·la infantil i del conte de fantasia a l'estil hermètic de Mallarmé. Són admirables de claredat, de vivesa, d'humor, la novel·leta de *Perot Marrasquí* i aquells *Sis Joans*, llibres que no poden mancar a cap biblioteca infantil i que alhora, com les rondalles de Verdaguer, troben en els coneixedors literaris els lectors més atents. Afegim a l'obra original de Carles Riba algunes centes pàgines de versions del llatí, de l'hebreu, de l'anglès, de l'alemany i sobretot del grec, amb què respongué com ningú més a la crida que es solia fer anys enrera en temps de *La Ben Plantada* de Xànius, per incorporar a la llengua catalana les obres cabdals estrangeres. Només amb la seva versió de *l'Odissea* ja hauria complert les promeses que tothom s'havia fet amb els seus primers escrits".¹⁵²

Encara l'any 1957, en l'estudi que precedeix les obres completes de Frederic Mistral,¹⁵³ insisteix en l'estil del Felibre, fet de contenció i de bon gust:

"La bellesa era en les coses, i la paraula que les expressava millor, més exactament, era la més evocadora, i calia que fos la preferida, malgrat que semblés humil i encara no tingués prestigi en el gremi literari. Aprofundint així en la bellesa, Mistral arriba a aquella art d'humanitat universal on s'agermanen un cant de *Mireia*, una sonata de Mozart, una tela de Corot, una oda de Keats (...). N'hi ha que s'afiguren poetitzar si carreguen l'estil d'imatges o de mots suposadament poètics. Mistral eliminava fins que donava l'expressió nua, poètica en ella mateixa, no per les draperies afegides. Sembla que és allò mateix que Maragall deia: *L'acció de la voluntat i de l'enteniment són molt importants en l'obra poètica, però en un sentit negatiu*. La seva provatura jove, *Li meissoun*, li semblava potser excessivament retorcida; no era "el to just que cercava", de simplicitat i de puresa; preferia qualsevol contalla dels segadors: *Uno simple legèndo que nòsti meissounié redisien tóuti lisan... valle mai de segur que aquéu milié de vers*".¹⁵⁴

151 Ibidem, p. 43-62.

152 "Carles Riba, crític". *Revista de Catalunya*, 83. Febrer 1938, p. 271-275. Reproduït a *Estudis i lectures*, p. 265-271.

153 "Frederic Mistral i la seva obra". Pròleg de les *Obres Completes* de Frederic Mistral, pàg. IX-XXXIX.

154 Ibidem.

Entre els autors castellans contemporanis, admir_ l'estil d'Azorín. Tant per la claredat d'exposició, com pel realisme que impregna la seva narrativa, el considera "el gran educador de Castella", en la línia amb qu_ ho fou Miguel de Cervantes. Azorín fa "una crítica predominantment estètica, sinó tota suggestiva de visions, de sensibilitat lírica, una crítica gairebé poètica":

"El paisatge de Castella, un poble, una evocació d'altre temps, delicada i vívida, s'esplaien entorn d'un passatge, d'uns versos, d'una frase d'un vell escriptor. En aquesta estètica veuríem molts aspectes del bell sentir, i en primer terme el patriòtic. Aquelles evocacions no es farien sense un gran amor. Azorín veu el patriota més acomplit en l'home que coneixent l'art, la literatura i la història de la seva pàtria, sabés lligar en son esperit un paisatge o una ciutat antiga, com estats de l'_nima, al llibre d'un clàssic o a la tela d'un gran pintor del pretèrit; és a dir, l'home que, ple d'amor, d'entusiasme silenciós, sabés fondre dins el seu esperit, en un tot harmònic, aquests elements de la seva Pàtria: el paisatge, la història, l'art, la literatura, els homes. De fet, els lectors d'Azorín acaben esti-mant el país, els pobles que descriu: us en penetra els coneixements familiarment, us són amics amb llurs defectes i encerts [...]. El gran amor als clàssics __a tota la literatura castellana__ li dóna una llibertat de crítica que bé calia. Potser no el seguiríem sempre, però sempre ens interessa i l'escoltem atentament. Judica sempre les obres, siguin velles o no, amb la sensibilitat d'avui, inefablement afinada i sotmesa a una vasta cultura. I així ens les fa reviuere. Azorín és un gran educador de Castella. Amb tota amabilitat, li diu els seus defectes. Té molt de l'esperit de Cervantes [...]. De més a més, Azorín sempre és un escriptor elegant, en el ben dir i en el ben sentir".¹⁵⁵

Contraposa a l'austeritat cl_ ssica d'Azorín, l'emotivitat de la nova poesia andalusa de Juan Ramon Jiménez, Antonio Machado i García Lorca en les elegies del qual hi veu "la voluptat de la sang". També en els temes populars d'aquests autors, hi troba reminis-c_ ncies de Góngora:

"La poesia andalusa, com, per exemple, la de García Lorca, és gairebé sempre purament emotiva, i no és sentenciosa com la castellana. És purament emotiva la de Juan Ramón Jiménez, d'on deriva la poesia andalusa nova (i recordem que també s'emparenten amb les seves *Pastorales* les primeres poesies de Garcés). Un altre gran poeta andalús, Antonio Machado, expressa sovint l'emoció pura sense gaires lligaments de conceptes. I quan els vol expressar, aleshores escriu m_ximes rimades. La més jove poesia andalusa té el magnífic precedent de Góngora. Fins el té quan mescla a les imatges afinadament aviciades de la poesia, alguna cosa del viure popular:

*En los pinares de Xúcar
vi bailar unas serranas*

155 "Notes sobre la crítica". *La Publicitat*, 1-X-1935. Aquest article, amb petites edsmenes i amb el títol d'"Azorín", fou seleccionat pel propi Capdevila per ser incorporat a *Estudis i lectures*, en la carpeta que preparà l'any 1938. Posteriorment el desestimà.

*al son del agua en las piedras
y al son del viento en las ramas*".¹⁵⁶

Capdevila reflexion_ sobre els problemes estilístics que planteja el catal_ i dedic_ bona part dels seus estudis literaris a la recerca del bon estil, ja que "l'esperit ha de cultivar l'expressió del pensament a cada moment de la vida".

De vegades ser_ en un petit article, en qu_ presentar_ tot un programa, fet d'observacions útils i t_cticament ben elaborades:

"Hem de poder convertir el catal_ en harmonia perqu_ valgui per a l'art; la duresa de les síl·labes t_niques ha de marcar la cad_ncia, les consonants han de rompre's en musicalitats sonores, les síl·labes _tones i la vocalització han de posar-hi blanícies de voluptat; els monosíl·labs han de caure a plom així que la rapidesa o l'energia de l'expressió ho reclami; l'abund_ncia de pronoms _tons ha de jugar bé dins les frases distribuïnt-se. Per_ si no sabíem llegir bé els cl_ssecs, cauríem en l'anarquia dialectal, perqu_, arcaïtzant a ultrança, fariem obra morta, i venceria per la seva força i la seva puresa, la paraula collida viva de llavis del poble".¹⁵⁷

L'any 1935, en un comentari sint_ctic sobre l'estil, publicat a la revista *Cosset_tnia*,¹⁵⁸ retreu la descurança dels modernistes catalans. Lamenta que notables escriptors com Santiago Rusi_ol i Pompeu Gener es fixen més en la "parleria buida" d'un Lope de Vega, que en el bon estil de Cervantes i Manzoni i fent aix_, malinterpreten el concepte de "paraula viva" de Maragall.

Com a model a seguir, proposa sobretot el treballat estil dels escriptors francesos. Entre els estilistes catalans, posa Joaquim Ruyra com a mestre:

"Molts escriptors de llengua catalana no volen corregir l'estil. Ni en sabrien. Els sembla millor escriure com raja. Aquesta opinió __que és una comoditat__ ve de darreries del vuitcents, aquell temps de Rossinyol i de Pompeu Gener, en qu_ tinguérem un Maragall amb la seva poesia meravellosa. I ve també per la manera com escriuen alguns autors de llengua castellana. Prescindeixen del ritme. La llengua castellana sempre és clara i distinta a l'orella; les síl·labes hi són netes i sempre f_cils a la pronúncia; així quan no té música no té estrid_ncies. Aquesta facilitat té els seus inconvenients. Porta, de vegades, a una parleria buida. Lope de Vega en patí. La llengua no li duia les dificultats estilístiques que li calien, i en feia un escriptor dilu_t. Encara que en *La Dorotea* digués: *Ninguna cosa debe disculpar al buen poeta: piense, borre, advierta, elija y lea mil veces lo que escribe. De suerte que no es alabanza no borrar*. No ho practicava gaire. En canvi Cervantes era premiós, i és probable que aix_ li servís. També ho era Manzoni. Reiteradament corregia la seva novella. La segona edició sortí molt esmenada. Un dia Giusti li digué que en feia massa, que potser abans de

156 "L'elegia de García Lorca a S_nchez Mejias". *Quaderns de poesia*, 6. Gener 1936.

157 "Els nostres cl_ssecs". *La Veu*, 5-IX-1924.

158 "Hem d'aprendre a corregir". *Cosset_tnia*, 30. Desembre 1935, p_g. 7

corregir-la era millor. Feren la prova. Prengueren dues edicions, i compararen un fragment corregit, pres a l'atzar. I Giusti trob_ que en la primera certs vocables i frases no el satisfieien, i eren precisament els corregits a la segona satisfact_riament. Aleshores Giusti hagué de donar la raó a Manzoni. Els escriptors de llengua catalana han de fer com els de llengua francesa. Aprendre a corregir. Caldria aprendre'n des de l'escola prim_ria. El franc_s, sense la polidesa que li ve de la llima _qu_ seria? Joan Maragall no tenia gaire raó a distreure els joves del treball artístic. Hem de mirar només com el fem. Un dia Joaquim Ruyra em contava que els fragments escrits més emotivament eren els que després li donaven més feina a corregir. El bon guia dels escriptors de Cata-lunya és la doctrina est_tica d'aquest mestre venerable. Una doctrina tan ben acompanyada de l'exemple. Les seves obres, sempre noves i fresques de vida, són un triomf de la inspiració i una vict_ria de l'estil.¹⁵⁹

En l'article necrol_gic que public_ a *Destino*, Serrahima definí amb precisió l'estil de Capdevila: "Su estilo, claro y lógico, sujeto a un leve i equilibrado balanceo retórico, es inconfundible y, para los que las recibíamos, convierte en personalísimas sus cartas más insignificantes".¹⁶⁰ Així mateix, en el llibre que li dedic_, insisteix en la unitat d'estil de l'escriptor:

"Si excloem el l_xic propi de cada tema, l'estil no era pas gaire diferent __o portser gens__ en la correspond_ncia i en els textos literaris o en els d'estudi. I, amb el pas dels anys, les petites difer_ncies s'havien atenuat cada vegada més. El fet no era pas casual, i obe_a un prop_sit deliberat de l'escriptor. Format en la primera etapa *Noucentista*, va defugir molt aviat els prop_sits de voluntarietat arbitr_ria que *X_nius* predicava com a fonamentals en l'estil literari. Per a en Capdevila, la primera base era el llenguatge viu que aprenia a Olot en la inf_ncia i en l'adolesc_ncia. I les primeres influ_ncies que l'arrodoniren eren més aviat la de Verdaguer, completades per les de Costa i Llobera i Alcover, i la d'alguns dels millors prosistes medievals. De tot aix_vénen, en el seu estil, unes certes aparicions de formes, no diré arcaiques, per_ que potser d'alguna manera podríem anomenar tradi-cionals".¹⁶¹

Descobrim, en l'estil de Capdevila, múltiples recursos literaris; discurs elaborat amb frases curtes, acumulació dels arguments a manera d'"amplificatio" i nombroses citacions. Amb l'ús de la segona persona del plural, manteniment d'alguns arcaïsmes, concordança dels participis i alternança de mots usuals amb sin_nims més literaris, aconseguix donar als seus escrits un estil _gil i elegant, neutralitza la duresa del nivell normatiu i evita l'eixutesa lingüística.

159 Sis quartilles escrites a m_, a una cara. Arxiu Capdevila. Dossier: "Estil".

160 Maurici SERRAHIMA. "Josep Maria Capdevila". *Destino*, 15-I-1972.

161 *Josep Maria Capdevila*, p_g. 98-99.

La seguretat amb què escriu li ve donada per seva la mateixa coherència ideo-lògica. I quan s'adona que pot semblar excessiva, la matisa amb l'ús continuat de l'imperfet i el condicional lingüístic, afirma o nega amb lògica, evita de caure en la pedanteria, justifica les seves hipòtesis amb el testimoni d'autors escollits i deixa la porta oberta a una discussió raonada.

En aquest sentit, podem aplicar a Capdevila, l'observació que ell mateix féu de l'estil de Costa i Llobera:

“Esperit equilibradíssim, tot ho mirava no sols amb amor sinó també amb estudi: amant dels clàssics, no era un devorador de llibres, però posava gran estudi en les obres esco-llides; evitava també errors d'observació, com haguera evitat escrupulosament una errada històrica. Moltes vegades no sabeu si les observacions de la natura, les havia apreses en llibres i confrontades a ple camp, o si les havia descobertes directament”.¹⁶²

6. RECEPCIÓ CRÍTICA A L'OBRA DE JOSEP M. CAPDEVILA

L'any 1966, amb motiu del retorn de l'exiliat i la consegüent aparició al mercat de dos llibres¹, Joaquim Molas² efectuà a *Serra d'Or* una aproximació global a l'obra crítica de Capdevila. L'any 1992 Jordi Castellanos,³ en el context del centenari, oferí des de *La Vanguardia*, una visió històrica del crític amb el títol: "Josep Maria Capdevila, un intel·lectual conseqüent". El resultat que en aquella avinentesa se'n féu la premsa tingué, d'alguna manera, caràcter recapitulador.

6.1. COMENTARI DE JOAQUIM MOLAS

Al costat de Joan Crexells, Joaquim Folguera i Carles Riba, Molas considera Capdevila "un dels pensadors que intentaren crear autènticament unes noves possibilitats de cultura a partir dels esquemes orsians". Relativitza les especulacions filosòfiques de Capdevila perquè "tot i ésser centrals, foren molt de segona mà" i centra el seu estudi en la crítica literària. Reconeix que mentre la crítica d'art "fou més aviat esporàdica", la de poesia, "a la llarga [...], ha estat la més regular i la que li ha donat el prestigi que té avui". Assenyala, sobretot, la importància de l'antologia lírica (1924) i els dos llibres d'assaigs: *Poetes i crítics* i *Estudis i lectures*.

Respecte del llibre *Amics i terra amiga*, deixant de banda l'estudi dedicat a l'estètica de Francesc Vayreda, hi veu el llibre d'un escriptor "que contrasta records i sensibilitat amb la feina d'uns pintors o amb les realitats d'una terra". També es refereix, concisament, als estudis de Capdevila sobre les *Líriques*

¹ Eugeni d'Ors. *Etapas barcelonina (1906-1920)* i *Estudis i lectures*.

² Joaquim MOLAS. "Josep Maria Capdevila, crític literari". *Serra d'Or*. Febrer 1966, pàg. 57-58. Reproduït a *Lectures Crítiques*. Ed. 62, Barcelona, 1974, pàg. 83-89. (LAL, 21).

³ Jordi CASTELLANOS. "Josep Maria Capdevila, un intel·lectual conseqüent". *La Vanguardia*, 9-VI-1992.

(1923) de Costa i Llobera, l'edició del *Tirant*, el prleg a les *Obres Completes* de Joan Maragall i l'antologia sobre la *Prosa* de Verdaguer.

En analitzar les fonts de la crítica de Capdevila, Molas assenyala el mestratge de Francesco de Sanctis que fou per a Capdevila "el perfecte model de gran crític. Com ho fou també per a Riba, si més no, en certs moments de la seva vida". Aquesta crítica ideològica, a més de representar un mètode per a Capdevila, respon també a una determinada visió del món i a uns referents ideals. Molas reconeix que "el gran crític ha d'ésser també un bon filòsof: ha de posseir un mètode fi d'investigació i, alhora, ha de fer-se amb ell una idea del món" i Capdevila "fou fidel a aquest principi seu general i elaborà o reelaborà una visió del món i un mètode crític que són perfectament coherents".

Veu l'ideari filosòfic de Capdevila en el context del neotomisme; considera que es tracta d'una actitud idealista i conservadora, però amb voluntat de mantenir la tradició clàssica:

"La seva actitud filosòfica i, per tant, crítica és rigorosament conservadora i idealista. Així, esbossa uns planteigs metafísics d'inspiració tomista, creu que *la tradició francesa de Poussin*, *la tradició italiana de Rafael* i la de *l'antiga Grècia* són les autèntiques. Més ben dit, *l'única*. Cita sovint Joubert —l'amic de Chateaubriand—, proposa com a déus literaris Dant, Manzoni i Mistral, fa la tria que fa de la nostra literatura moderna".

Reconeix, amb tot, que l'obra crítica de Josep Maria Capdevila és "quantitativament respectable" i presenta, al mateix temps, "una gran homogeneïtat de mètode i de pensament; l'autor la inicià quan ja passava de la trentena i disposava d'un bagatge intel·lectual segur". I precisa: "No hi trobem vacil·lacions que aprofundeixin, rectifiquin o ratifiquin camins".

Dedica la darrera part de la seva crítica a les acotacions, vistes des del pragmatisme dels anys seixanta. Les hem resumit en cinc punts:

1. Veu la crítica de Capdevila supeditada a una ideologia; perquè "les dues columnes que han de sostenir la vida —i, per consegüent, la cultura— són per a Capdevila la tradició i l'ordre". I cita les seves paraules: "Només hem de servir-nos del progrés per assegurar més l'equilibri, la serenitat, la vida harmoniosa".

2. Considera que la crítica de Capdevila, sense ser estètica, només accepta els canvis en funció dels principis ideològics que sustenta: "Admet com a punt de partida una realitat canviant i, per dir-ho així, en estat constant de progrés,

per_, ja d'entrada, n'infra-valora els canvis __els accidents__ i concentra tot l'interès en les essències, o les formes permanents”.

3. Veu aquesta crítica poc sensible als fets hist_rics: “...quan ha d'examinar l'obra de Maragall, la de Ruyra, i la de Carner, ho fa com si aquestes fossin un teixit abstracte de temes o d'habilitats expressives, anava a dir, immutables ja des del començament. No com un llarg procés que traeix, de manera sensible, el dels fets hist_rics”.

4. L'inter_s de Josep Maria Capdevila en els aspectes essencials, qüestiona la mateixa objectivitat que persegueix la crítica, ja que “... sobrevalora autors o en minimitza d'altres, traça panorames més aviat confusos. I discutibles”.

5. Qüestiona, més enll_ de la crítica, els principis idealistes i essencialistes que la informen. “Fidel als seus principis, fa l'exposició __tem_tica o argumental__ de l'obra examinada i, de manera explícita o no, la contrasta amb les pr_pies posicions ideol_giques, per_ només insinua de passada consideracions vertaderament crítiques. En general, com el vell Positivisme assenyalant-ne fonts o vagues semblances i, com d'altres escoles idealistes coet_nies, valorant-ne els recursos d'estil. Sense aprofundir-hi massa, per_. Som lluny d'un Richards, d'un Curtius, d'un Bos o d'un Croce”.

Amb tot, considerada globalment, la crítica de Josep Maria Capdevila apareix com “una de les més interessants d'aquest mig segle. Per_ potser resulta massa monolítica i, en definitiva, massa poc sensible als fets hist_rics. Dels quals, a la llarga, fou una víctima”.

“La tria de *Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana* (1925; 2._ ed. 1931) és feta, no amb uns criteris, diguem-ne hist_rics, sinó amb uns altres de rigorosament est_tics. Així, només hi figuren textos de quatre autors medievals; uns pocs d'an_nims i tradicionals __entre ells, no sé ben bé perqu_, unes corrandes__, dels segles XVI al XVIII; d'altres de sis autors del vuit-cents i de nou del que hom en podria considerar poesia contempor_nia des de la perspectiva de 1925. Les prefer_ncis són les ja indicades: Verdaguer, Costa, Alcover, Maragall, Carner. I Ruyra, amb dos poemes a l'edició del 25 i tres a la del 31! *Poetes i crítics* (1925), escrit amb un estil elegant i lleument ret_ric, tot carneri_, és format per un tou respectable de pr_legs, d'assaigs i de ressenyes juvenils que ja traeixen d'una manera perfecta les actituds idealistes i els gustos est_tics que li seran constants: Verdaguer, Costa, Alcover, Maragall, Ruyra, Carner. Amb d'altres de forasters. Joubert com a *maître _ penser*; De Sanctis, com a crític; Dant, com a poeta”. Els *Estudis i lectures* (1965) aple-guen una trentena d'assaigs, tres dels quals són posteriors al 39. En general, segueixen els camins inaugurats per *Poetes i crítics*: els autors tractats amb més entusiasme són encara Costa, Alcover, Maragall, Ruyra, Carner; potser llur novetat resideix en el fet que amplia lleugerament el camp d'exploració al nostre vuitcents: Martí Genís i Aguilar, Joaquim Rubió i Ors, etc. L'inter_s, per_, és més aviat desigual. Alguns, com els dedicats a Rubió, Maragall, Ruyra i Costa són força

remarcables; d'altres, en canvi, són més circumstancials i potser resulten poc convincents per a un públic d'avui".

Capdevila analitza detalladament i valor l'estudi de Joaquim Molas. Ho mostren els subratllats en vermell i les petites anotacions que pos al marge de l'exemplar de *Serra d'Or*.⁴ Li dolgué que el crític titllés el manual de filosofia com "les beceroles del realisme aristotèlic-escolàstic", qüestionés en l'Antologia, el valor literari de les corrandes i parlés amb lleugeresa de la poesia de Joaquim Ruyra. Respecte de la selecció antològica, subratll que Molas assenyalés que fou feta no amb criteris històrics, sinó estètics i que veïés la incorporació d'autors vuitcentistes, com una "novetat" que amplia "el camp d'exploració". No compregué que Molas anomenés "edició fragmentària" la publicació del *Tirant lo Blanch* que únicament fou esporgada dels fragments més feixucs, i considerés un "proleg llarg", l'elaborat estudi sobre Maragall. No compregué tampoc que alguns dels assaigs incorporats a *Estudis i lectures*, els trobés "poc convincents per a un públic d'avui" Sobre el llibre dedicat a Ors, Molas assenyal que l'autor pos més èmfasi en la part memorialística que en la valoració de l'ideari del glossador i que es tractava, més que d'un estudi, d'una refutació; "noble, així sí. Per refutació a la fi".

No féu per escrit cap al·lusió a la crítica de Molas, però en rebé diferents comentaris. Així, Miquel Forteza, li escrivia en una lletra: "Encara que no acab d'estar d'acord amb algunes afirmacions d'En Moles, no puc deixar de reconèixer que est escrit en un pla molt elevat i que no té més remei que afirmar, com jo crec indiscutible, que la vostra obra crítica és una de les més interessants d'aquest mig segle. El que no es pot afirmar, sense proves, és que la vostra obra crítica sia poc sensible als fets històrics, perquè és tota anterior a ells".⁵

6.2. COMENTARI DE JORDI CASTELLANOS⁶

En un comentari crític i alhora reivindicatiu, no exempt de perspectiva històrica, Jordi Castellanos analitza l'aportació de Capdevila a la cultura catalana i el situa dins l'aventura cultural de Catalunya.

⁴ A l'observació de Molas, suggerint que "la ruptura d'Ors amb la cultura catalana s'explica d'una manera no del tot aclaridora", Capdevila anot a peu de pàgina: "acabada d'aclarir per la publicació de la sessió de la Mancomunitat en *La defenestració de Xànius* de Díaz-Plaja".

⁵ Lletre de Miquel Forteza a Capdevila, datada a Ciutat de Mallorca el 17-III-1966.

⁶ "Josep Maria Capdevila, un intel·lectual conseqüent". *La Vanguardia*, 9-VI-1992. Reproduït a *Recoll*, 1656, 19-XII-1992.

A la pregunta “Quin és l’inter_s d’una figura com la de Capdevila des d’una perspectiva actual?” Respon: “No ser_ considerat, ben segur, una primeríssima figura de la nostra cultura. No va ser ni heterodox, ni llampant, ni cridaner. Ben al contrari: producte del Noucentisme, va ser un intel·lectual s_lid, d’ordre, amb una clara consci_ncia que la seva formació no era de ll_u_ment personal sinó de servei col·lectiu”.⁷

Constata en l’ideari de Capdevila, la síntesi de diversos pensaments.

En primer lloc, l’her_ncia orsiana “que li feia admirar l’etapa barcelonina, constructiva, del seu mestre” i denunciar al mateix temps les incoher_ncies i contra-diccions en qu_ caigué el glossador; Veu en el llibre sobre Ors, “la confessió d’un deixeble que s’ha sentit abandonat per les frivolitats del mestre”.

En segon lloc, l’her_ncia del pensament cristi_: “On és la tradició cultural s_lida? On pot assentar-se una cultura sense por a defeccions ni frivolitats? Capdevila compta al costat de l’her_ncia orsiana, amb l’her_ncia del pensament cristi_ de Torras i Bages, o del pare Casanoves. O de Joubert, el seu *maître _ penser*.”

Quina hauria estat, doncs, l’aportació de Capdevila en la Catalunya dels anys vint i trenta? “Va ser un intel·lectual cat_lic que va lluitar per assentar la cultura catalana sobre el cristianisme”. Així *La Paraula Cristiana*, no fou “una revista sobre religió, sinó una publicació religiosa que pretenia parlar de totes les qüestions, socials i culturals, amb l’objectiu de fer del pensament cristi_ l’eix articulador de la vida catalana”. Esmenta també, *Criterion*, del P. Miquel d’Esplugues, *La Nova Revista* de Junoy i el diari *El Matí*:

En l’_mbit literari, Castellanos remarca el següents punts: 1. Capdevila “amb un sentit modern”, defineix la literatura com a tradició. 2. Efectua la recerca d’aquesta tradició liter_ria “amb una clara consci_ncia hist_rica i amb un sentit selectiu de conti_nu_tat”. 3. En estudiar el món cl_ssic i el món cristi_, “defensa que la cultura cristiana no és oposada a la cl_ssica pagana sinó la seva genu_na continuació”. 4. A la recerca de la “tradició genu_na”, estableix un c_non d’obres i autors, tenint els cl_ssics medievals com a referent. 5. Considera que els estudis incorporats als llibres *Poetes i crítics* (1925) i *Estudis i lectures*, “pel seu rigor i la seva amplitud de mires, resulten encara avui aclairadors”.

“Capdevila és un dels primers a definir amb un sentit modern la literatura catalana com a tradició i, per tant, a enfrontar-s’hi amb una clara consci_ncia hist_rica i amb un sentit selectiu de conti_nu_tat. Per alguna cosa va ser admirador i traductor al catal_ de Francesco de Sanctis. Així, defensa que la cultura cristiana no és oposada a la cl_ssica pagana sinó la seva genu_na continuació. Amb aquesta perspectiva, potencia alhora el classicisme i la

7 Ibidem.

valoració dels clàssics catalans, els medievals i, al·legant raons literàries i de solidesa de pensament, un seguit d'autors moderns que seran llegits i valorats, fins que altres lectures posteriors no han obert noves perspectives des del punt de vista proposat per ell: com a escriptors catalans”.

En l'activitat “política” de Capdevila, en tota l'amplitud que puguem donar al mot, distingeix dues etapes: 1. L'època d'*El Matí*, que dirigí “amb la voluntat d'aportar, a la tensa societat catalana dels anys trenta, la doctrina social de l'església”. 2. L'època de la guerra civil, en el treball cohesionador i resistent que dugué a terme des de la Institució de les Lletres Catalanes. En acabar, s'aferma en una proposta, suggerida ja per Serrahima: “estudiar la vida i obra de Josep M. Capdevila com un tot”:

“Serrahima acabava la biografia que li va dedicar amb un deute que encara no ha tingut acompliment: estudiar vida i obra com un tot, rastre d'una renglera d'actes a analitzar en relació amb l'acció i amb les maneres com li va ser interrompuda. Perquè Capdevila va ser, sense estridència però amb una ferma voluntat, un lluitador al servei de la col·lectivitat. No voldria creure que l'oblit que sofreix és la forma com la nostra col·lectivitat li paga el servei”.

6.3. SENTIT RECAPITULADOR D'UN CENTENARI

L'any 1992, en el centenari del seu naixement, Capdevila fou recordat, a través de les notícies de premsa, publicació d'estudis de crítica i també en diferents actes acadèmics.

A Olot, la vila natal, el dia 7 de setembre de 1992, tingué lloc un homenatge a Capdevila, promogut per l'Ajuntament.⁸ El 25 de juny, ja havia estat recordat a l'Orfeó Popular Olotí, en una conferència organitzada pel grup de debat l'Ateneu.⁹

A Barcelona, el 29 d'octubre de 1992, fou dedicat a Josep M. Capdevila el Discurs d'Obertura de curs de la Societat Catalana de Filosofia, de la qual fou

⁸ L'acte tingué lloc en el context de les Festes del Tura, al Saló de Sessions de l'Ajuntament. Amb el títol “Un olotí il·lustre”, hi parlaren Joan Carreres i Péra i Joan Triadú i Font. Tancant l'acte l'alcalde de la ciutat, Pere Macias i Arau, assumint dos compromisos: donar a un carrer el nom de Josep Maria Capdevila i publicar un llibre sobre l'etapa olotina de l'escriptor.

⁹ L'acte tingué lloc a l'Ateneu Popular Olotí. Hi parlaren Joan Carreres i Péra que desplegaron el tema “Josep Maria Capdevila i Olot, la seva vila natal”.

cofundador.¹⁰ Encara, a Sant Martí de Provençals, el 19 de febrer de 1993, s'efectuà un diàleg, organitzat per l'Associació Literària d'aquell sector barceloní.¹¹

A Reus, el dia 17 de novembre de 1992, Centre de Lectura organitzà una conferència sobre el valor actual de la filosofia de Capdevila.¹²

A Girona, el dia 10 de desembre de 1992, el Seminari Diocesà, l'Institut de Teologia i el Centre d'Estudis Diocesans organitzaren un acte acadèmic conjunt amb el títol "Josep Maria Capdevila, un pensador cristià".¹³

A nivell més divulgatiu, diferents crítics i comentaristes de premsa es feren ressò de l'efemèrides, tot remarcant les aportacions de l'escriptor a la filosofia, la crítica, l'assaig i el periodisme. Albert Manent remarcava a *La Vanguardia*,¹⁴ la professionalitat de Capdevila com a crític pur. Des de *l'Avui*, Agustí Pons¹⁵ lamentava la manca de coneixement envers la persona i l'obra de Capdevila, especialment del món universitari.

Des del mateix rotatiu, Joan Triadú tingué un especial record per al qui fou "un exiliat permanent".¹⁶ Des de *Serra d'Or* i la *Revista de Girona*, Joan Carreres i Péra,¹⁷ oferí una semblança biogràfica a partir del material conservat a l'Arxiu Capdevila. Modest Prats evocava des de *El Punt* de Girona, el mestratge de Capdevila en crítica i en periodisme, tot lamentant "la ignorància de l'obra i la significació d'unes persones que hem tingut a la vora i que quaranta anys terribles de franquisme convertiren en ombres llunyanes, com si fossin d'un altre món".¹⁸

A un nivell més general, ja com a resum biogràfic, ja d'evocació personal, destaquem els escrits de Leandre Amigó,¹⁹ Narcís-Jordi Aragó,²⁰ Francesc

10 Se celebrà a la Sala Prat de la Riba de l'Antic Hospital de la Santa Creu, Seu de l'Institut d'Estudis Catalans. Carreres i Péra establí la semblança biogràfica, i Jordi Giró i París desenrotllà el tema: "Josep Maria Capdevila: una filosofia de l'ordre i l'harmonia".

11 Tingué lloc al Centre cívic del Poblenou i parlaren Joan Carreres i Péra i Modest Prats.

12 Tingué lloc al Centre de Lectura de Reus. Carreres i Péra oferí un resum biogràfic, i Jordi Giró, parlà sobre "Josep Maria Capdevila: principis d'una filosofia per a l'acció".

13 Se celebrà a l'Aula "Dr. Estela", del Seminari Diocesà. Joan Carreres i Péra i Modest Prats desenrotllaren el tema: "Josep Maria Capdevila (1892-1973): un pensador cristià".

14 Albert MANENT. "Capdevila, crítico novecentista", *La Vanguardia*, 15-VI-1992.

15 Agustí PONS. "Capdevila, Josep Maria". *Avui*, 13-VII-1992.

16 Joan TRIADÚ. "Josep M. Capdevila en el record i en els llibres". *Avui*, 14-VI-1992.

17 Joan CARRERES I PÉRA. "Josep Maria Capdevila tindria cent anys". *Serra d'Or*. Setembre 1992, p.g. 24-26; "Josep Maria Capdevila a través de la seva correspondència". *Revista de Girona*, 155. Novembre-desembre, 1992, p.g. 42-45.

18 Modest PRATS. "Josep Maria Capdevila: una memòria a refer". *El Punt*, 14-VI-1992.

19 Leandre AMIGÓ. "Un crític consciencios". *Butlletí del personal de "La Caixa"*. Nov. 1992, p.g. 16.

Gamissans,²¹ Maria _ngels Anglada,²² Joan Carreres i Péra,²³ Daniel Aguado,²⁴ Jordi Xucl_²⁵ Enric Jardí i Casany,²⁶ Josep Murl_ i Giralt ²⁷ i Manuel Montaner.²⁸

20 Narcís-Jordi ARAGÓ. "Mem_ria de Josep Maria Capdevila". *Revista de Girona*, 152. maig-juny, 1992, p_g. 7.

21 Francesc GAMISSANS. "El llegat periodístic de Josep Capdevila". *Catalunya Cristiana*, 25-VI-1992.

22 Maria _ngels ANGLADA. "Record de Josep Maria Capdevila". Vic. *El 9 Nou*, 10-VII-1992.

23 Joan CARERES I PÉRA. "Ruyra i Capdevila". *Diari de Girona*, 20 i 22-V-1992; "Centenari". *Diari de Girona*, 14-VI-1992; "Capdevila i Olot". *Diari de Girona*, 15 i 19-IV-1992; "Josep Maria Capdevila i Balanzó, un olotí oblidat". Olot. *Doble Set*, núm. 13 i 15; "Josep Maria Capdevila en el record". *Full Parroquial*. Girona, 19 i 26 juliol i 2 i 9 agost 1992; "Josep Maria Capdevila i Banyoles". *Revista de Banyoles*, 727, p_g. 51-54 i 730, p_g. 45-49.

24 Daniel AGUADO. "Amb motiu del centenari de Josep Maria Capdevila". *Diari de Tarragona*. 21-VI-1992.

25 Jordi XUCL_. "Uns apunts sobre el pensament catalanista de Josep Maria Capdevila i Balanzó (1892-1972)". *La Comarca d'Olot*, 681. 12-XI-1992, p_g. 16-18.

26 Enric JARDÍ I CASANY. "El deixant d'una amistat". *Serra d'Or*. Setembre 1992, p_g. 26-27.

27 Josep MURL_ I GIRALT. "Record de Josep Maria Capdevila dins les commemoracions del 1992. *La comarca d'Olot*, 2-IV-1992; "De Josep M. Capdevila i les seves relacions amb Olot i els Garganta". *La Comarca d'Olot*, 672, p_g. 20-22.

28 Manuel MONTANER. "Alguns records sobre la vida i l'obra de Josep M. Capdevila". *La Vanguardia*, 13-XI-1992.

CONCLUSIONS

S'ha dit que les especulacions filosòfiques de Capdevila "tot i ésser centrals, foren molt de segona mà".¹ I ell mateix sembla reconèixer-ho quan afirma: "parlem de les opinions, les quals tinc la bona fortuna que no em siguin exclusives".² "Ser original" no vol dir per a Capdevila "ser diferent".

Segueix els principis de sant Tomàs; "en el sentit que la doctrina no la prenien de ningú petrificada, sinó que, vingués d'on vingués, la vivia, i sortia del seu esperit com si nasqués per primer cop. No era la repetició inerta de tal o tal doctrina; era un esperit vident que vivia unes veritats ell mateix".³ També Joubert "era original perquè les coses les anava a cercar a llur origen, les meditava profundament i a l'últim les conclusions tenien aquella frescor perennal de les paraules, de les expressions llargament contemplades". El pensador francès "no donava cap nova concepció de l'home ni de la vida, sinó que descobrí profundes i fines relacions entre els aspectes de l'única concepció vera".⁴

En crítica ser original vol dir, per a Capdevila, analitzar les coses "amb la mateixa vigor amb què devien ésser pensades la primera vegada".⁵ I cita Costa i Llobera el qual "com Fra Lluís de León, com Parini, tenia prou força per assimilar-se un poeta, prenent-ne allò que calia i romanent de tot en tot original".⁶ En aquest sentit, segueix també el criteri de Francesco De Sanctis el qual "a propòsit de l'anàlisi literària d'una obra, entra dins l'esperit d'ella i llavors hi aplica la seva mesura".⁷

* * *

Heus ací les característiques que sobresurten en la crítica de Josep Maria Capdevila:

1. Una visió humanista. Capdevila fou un home d'una ampla formació filosòfica, coneixedor de la història de la cultura, en particular de la literatura, però també de la música i les belles arts. No es posa davant d'una obra i un

1 Joaquim MOLAS. "Josep Maria Capdevila, crític literari". *Serra d'Or*. Febrer 1966, p.g. 57.

2 "Prefaci" de *Poetes i crítics*, p.g. 7.

3 "Una biblioteca de grans filòsofs". *La Veu*, 17-VII-1927.

4 *Poetes i crítics*, p.g. 235-236 i 228.

5 *Poetes i crítics*, p.g. 235.

6 *Ibidem*, pàg. 61.

7 *Ibidem*, p.g. 262.

autor “sicut tabula rasa”, sinó que els situa prèviament dins un marc ideològic i ètic que té ja assumit. Fou un humanista cristià que es mantingué de ple —com afirma Serrahima— en l’esperit de la filosofia “ad mentem sancti Thomae Aquinatis”:⁸

“I aquest desig d’harmonia contra la dispersió i la manca d’ordre, escau bé que vagi sota el nom de sant Tomàs, qui, tant com un pensador profundíssim (com Plató), era un genial ordenador del pensament (com Aristòtil), qui era un contemplador excels (com Ramon Llull) i també un gran artista (com el Dante) [...]. Aquesta visió tan ampla avui és possible com mai, i, per tant, obligada”.⁹

Sota el mantell del tomisme integrador, anava a la recerca de l’harmonia no tan sols en filosofia, sinó també en ètica i en literatura:

“El món, avui tan fàcil de seguir de cap a cap, és com si s’hagués enxiquit; les cultures que abans vivien incomunicades, avui esdevenen obertes; les religions que tenien un culte hermètic i local, avui són conegudes: els recloïments geogràfics avui els hem de tenir com una tara. Com una tara que hem d’afegir a les que provenen de la brevetat de la vida i de cada home i dels defectes ètics: vanitat i orgull, defectes que deformen els sistemes filosòfics fins a donar-los sovint el caient de la mania: la mania que el món s’adapti, vulgues o no vulgues, a una concepció estreta, monoideològica, i encara ben sovint errada”.¹⁰

2. Distinció entre veritat filosòfica i veritat poètica. Des de jove, Capdevila anava a la recerca de la veritat i la trobava en l’equilibri i la seguretat dels clàssics: en filosofia, en art i en literatura. En aquest sentit és subtil —i suggestiva— la distinció que efectua entre la veritat històrica i la veritat poètica.¹¹ I és en el context de la veritat poètica que situa la feina del crític. A través de l’estudi objectiu d’obres i autors, el crític s’avança al temps, ja que només el pas del temps efectua el discerniment de les obres d’art i de literatura. Per això adverteix la veritable dificultat no està en distingir “una obra decididament bona d’una decididament dolenta”, sinó en discernir “l’obra bella, d’una que només ho sembla”.¹²

8 Maurici SERRAHIMA. *Josep Maria Capdevila*, p. 109.

9 “Una biblioteca de grans filòsofs”. *La Veu*, 17-VII-1927.

10 *Ibidem*.

11 “La veritat poètica”. *Revista de poesia*, 1. Gener 1925, pàg. 1-4.

12 *Ibidem*.

3. Concepte de l'est_tica. Comparteix amb Jaume Serra Húnter i Francesc Mira-bent,¹³ l'ideari filos_fic de l'anomenada Escola de Barcelona, que no circumscriu de cap manera l'est_tica a l'estudi de les arts, sinó que l'estén a la literatura i la música. Recorda una suggestiva imatge de Ruyra segons la qual "l'estudi dels mots és en poesia, allò que en pintura és el dibuix".¹⁴ I estén al conjunt de les arts el judici de Boileau contingut en la seva Po_tica: "Si le sens de vos vers tarde à se faire entendre / mon esprit aussitôt commence à se détendre, / de vos vains discours prompt à se détacher, / ne suit point un auteur / qu'il faut toujours chercher".¹⁵

4. Concepte de la bellesa. Així, doncs, enfront de Hegel i Benedetto Croce, Capdevila no veu en l'est_tica únicament una teoria de les arts, sinó una filosofia de la bellesa. I es pregunta, a la recerca de la bellesa pura, sobre el plaer est_tic que genera la contemplació de les coses belles. Seguint Serra Húnter i els components de l'Escola de Barcelona, s'estén a parlar de la bellesa en les matem_tiques i en la investigació científica. Perqu_ "no és únicament per la ci_ncia sinó per la bellesa que el savi és un fascinat, com l'artista i el poeta".¹⁶ És tal vegada aquí, en l'aplicació d'aquesta sensibilitat est_tica, on apareix el crític pur: en la contemplació de la bellesa liter_ria (i també en art i en música) més enll_ de l'aplicació d'una preceptiva.

5. Concepte de la inspiració. Prenent de Joubert el concepte d'inspiració, recorda que: "en el llenguatge ordinari els mots serveixen per recordar les coses; per_ quan el llenguatge és veritablement po_tic les coses serveixen per recordar els mots".¹⁷ Heus aquí la raó estètica de l'allegoria, de la metàfora, i de tota la retòrica. En literatura, pintura, música, o en el desenvolupament de qualsevol expressió artística, no n'hi ha prou amb seguir els "dictats de la inspiració" com feien els rom_ntics. Reconeix que el romanticisme permeté la literatura sortir d'un classicisme fossilitzat i avançar cap a un pressentiment viu, per_ fou un pressentiment intu_tiu i an_rquic que sovint es va confondre amb la inspiració. La inspiració no s'ha de confondre amb "la veu del cor", com feien els rom_ntics. Cal completar "la veu del cor" amb "la veu del daimon

13 Francesc MIRABENT. *De la bellesa. Iniciació als problemes de l'est_tica, disciplina filos_fica*. IEC, 1936. (BF, 5); Vegeu Josep Maria CAPDEVILA. "Un llibre d'est_tica. *Revista de Catalunya*, 88. Juliol 1938, p_g. 463-473.

14 Joaquim RUYRA. *L'educació de la inventiva*, Discurs llegit en la V festa anual de l'IEC celebrada el 4-V-1921. OC. Selescta, 1964, 608-701. (*Perenne*, 10).

15 "La comprensió de l'obra artística". *La Veu*, 27-X-1922.

16 "El concepte de la bellesa", cap. 6. *Revista de Catalunya*, 86. Maig 1938.

17 *Poetes i crítics*, p_g. 241.

socràtic". La veu del prop_sit, la veu freda, objectiva de la coherència, la veu de la voluntat intel·ligent, és a dir: l'ideal de perfecció.¹⁸

6. El crític com a "consci_ncia" o "ull de la poesia". Considera, amb Maurras, que "l'ideal de perfecció és en estètica i literatura, el que en les ciències positives representa el progrés". Sense aquest ideal no es pot ser un bon artista ni un bon escriptor, ni tampoc es pot ser un bon crític, ja que "la crítica no serà bona si no té alguna cosa d'inspirada".¹⁹ Per esdevenir "la consciència o l'ull de la poesia", el crític ha de prescindir del f_cil subjectivisme, educar la sensibilitat artística i actuar mogut per un ideal de perfecció. Només aleshores, després d'haver begut en les deus de la poesia, podr_ copsar com proposa Flaubert, els aspectes perennes d'una expressió artística, sense caure en el judici subjectiu.²⁰

"Flaubert reclamava la inspiració en la crítica. En temps de La Harpe, diu, el crític era gramàtic, en temps de Sainte Beuve i de Taine és historiador. Quan ser_ artista, res més que artista, però ben artista?"²¹

Com aconseguir-ho? A través de la formació i l'estudi. Perqu_ és en l'estudi on s'adquireix aquella habilitat "que torna el llenguatge dúctil i apte per a les variadíssimes formes d'expressió imprescindibles en un viure culte".²²

7. La crítica objectiva. La crítica, per a Capdevila, ha de distingir els aspectes essencials de les coses dels canvis accidentals __la forma com es presenten__ i al marge de l'opinió del crític, ha d'oferir un m_tode capaç de qualificar una obra determinada. Ja l'any 1914, referint-se a la crítica de Miquel i Planas a *La Ben Plantada* d'Ors, advertia a Carles Riba: "Hi havia en l'últim n.º de *Bibliofilia* una crítica de *La Ben Plantada*. El crític la sotmetia estrictament al seu gust o, millor, al seu plaer. El gust del crític era, en aquest cas, discutible. No la crítica, no. La crítica era, decididament, mesquina, dolenta".²³ Per_ fou l'any 1925, al prefaci de *Poetes i crítics* ²⁴ on despleg_ en un triple punt de vista la seva visió sobre la crítica: 1. Metodol_gic, tant el gramatical, "útil, per_ insuficient", com el preceptiu, "sovint arbitrari i, per tant, ridícul". 2. Ideol_gic, fruit d'un coneixement aprofundit de l'obra i autor; "tal com féu magistralment

18 "Veracitat antiga i sinceritat moderna". *La Publicitat*, 5-IX-1920.

19 "La crítica artística". *La Publicitat*, 7-VII-21.

20 "La crítica liter_ria". *La Veu*, 7-VII-1921.

21 "La crítica". *La Veu*, 28-I-1921

22 *Ibidem*.

23 Lletre a Capdevila a Carles Riba, datada a Barcelona el 27-IV-1914

24 P_g. 7-11.

De Sanctis". 3. Objectiu; és a dir, un punt referencial v_lid per l'autor i el crític (que expressa també l'opinió del lector). En la seva crítica, Capdevila practica la contenció en el judici per_ no defuig la controvèrsia.²⁵ No defuig tampoc, quan la did_ctica ho exigeix, la reiteració de paraules i conceptes.²⁶ A partir d'un m_tode objectiu __que li serveix per a la crítica de les arts i la literatura__ estudi_ l'obra d'uns autors, n'efectu_ l'exegesi interna i n'extragué unes conclusions.

8. Un c_non po_tic. Al llarg de la seva vida, Capdevila emprengué la confecció de moltes antologies. La més coneguda fou l'Antologia lírica²⁷ en la qual proposa una s_rie de poetes que han passat a formar part del c_non universal: "Hi ha més poemes bons dels que seleccion_ Capdevila __evoca Serrahima, citant Carles Riba__; per_ els que Capdevila consider_ bons, segur que ho són".²⁸

L'objectiu del recopilador fou d'acumular material __po_tic, literari, artístic, musical, filos_fic__ en arxius per fer-ne la tria selectiva i tornar-ho al poble en forma d'antologies. Dues propostes restaren en projecte: els Arxius Literaris (1938) i la reconversió dels Jocs Florals en un f_rum de les ci_ncies, les lletres i les arts (1945).

9. Valor antol_gic de la poesia popular. En tant que investigador, Capdevila no limit_ la seva recerca als autors consagrats; reivindic_ també la veu dels artistes, músics i poetes an_nims que, sorgits del poble, foren capaços d'igualar en bellesa els cl_ssics de tots els temps. En determinats moments, la bellesa d'una corranda popular "voreja una oda de Costa i Llobera"²⁹ i ho demostr_ l'any 1925, a través de les corrandes que inclogué a la seva Antologia Lírica. Considera també en música que "una melodia popular pot tenir una bellesa corprenedora".³⁰

25 "És útil que sovintegi la controv_rsia per no deixar el sentit de les paraules. La meitat de les disputes nobles són sobre les paraules. Per defensar el propi partit o la pròpia causa, la gent sempre s'empara de les paraules més nobles i en aquell moment més adients al gust de tothom. Del mot toler_ncia, per exemple, vegeu quin partit n'han arribat a treure Voltaire amb tota l'Enciclopèdia i la Revolució. Era un mot amable i falaguer, i cuitaren hàbilment a fer-se'l propi. Qu_ direm del mot llibertat?" ("La pol_mica" *El Matí*. 6-XII-1929. Reprodu_t a: "Antologia de textos". Vol.II).

26 Així, parlant de Martí de Riquer, afirma: "En els seus comentaris, com en el seu opuscle: *L'humanisme catal_*, prova i obté sovint de fer-se planer al lector defugint sobreentesos i no tement de repetir aquelles coses que podien no semblar-li prou conegudes. El temor de repetir s'ha de perdre. Amb aquest temor ni s'escriuria gaire, ni s'aprendria gens. És de bona pedagogia fer-nos arribar a les coses noves pel camí agradable de les conegudes". "La crítica sobre els clàssics". *La Publicitat*. 24-X-1935.

27 *Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana*. Ed. Barcino. Barcelona, 1925. [ENC].

28 "Josep Maria Capdevila". *Destino*, 15-I-1972.

29 "Prefaci" a: *Líriques* de Costa i Llobera, p_g. XXVIII.

30 *Ibidem*.

10. Poesia i prosa. “On és la línia divisòria entre la poesia i la prosa?” es pregunta Capdevila després d’analitzar, amb criteris estètics i estilístics, la divisió conceptual entre la poesia i la prosa. I havent estudiat a fons la prosa literària de Ramon Llull i la prosa poètica de Verdaguer, respon: “La literatura és com un bon vi que el podem tenir en ampolles, en bótes i bocois”.³¹ Compara algunes proses d’autors catalans (Maragall, Ruyra, Sagarra i Josep Pla) amb els *Poemes en prosa* de Baudelaire i amb la prosa acadèmica de Fontenelle, conclou: “no existeix una línia que separi prosa i poesia”.³²

11. Un correctiu als postulats orsians. Receptiu envers els diferents mestratges rebuts, Capdevila rebé d’Ors la tendència al pragmatisme, la defensa de la civilització i la lluita pel domini de la voluntat enfront del desordre. I, sobretot, l’entusiasme envers les “palpitacions del temps”, manifestades en l’adhesió als valors classicitzants.

Efectua, amb tot, alguns correctius als postulats orsians.

Considera en primer lloc que aquests valors no foren exclusius del glossador sinó que representaven en el tombant del segle XIX una tendència compartida per Maragall, Alcover i Costa i Llobera.

En segon lloc no es manifesta gens d’acord respecte de les oposicions duals que estructuraven l’ideari del glossador com poden ser: arbitrari-espontani, cultura-natura, ciutat-camp, classicisme-romanticisme, etc. La seva tendència fou d’harmonitzar aquests termes, que no veu des de la contraposició, sinó des de la complementarietat; així com troba elements positius en el romanticisme, en troba també en el món rural.

Respecte de l’oposició entre la tradició i el progrés, proposa un intercanvi recíproc; incorporar al món rural la tecnologia i el confort propis de la ciutat, i projectar al món urbà els valors ètics i culturals del món rural. Per a Capdevila el progrés no s’ha de considerar un fi en ell mateix, sinó un mitjà. No ens ha de servir, afirma, “per augmentar els nostres neguits, sinó per assegurar més l’equilibri, la serenitat, la vida harmoniosa”.³³

12. Consideracions sobre el Noucentisme. Citant a Serrahima les paraules del Móreas moribund: *Écoute, mon ami: il n’y a pas de classiques en art, il n’y a pas de romantiques. Tout ça, ce sont bêtises*,³⁴ Capdevila distingeix el Noucentisme

31 “Poesia i prosa”. *Revista de Palafrugell*, 84. Gener 1969.

32 *Ibidem*.

33 “De la tartana a l’avió”. *Amics i terra amiga*, p. 36.

34 Lletre de Capdevila a Serrahima, datada a Cali el 8-IV-1963.

“sensu stricto” del Noucentisme “sensu lato”. Mentre delimita el concepte de Noucentisme a l'ideari Ors, situa els corrents classicitzants del primer terç del segle XX dins el classicisme literari mentre insisteix en el contingut estètic i en les arrels històriques d'aquests corrents que, tot passant per la Renaixença i el Modernisme, s'abeuren en els clàssics medievals.

En la perspectiva dels anys transcorreguts, hauríem de preguntar-nos: Com fou valorat l'esforç de clarificació efectuat per Capdevila, en el debat sobre el Noucentisme impulsat per la revista *Els Marges*?³⁵ També ens hauríem de preguntar per què en els manuals d'Història de la literatura catalana s'ignora l'esforç de Capdevila com a impulsor dels valors classicitzants. “El perill que va escriure ell mateix en una ocasió, el veritable enemic, és l'oblit, la deixadesa, la ignorància. Vencent aquesta ignorància, encara molt estesa a Catalunya, s'esvanirien moltes de les tares que teníem col·lectivament com a poble, i cada català com a home”.³⁶

13. Opinió sobre la novel·la. Un dels objectius del homes del Nou-cents, compartit per Capdevila, fou l'expansió de la cultura, especialment la divulgació del llibre i la creació i educació d'un públic lector. En l'àmbit de la ficció literària, advoca per la novel·la realista, fonamentada en la visió històrica i la narració didàctica, a partir de la pròpia experiència. “Goethe es dolia que sovint veia que molts volguessin tornar la vida llur com una novel·la: com tal novel·la que havien llegida i que els havia ullprès. *Haurien de fer el contrari de la vida escriure'n una novel·la*”.³⁷ És a dir, no aproximar la vida a les maneres de les novel·les o de les poesies; sinó de la vida escriure'n poesies i novel·les”.³⁸ No desestima la novel·la fantàstica, mentre tingui nivell literari i pugui ser llegida per tothom. Considera que el bon novel·lista ha de ser un gran coneixedor del cor humà i de la vida, mentre la narració s'ha de basar en l'observació directa de les coses i en la individualitat irrepetible dels personatges.

14. Literatura com a tradició. En afirmar que “la cultura és el cultiu de la tradició”, Capdevila s'aferma en la seva línia historicista i en la seva visió objectiva. Es proposa oferir una visió global de la literatura catalana; sense

35 Josep MURGADES. “Assaig de revisió del Noucentisme”. *Els Marges*, 7. Juny 1976, p.g. 35-53.

36 “Prefaci” d'*Estudis i lectures*”, p.g. 8.

37 “L'art utilitari”. *La Veu*, 6-X-1921.

38 “La matèria artística”. Conferència llegida per Josep Maria Capdevila el 18 d'octubre de 1925 - diada de Sant Lluç - al “Cercle Artístic de Sant Lluç”, i reproduïda a *La Veu* els dies 23, 24, 29 i 30-X-1925.

oblidar cap virtut, però sense negligir cap defecte. En el flux de la Idea llatina, el crític va a la recerca d'una tradició comuna, a la qual dona el nom de classicisme literari.³⁹ Considera negativa la tendència a sectorialitzar la literatura en corrents i escoles, perquè "el trànsit d'aquella poesia primera a la d'última hora no té data, gairebé podríem dir que són onades d'unes mateixes aigües [...]. És massa breu l'espai de temps del Renaixement de Catalunya i és massa dels nostres dies perquè el puguem dividir ja definitivament en etapes successives i distintes".⁴⁰ Reivindicava autors oblidats i en descobrí de nous. Donà a Verdaguier i Maragall el tractament de clàssics i també hi incorporà Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover i Josep Carner, revaloritzà la prosa de Verdaguier, la poesia de Ruyra i exercí un determinat mestratge en Riba, Sagarra, Carles Soldevila i, d'alguna manera, en Josep Pla.

Proposava un canvi poètic en bona part encara vigent.⁴¹ De cadascun dels autors estudiats, assenyala les influències rebudes i les seves aportacions a la literatura. Així, en parlar de Costa i Llobera, remarca "entre molts altres" l'influx de Carducci⁴² i les innovacions mètriques que el poeta introduí en la literatura catalana, des de les formes clàssiques⁴³ fins al paral·lelisme de conceptes hebraic.⁴⁴

Joaquim Molas⁴⁵ reconeix que, al costat "d'una gran homogeneïtat de mètode i de pensament", Capdevila tingué "la voluntat de mantenir la tradició clàssica". També Jordi Castellanos⁴⁶ veu en ell el crític que definí "amb un sentit modern la literatura com a tradició literària" i anà a la recerca d'aquesta tradició "amb una clara consciència històrica i un sentit selectiu de continuïtat". Per això proposa "estudiar la vida i obra de Capdevila com un tot".

15. La cara amable de la crítica. Josep Maria Capdevila fou un crític d'una sorprenent estabilitat. Els comentaristes remarquen d'ell la claredat d'exposició, el coneixement tècnic i la justesa de les seves observacions literàries i, sobretot, la delicadesa que mostrava envers la persona; quan convenia, era capaç de

39 "Literatura entre literatures". *Pont Blau*, 111. Ciutat de Mèxic, 1962, pàg. 80-82.

40 *Ibidem*.

41 *Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana*.

42 "Prefaci" a les *Líriques*, pàg. XXIII.

43 *Ibidem*, pàg. XX-XXI.

44 *Ibidem*, pàg. XXXII-XXXIII.

45 "Josep Maria Capdevila, crític literari". *Serra d'Or*. Febrer 1966, pàg. 57.

46 "Josep Maria Capdevila, un intel·lectual conseqüent". *La Vanguardia*, 9-VI-1992.

desautoritzar una obra, salvant sempre que podia l'honorabilitat del seu autor. Així, en el comentari a una crítica de Josep Maria de Garganta, hi veiem expressada la seva pròpia crítica:

“He vist la nota sobre el darrer llibre d'En Miquel Roger;⁴⁷ és com hauria d'ésser la crítica; però no tothom té capacitat i preparació eficient. És clara, deferent per l'autor, feta amb gran coneixement del "métier", amb les observacions justes, útils al lector i a l'autor mateix, tot amb coneixença de la tècnica i de la literatura, i, exposat amb una lleugeresa que en fa la lectura agradable. *L'art c'est de cacher l'art*. Però això que sabeu fer no pot fer-ho tothom”.⁴⁸

* * *

A la pregunta “Quin és l'interès d'una figura com la de Capdevila des d'una perspectiva actual?”, Jordi Castellanos destaca el seu compromís envers la col·lectivitat: “No ser considerat, ben segur, una primeríssima figura de la nostra cultura. No va ser ni heterodox, ni llampant, ni cridaner. Ben al contrari: producte del Noucentisme, va ser un intel·lectual sòlid, d'ordre, amb una clara consciència que la seva formació no era de llament personal sinó de servei col·lectiu”.⁴⁹

En analitzar l'ideari de Josep Maria Capdevila i, en concret, les seves aportacions a la crítica i als estudis de literatura, podem qüestionar al crític alguns pressupòsits ideològics, li podem discutir el mètode, podem o no estar d'acord amb la manera que tingué de “practicar l'originalitat”. El que no li podem negar és la coherència, la sinceritat i l'intent recapitulador que persegueix. I, sobretot, el que no podem fer és ignorar-lo.

47 Miquel Roger i Crosa, (Palamós 1881 - 1953). Músic i escriptor. L'any 1926 publicà la novel·la *El martiri d'un apotecari*.

48 Lletre de Capdevila a Josep Maria de Garganta, datada a El Figaró el 8-VIII-1927.

49 “Josep Maria Capdevila, un intel·lectual conseqüent”.

BIBLIOGRAFIA

1. ESCRITS DE JOSEP MARIA CAPDEVILA ¹

1.1. LLIBRES I EDICIONS ANTOLÒGQUES ²

Pròleg a Miquel COSTA I LLOBERA, *Líriques*. Tria de J. Estelrich i J.M. Capdevila. Ed. Catalana. Barcelona, 1923, p.g. IX-XXXIII. (*Biblioteca Literària*).

Les Cent Millors Poesies Líriques de la Llengua Catalana. Tria de Josep Maria Capdevila. Ed. Poetes i crítics. Barcelona. Ed. Catalana, 1926, 294 p.g. (ERO,1).

Com s'ha d'escriure una carta en català. Amb un epíleg de Joaquim Ruyra. Ed. Barcino. Barcelona, 1926, 63 p.g. (CPB,3). Ed. 1926, 1927, 1928 i almenys tres edicions més, amb data de 1927, detectades en la postguerra.

Tria del text, introducció, notes i glossari a MARTORELL / GALBA, *Tirant lo Blanc*. Ed. Barcino. Barcelona, 1925-1929. (ENC, 2, 4-5, 11-12, 15-16 i 25-26).

Introducció i tria a Francesc Vayreda. 30 reproduccions de pintures i dibuixos. Ed. Sala Parés. Barcelona, 1926. (*Monografies d'Art*).

Amics i terra amiga. Ed. Barcino. Barcelona, 1932. (*Nou Esplet*, 2).

Introducció i tria a Jacint VERDAGUER, *Prosa*. Catalana. Barcelona, 1936.

En el llindar de la filosofia. Correspondència amb Maurici Serrahima. Ed. Barcino. Barcelona. 1961, 87 p.g. (CPB, 187); *En el umbral de la filosofía*. Traducció del Catalán por Diva Perdomo. Prólogo de Paulina Crusat. Prod. Latino-americanas Lida. Cali, 1964, 90 p.g.

Eugeni d'Ors. Etapa barcelonina (1906-1920). Ed. Barcino. Barcelona, 1965. (LRSS, 37).

Estudis i lectures. Ed. Selecta. Barcelona, 1965, 287 p.g. (BS, 378).

Tria i semblança de l'autor a *Poesies de Josep Maria de Garganta*. Notes per Joan de Garganta. Ed. Barcino. Barcelona, 1968. 157 p.g. (LRSS, 38).

Del retorn a casa. Pròleg de F.Vergés. Pòrtic. Barcelona, 1971, 146 p.g. (LB, 27). *Els principis de la civilització*. Introducció de Jordi GIRÓ I PARÍS. Barcelonès d'Edicions. Barcelona. 1992. 173 p.g. (*Eixos*, 11).

¹ Els escrits de Josep Maria Capdevila, apareixen signats amb el nom i el primer cognom. En una determinada època hi afegí "de Balanzó". Assenyalarem les excepcions amb les següents sigles: articles no signats (n/s), signats amb les inicials (J.M.C.) i signats amb diferents pseudònims: (Joan Aubaré), (Jordi Aubaré) i (Joan d'Esparregueres).

² En la confecció dels llistats seguim l'ordre cronològic.

1.2. CAT_LEGES I SEPARATES

"El concepte de creació en l'obra artística". *IEC*. Barcelona, 1923, p_g. 305-321; (*ASCF*, I); "L'artiste en face de son oeuvre". *Xenia Thomistica*. Impremta Políglota Vaticana. Pontificio Collegio Angélico, Roma, 1925, p_g. 379-388.

"Bellesa i veritat". *Revista d'Estudis Franciscans*. Barcelona, 1924.

"L'art de Lluís Bracons". *Cat_leg a l'exposició de laques*. Barcelona, abril 1925.

"L'oposició de la poesia catòlica i la poesia pagana". *La Paraula Cristiana*, 7. Juliol 1925, pàg. 4-28.

"Apologia del nu". *La Veu*, 23-VII-1927; 14-VIII-1927; 3 i 21-IX-1927.

"Principis de teoria política". *La Paraula Cristiana*, 3. Març 1928. p_g. 196-218.

"Filosofia de luxe". *Franciscalia*. Editorial Franciscana. Barcelona, 1928.

"Lletres de filosofia". *Criterion*. Barcelona, 1930, p_g. 139-143 i 376-381.

"L'Acció Cat_lica com un deure". Confer_ncia inaugural de l'Associació "Amics d'El Matí", (16-X-1931). *El Matí*, 22-XI-1931.

Presentació del programa de concert de piano de Gonçal Tintorer. Tarragona, 11-IV 1953.

Nadala de 1952, "Visita Espiritual a la Verge de Montserrat" per Josep Torras i Bages i "El Sant Rosari" per Jacint Verdaguer. Bogot_.

"Antologia Josep Maria Capdevila" per Maurici SERRAHIMA a: *Presbyterium- Quaderns de Pastoral*, 19. Barcelona, agost 1972.

"Josep M. Capdevila a Valls" per Josep MIQUEL I MACAYA; *Cultura.Valls*, Juliol- agost 1979.

1.3. PR_LEGES I TRADUCCIONS ³

Pr_leg ⁴ a *Pres_ncia de Catalunya. I La terra. El paisatge catal_ a través dels seus poetes*. Generalitat de Catalunya. DC. Barcelona, 1938. (*SCF*).

Traducció del castell_ a Florentino ALCA_IZ, *Consagració personal al Sagrat Cor de Jesús*. 1_ Edició catalana. Indústries Litogr_fiques. Girona, 1969.

Pr_leg a Clementina ARDERIU, *Poesies*. Tria de Tom_s Garcés. Edicions Lira. Barcelona, 1923. (*EPA*).

³ En la confecció d'aquest llistat seguim l'ordre alfab_tic d'autors.

⁴ Aquesta antologia, editada sense nom d'autor pel Departament de Cultura de la Generalitat per a ús dels soldats, no tan sols respon a un suggeriment de Capdevila (Vegeu: Acta XXV. Dilluns 2-V-1938), sinó que tant el pr_leg, com la tria del text, duen la seva empremta.

Notícia sobre Balmes a *La civilizacion. Páginas de Jaime Balmes*. Barcelona, 1922, 99 p_g. (BES,3); Versió del castell_ a Jaume BALMES, *La civilització*. Ed. Barcino. Barcelona, 1930, 62 p_g. (CPB, 59).
 Introducció a Pere BERENGUERES, *D'ara i d'abans*. Barcelona, 1967.
 Introducció a BOSSUET, *Discursos*. Versió del franc_s a cura de J.M. Capdevila. Ed. Barcino. Barcelona, 1926, 119 p_g. (CSJ, 6).
 Versió del franc_s a la *Cançó de Roland*. 1934-36. Text in_dit.
 Versió de l'itali_ a E.CHIOCCHETTI, "La filosofia de Giovanni Gentile". *Quaderns d'Estudi*, 1. Gener 1923, p_g. 31-35 i 102-107.
 Versió del llatí a Tullí CICERÓ, "Tusculanes". Cap. I. Desembre 1971. Text in_dit.
 Notes d'ambientació i genealogia espiritual a *Diaris i records de Pere Coromines*. Vol. III. "La República i la guerra civil". Curial, Edicions Catalanes. Barce- lona, 1975, p_g. 337-357. (LMJ, 5).
 Versió del castell_ a Pere DORADO MONTERO, *La natura i l'hist_ria*. IEC. Barce- lona, 1917. (BF, II).
 Pr_leg a Joaquim FOLGUERA, *Poesies*. Tria de T. Garcés. Ed. Lira. Barcelona, 1924. 58 p_g. (EPA).
 Versió del castell_ al Pr_leg de Manuel GARCÍA MORENTE, *La pedagogia social de Natorp*. *Quaderns d'Estudi*, 3. Abril 1916, p_g. 193-201.
 Introducció a GOETHE, *Germ_ i germana*. Traducció per les alumnes de l'ESB. Minerva. Segona S_rie. Barcelona, 1918, p_g. 3-8. (CPLM, III).
 Prefaci a Miquel JOSEPH I MAYOL, *Iberoam_rica continent de l'esperança?* Barce- lona, 1969. 233 p_g.
 Pr_leg a GUERAU DE LIOST, *Poesies*. Tria de T.Garcés. Ed. Lira. Barcelona, 1923. 57 p_g. (EPA).
 Versió del franc_s a Jacques LECRERC, *La vocation du chrétien*. Cap.I, "El reialme". Text in_dit. Desembre 1971.
 Pr_leg a Joan MARAGALL, *Obres Completes*. Vol. I. Ed. Sala Parés. Barcelona, 1929, p_g. 5-31. Reprodu_t a: *Obres Completes*. Vol.I. Poesia. Ed. Selecta. Barce- lona, 1960, p_g. 1202-1211. (*Perenne*, 4); "Visions i cants de Joan Maragall" a: *Guia de literatura catalana contempor_nia* a cura de J. Castellanos. Ed. 62. Barcelona, 1973, p_g. 47-62.
 Introducció a Xavier de MAISTRE, "El leprós d'Aosta". Versió de J.M.Capdevila. *La Paraula Cristiana*, 28. Abril 1927, p_g. 346-362.
 Versió de l'itali_ a Alessandro MANZONI, "Observacions sobre la moral cat_lica", 1931-33. Text in_dit.
 Versió del franc_s a Jacques MARITAIN, "Les fronteres de la poesia". *La Nova Revista*, 10 i 12. Octubre i desembre 1927, p_g. 105-117 i 292-305.
 Pr_leg a Josep MIQUEL I MACAYA, *Hist_ria d'una biblioteca*. Eumo Editorial. Vic. 1988, p_g. 11-13.
 Pr_leg a Frederic MISTRAL, *Obres Completes*. Ed. Selecta. Barcelona, 1957, pàg. IX-XXXIX. (*Perenne*, 18).
 Versió de l'occit_ a Frederic MISTRAL, "Contes". *La Paraula Cristiana*, 30. Juny 1927, p_g. 542-548.

Prleg a Maria PERPINY, *Poemes*. Ed. "La Revista". Barcelona. 1931.
Prleg i versió de l'itali a Francesc de SANCTIS, *Crítica de la Divina Comdia*. Ed. Catalana. Barcelona, 1921 (EC, XXVIII).
Versió del llatí a SANT CEBRI, *De oratione dominica*. 1967. Text in_dit.
Versió del franc_s a SANT FRANCESC DE SALES, *La cortesia cristiana*. Prleg del P. Miquel d'Esplugues. Ed. Barcino. Barcelona, 1926, 114 p_g. (CSJ, 2).
Comentari i versió del llatí a SANT TOM_S D'AQUINO, *De Ente et essentia*". 1934- 35. Text in_dit.

1.4. DISCURSOS I PARLAMENTS

"Discurs de l'Adéu". Pronunciat a Olot en la cloenda dels Jocs Florals. Setembre de 1921. Fragment in_dit.
"Ingres". Parlament pronunciat a Olot el setembre de 1924 en la Inauguració de l'Exposició de Dibuix. Fragment in_dit.
"El paisatge olotí". Parlament pronunciat a la Lliga Comarcal de Catalunya. *La Paraula Cristiana*, 7. Juliol 1925.
"Una divagació encisadora sobre el paisatge d'Olot". Parlament pronunciat al Cercle Artístic de Sant Lluç. *La Veu*, 1-X-1925.
"La mat_ria artística". Parlament pronunciat al Centre Artístic de Mataró. *La Veu*, 23, 24, 29 i 30-X-1925.
"La libertad y la Iglesia". Parlament pronunciat al Círculo de Estudios de Zaragoza (18-III-1926). *Ensayos*. Zaragoza. Abril 1926.
"Sant Francesc i la Pana de Vich". Confer_ncia llegida al Temple Rom_ de Vic dins el cicle dedicat al VII Centenari de sant Francesc (8-XI-1926). *La Paraula Cristiana*, 24. Desembre 1926, pàg. 510-520.
"Clementina Arderiu". Notes llegides en la lectura de poemes de ... a la Sala Parés de Barcelona el 19-IV-1926. *Revista de Poesia*, 11. Març 1927, p_g. 9-11.
"En Llavanera i En Quintana". Homenatge p_stum a Marian Llavanera i Enric Quintana al Centre "Atenea" d'Olot. (Orfeó Popular Olotí). 6-II-1928. *Revista d'Olot*, 26. Febrer 1928.
"l'Art i la vida". Confer_ncia quaresmal pronunciada al Foment Mataroní. Març de 1928. *Pensament Mari_*, 1054. Mataró, 13-III-1928.
"La Diada del Llibre". Parlament pronunciat al Círcol Cat_lic de Mataró. *El Matí*, 8 i 10-X-1929.
"El bon gust". Confer_ncia quaresmal organitzada per la Congregació Mariana. Valls, Diumenge de Rams, 13-IV-1930. Cf. J.MIQUEL I MACAYA, "Josep M. Capdevila a Valls". *Cultura*. Valls, Juliol-agost 1979.
"Una exposició d'art a Cervera". Paraules de clausura en l'exposició de pintures de J. Gómez i J. Batlle i Campderrós. *El Matí*, 25 i 26-XI-1930.

"Als estudiants". Parlament pronunciat la diada de sant Tomàs a la FCEC. *El Matí*, 12, 13 i 15-III-1931.

"Als estudiants". Discurs llegit en la festa dels Jocs Florals Escolars de Barcelona". *El Matí*, 16-III-1931.

"El periodisme de demà". Ponència llegida a primers de novembre a l'Assemblea d'Acció Popular de Barcelona. *El Matí*, 11-XI-1931.

"Els deures dels catòlics en el moment actual". Conferència pronunciada davant la Junta Diocesana d'A.C. de Barcelona. *El Matí*, 13-XII-1931.

"El Taller-Escola d'Art". Parlament amb motiu de la inauguració del TEA de Tarragona (1-XII-1934). Text inèdit.

"El Dr. Joaquim Balcells". Paraules de presentació del Dr. Balcells a l'Ateneu de Tarragona". (19-V-1935).

"Homenatge a Ruyra". Conferència al Casal de Cultura amb motiu del 80 aniversari de Ruyra. Barcelona, 27-IX-1938. Original català inèdit; Vegeu en versió castellana: "La obra de Joaquín Ruyra". *Hora de España*, 21. Barcelona. Setiembre 1938, p.g. 73-82.

"Discurs del President Josep Maria Capdevila" a: *Jocs Florals de la llengua catalana. Any LXXXVII de la seva restauració. I Centenari del naixement de Mossèn Jacint Verdaguer*. Bogotó (Colòmbia), 13-V-1945, p.g. 55-60.

"El pensament estètic del doctor Torras". Certamen de Cantonigràs dedicat a Torras i Bages (7-VIII-1966) a *Miscel·lània Torras i Bages*. PAM, 1991, p.g. 167-174 (*Saurí*, 102).

1.5. ARTICLES PUBLICATS EN DIARIS I REVISTES ⁵

ACÍ I D'ALLÀ (D'). BARCELONA

— "El paisatge olotí", núm 93. Setembre 1925, p.g. 287-289.

ARQUITECTURA I URBANISME. BARCELONA

— "Estètica i arquitectura", abril, 1934.

ART. BARCELONA

⁵ El gruix de l'obra de Capdevila és format pels treballs de crítica i els estudis de literatura. A més dels recopilats en llibres, publicats alguns assaigs en separata i alguns altres a manera de prelegs o epílegs, per la majoria dels seus escrits resten encara dispersos. És per això que n'oferim el llistat complet, seguint l'ordre alfabètic de les publicacions i, dins de cada publicació, l'ordre cronològic.

___ "La pintura d'Ignasi Mallol", núm.1. Octubre 1933, pàg. 24.

AUSA. VIC.

___ "Mossèn Cinto a la Gleva", núm. 53 (1965), pàg. 272-277.

BUTLLETÍ DE LES JOVENTUTS NACIONALISTES. OLOT

___ "L'ètica nacionalista". Juny 1921.

CANIGÓ. FIGUERES

___ "Al llarg de la meva vida", núm. 196. Juny 1970.

___ "Encara no sé com sóc", núm. 200. Octubre 1970, pàg. 31.

___ "En el centenari d'Enric Prat de la Riba", núm. 205. Març de 1971, pàg. 4.

___ "Els meus llibres de capçalera", núm. 222. Desembre de 1971, pàg.7

CATALUNYA SOCIAL. BARCELONA

___ "Confluències", núm. 292 (Almanac), 22-XII-1926, pàg. 83.

CIUTAT D'OLOT, (LA). OLOT

___ "Matí clar", núm. 1. 10-XII-1932.

COMARCA, (LA). OLOT

___ "La ciutat d'Olot, blanca?" (Joan AUBARÉ), núm. 287. 7-IX-1918, pàg. 349.

___ "Els olotins i els forasters" (Joan AUBARÉ.), núm. 288. 14-IX-1918, pàg. 365.

___ "La forastera" (Joan AUBARÉ), núm. 289. 21-IX-1918, pàg. 372.

___ "La dignitat salvada", núm. 340. 13-IX-1918, pàg. 414.

___ "Projecte de Federació d'Associacions de Música", núm. 392, 18-IX-1920.

___ "Del Purgatori", núm. 418. 2-IV-1921, pàg.183-184.

___ "L'ètica nacionalista", núm. 440. 27-VIII-1921, pàg. 438.

COSSET_NIA. TARRAGONA

___ "Hem d'aprendre a corregir", núm. 30. Desembre 1935, p_g. 7.

CRITERION. BARCELONA

- ___ "Lletres de filosofia", Vol. VI (1930), pàg. 139-143.
- ___ "Lletres de filosofia" Vol. VI (1930), pàg. 376-381.
- ___ "El salesianisme del P. M. d'Esplugues", Vol. XI (1935), pàg. 262-268.

ENSAYOS. ZARAGOZA

- ___ "La libertad y la Iglesia", núm.2. Abril 1926, pàg.3-5.

ESPLAI. SUPLEMENT D'"EL MATÍ". BARCELONA

- ___ "Contes de Frederic Mistral. L'home popular", 1-I-1932, pàg. 8-9.
- ___ "L'alta cultura fictícia, i la caritativa". 10-VII-1932.
- ___ "La pintura d'Ignasi Mallol", núm. 110. 7-I-1934, pàg. 9.
- ___ "Joaquim Mir", núm. 112. 4-II-1934, pàg. 54-55.
- ___ "Olivet Legarés" (M.M.), núm. 167, 10-II-1935, pàg. 704.
- ___ "L'Adéu a les masies" núm. 168, 17-II-1935, pàg. 709.

ESTAT CATAL_. REUS

- ___ "Tomàs Bergadà", 4-IX-1937.

ESTUDIS FRANCISCANS. BARCELONA

- ___ "Bellesa i veritat. Notes d'estètica tomista", XXXIV. 1924, pàg. 241-248.

FÍGARO (EL). MADRID

- ___ "E. Martínez Ferrando", 9-3-1920, p_g. 17.
- ___ "Partida de Torres García", 9-3-1920, p_g. 17.
- ___ "Los Santos de Catalu_a", 9-3-1920, p_g. 17.
- ___ "Los jardines de Rusi_ol", 16-3-1920, p_g. 15.
- ___ "J.M. de Sagarra, en els *Amics de la Poesia*, 16-3-1920, p_g. 16.
- ___ "El jardín de la Villa Barris", 16-3-1920, p_g. 15.
- ___ "Los estrenos", 16-3-1920, p_g. 15.
- ___ "Instituciones de ense_anza obrera en Barcelona" (J. Aubaré), 23-3-1920, p_g.14.
- ___ "Ante un friso de Torres García en el Institut", 23-3-1920, p_g. 14.

- ___ "Una antologia de M. Jacinto Verdaguer", 23-3-1920, p_g. 14.
- ___ "Dos libros de crítica literaria", 23-3-1920, p_g. 15.
- ___ "Los estrenos" (n/s), 23-3-1920, p_g. 15.
- ___ "La resurrección de Pi i Margall" (n/s), 30-3-1920, p_g. 17.
- ___ "La ceniza de Ventura Gassol" (n/s), 30-3-1920, p_g. 17.⁶

FRANCISC_LIA. BARCELONA

- ___ "Filosofia del luxe". 1928, pàg. 45-48.

GERMANOR. "*Butlletí dels Exercicis Espirituals*". BARCELONA

- ___ "De fora estant", núm. 7. 15 octubre 1929, pàg. 153-154

GORG. VAL_NCIA

- ___ "Entorn d'un principi pedagògic", núm. 14. Desembre 1970, pàg. 36.
- ___ "Joan Arús: *Tres poetes*", núm. 18. Abril 1971, pàg. 33-34.
- ___ "Lectures dels nostres autors medievals", núm. 27. Gener 1972.

HORA DE ESPA_A. BARCELONA

- ___ "La obra de Joaquim Ruyra", núm. 21. Setembre 1938, pàg. 73-82.

HORIZONTES. BANYOLES

- ___ "Advertiment als joves". 15-IV-1966, p_g. 3.
- ___ "Sant Mer", núm. 320. 31-I-1969.
- ___ "La vila de Banyoles en la poesia de Verdaguer", núm. 321. 15-II-1969, pàg. 3.
- ___ "Les veus i l'exemple de la nostra gent", núm. 325. 15-IV-1969.
- ___ "Al marge d'unes lectures". Extraordinari de Sant Martirià. Octubre 1969, pàg. 39.
- ___ "L'obra catalana de Gaziol", núm. 356. Setembre 1970, pàg. 3.
- ___ "Entorn d'un principi pedagògic", núm. 357. 23-X-1970.
- ___ "La sardana" (Extra Sant Martirià), 15-X-1971, pàg. 13.
- ___ "Lectures bàsiques", id. 15-X-1971, pàg. 43.

⁶ El títol original catal_ era "La Nau, poesies de Ventura Gassol". En data 1 d'abril Capdevila demana excuses al poeta per les errades aparegudes, "sobretot una en qu_ el títol del llibre fou substitu_t per les vostres cendres". "Ja veieu -acaba amb humor- que no tinc culpa que la premsa s'ocupi d'elles tant d'hora".

INSTANT, (L'). BARCELONA

___ "Francesc Fontfreda" (necrològica). Setembre 1919.

LLUC. MALLORCA

___ "Sobre el llibre *Sincers envers Déu* del Dr. John A. T. Robinson". Març de 1969, pàg. 4-9.

___ "Divagacions vora l'estany". Novembre de 1969, pàg. 22.

MATÍ, (EL). BARCELONA

Maig 1929

___ "Als lectors", 24-V-1929, pàg. 1.

___ "Un gran defecte col·lectiu", 25-V-1929, pàg. 1.

___ "Entorn de la tradició", 26-V-1929, pàg. 1.

___ "Un realisme falsificador", 28-V-1929, pàg. 1.

___ "Seguint la cultura grega", 29-V-1929, pàg. 1.

___ "Un parer", 30-V-1929, pàg. 1.

Juny 1929

___ "Apologia de la llum", 1-VI-1929, pàg. 1.

___ "Animes col·lectives". I. 2-VI-1929, pàg. 1; II. 12-VI-1929, pàg. 1.

___ "Toleràncies", 7-VI-1929, pàg. 1.

___ "Gautier oblidat", 8-VI-1929, pàg. 1.

___ "Impotències de la llei humana", 11-VI-1929, pàg. 1.

___ "Utopies tristes", 12-VI-1929, pàg. 1.

___ "Luxe antic, decadència antiga", 16-VI-1929, pàg. 1.

___ "Els Jocs Florals de Molins de Rei", 19-VI-1929, pàg. 6.

___ "El poble", 22-VI-1929, pàg. 1.

___ "Les vegetats filosòfiques de Maeterlink", 26-VI-1929, pàg. 1

Juliol 1929

___ "Una moda", 3-VII-1929, pàg. 1.

___ "Tirant lo Blanc", 5-VII-1929, pàg. 1.

___ "Allò que el papa espera de la premsa catòlica" (n/s), 6-VII-1929, pàg.1

___ "L'amor pura", 9-VII-1929, pàg. 1.

___ "La sinceritat", 10-VII-1929, pàg. 1.

___ "El fill i el servent" (n/s), 10-VII-1929, pàg. 1.

___ "Lectures d'estiu" (*Pau i Virgínia*), 11-VII-1929, pàg. 1.

- ___ "Perquè Mistral contestava totes les lletres", 11-VII-1929, pàg.10.
- ___ "Un pensament de Corot", n/s. 12-VII-1929, pàg. 9.
- ___ "Saber-se decidir", 14-VII-1929, pàg. 1.
- ___ "L'arraconament dels estudis metafísics", 16-VII-1929, pàg. 1.
- ___ "La petita propietat", 18-VII-1929, pàg. 1.
- ___ "Una justificació", 19-VII-1929, pàg. 1.
- ___ "Hipòtesis en política", 21-VII-1929, pàg. 1.
- ___ "Una entrevista amb el Cardenal Vannutelli", 21-VII-1929, pàg. 1.
- ___ "El retorn a la masia", 24-VII-1929, pàg. 1.
- ___ "Poesia Sanitosa [Joan Alcover]", 27-VII-1929, pàg. 1.
- ___ "Ni orientació ni orient" [Torras i Bages], 30-VII-1929, pàg. 1.

Agost 1929

- ___ "Visita a Girona", 1-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "El perill comunista", 3-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Un manual de literatura francesa contemporània", 6-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Guillem A. Tell i Lafont, n/s. 7-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Discreció científica", 9-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "De la tartana a l'avió", 11-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Coses d'infant a deshora", 15-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Potser cal insistir", 17-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Sovietisme europeu", 18-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Records de la política de Frederic Mistral", 22-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "L'Avi Berga", 22-VIII-1929, pàg. 11.
- ___ "El paisatge i l'Escola d'Olot" (n/s), 22-VIII-1929, pàg. 13.
- ___ "L'escriptor i el públic", 23-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Passatemps" (Lectura de novel·les), 27-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Alfred de Musset", 30-VIII-1929, pàg. 1.
- ___ "Una mateixa malaltia", 31-VIII-1929, pàg. 1.

Setembre 1929

- ___ "On comença el socialisme", 7-IX-1929, pàg. 1.
- ___ "L'art olotí i el temple del Tura" (n/s), 8-IX-1929, pàg. 5.
- ___ "Problema literari", 11-IX-1929, pàg. 1.
- ___ "Tenir criteri", 13-IX-1929, pàg. 1.
- ___ "Realitats", 15-IX-1929, pàg. 1.
- ___ "La lletra impresa", 19-IX-1929, pàg. 1.
- ___ "Una pel·lícula sobre Luter" (n/s), pàg. 1.
- ___ "Morera i Galícia" (Lleida i el seu poeta), 20-IX-1929, pàg. 8.
- ___ "La fadiga de l'obrer", 21-IX-1929, pàg. 1.
- ___ "Els autors de *Tirant lo Blanc*, I, 22-IX-1929, pàg. 9; II, 26-IX-1929.
- ___ "La Verge de la Mercè als carrers", 25-IX-1929, pàg. 1.
- ___ "Com intervindrem?", 26-IX-1929, pàg. 1.
- ___ "Calendaris laics", 28-IX-1929, pàg. 1.

Octubre 1929

- ___ "La cavalcada", 1-X-1929, pàg. 1.
- ___ "Els catòlics anglesos i l'alta cultura", 1-X-1929, pàg. 1.
- ___ "La premsa i el cardenal Dubois", 2-X-1929, pàg. 1.
- ___ "Esperit d'infància" (St. Tomàs i Sta. Teresina), 3-X-1929, pàg. 1.
- ___ "Espectacles públics", 5-X-1929, pàg. 1.
- ___ "Comentari a la Diada del Llibre, 6-X-1929, pàg. 9.
- ___ "La Diada del Llibre". I 8-X-1929, pàg. 1; II, 10-X-1929, pàg. 1.
- ___ "Un llibre del dia" (*Elogis*, de J.Maragall, en versió cast.) (n/s), 15-X-1929, pàg. 8.
- ___ "Dins la moda", (n/s), 17-X-1929, pàg. 6.
- ___ "Contra l'ideari del partit d'Acció Francesa" (n/s), 18-X-1929, pàg. 6.
- ___ "Eugeni d'Ors a la Universitat" (n/s), 19-X-1929, pàg. 5.
- ___ "Pius XI i Manzoni" (n/s), 19-X-1929, pàg. 6.
- ___ "Per difondre la cultura" (n/s), 20-X-1929, pàg. 8.
- ___ "Poesies perdudes" [Ramon Picó i Campamar](n/s), 22-X-1929, pàg. 8.
- ___ "La intel·ligència i la comèdia cultural" (n/s), 23-X-1929, pàg. 6.
- ___ "Un deure periodístic" (n/s), 24-X-1929, pàg. 8.
- ___ "Atemptats" (n/s), 25-X-1929, pàg. 6.
- ___ "Els mariners de Calella" (n/s), 25-X-1929, pàg. 6.
- ___ "Ideal i necessitat" (n/s), 25-X-1929, pàg. 6.
- ___ "Sentiment i sentimentalisme" (n/s), 26-X-1929, pàg. 8.
- ___ "Una revisió literària" (n/s), 26-X-1929, pàg. 8.
- ___ "La intel·ligència i la comèdia cultural" (n/s), 28-X-1929, pàg. 6.
- ___ "Legislació social" (n/s), 30-X-1929, pàg. 6.

Novembre 1929

- ___ "Jardins de Barcelona" (n/s), 1-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "Una forma d'aristocràcia" (n/s), 2-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "Una tesi del Congrés de Tours" (n/s), 3-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "Exemple a imitar" (n/s), 3-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "Art modern" (n/s), 5-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "Resposta al senyor Rovira i Virgili" (n/s), 6-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "Una enquesta" (n/s), 7-XI-1929, pàg. 9.
- ___ "La mort i el dolor" (n/s), 8-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "Nova contesta" (n/s), 9-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "G.K. Chesterton, derrotat" (n/s), 10-XI-1929, pàg. 10.
- ___ "Els super-normals", 17-XI-1929 (n/s), pàg. 12.
- ___ "El poeta Cabanyes", 17-XI-1929, pàg. 12.
- ___ "Del Parnaso catalán" (n/s), 19-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "El problema dels sense feina a Anglaterra" (n/s), 19-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "El flagell de l'emigració" (n/s), 19-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "La racionalització ideal" (n/s), 20-XI-1929, pàg. 6.

- ___ "Consistori dels Jocs Florals de Barcelona" (n/s), 20-XI-1929, pàg. 7.
- ___ "Inversió de termes", 21-XI-1929 (n/s), pàg. 8.
- ___ "L'obra femenina d'Antoni Bourdelle", 21-XI-1929 (n/s), pàg. 8.
- ___ "Bacus perseguit", 22-XI-1929 (n/s), pàg. 6.
- ___ "Rússia, avui i demà", 22-XI-1929 (n/s), pàg. 6.
- ___ "L'orientació de la joventut", 22-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "Encara hi torneu, senyor Rovira?" (n/s), 23-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "Nova edició de l'Index" (n/s), 24-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "La infermera d'última hora" (n/s), 26-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "En Prat de la Riba, educador", 27-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "El polígraf N' Artur Masriera", 27-XI-1929 (n/s), pàg. 6.
- ___ "L'estatut regulador de lloguers" (n/s), 28-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "Una conversa de tren" (n/s), 29-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "Literatura pacifista" (n/s), 29-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "Jardins d'infants" (n/s), 29-XI-1929, pàg. 6.
- ___ "La moda tirànica" (n/s), 30-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "La derrota honorable" (n/s), 30-XI-1929, pàg. 8.
- ___ "Encara el règim dels lloguers" (n/s), 30-XI-1929, pàg. 8.

Desembre 1929

- ___ "Per a l'Asil-Hospital de Sant Joan de Déu" (n/s), 1-XII-1929, pàg. 10.
- ___ "La doctrina de Lleó XIII" (n/s), 1-XII-1929, pàg. 10.
- ___ "La fidelitat dels catòlics envers l'estat" (n/s), 1-XII-1929, pàg. 10.
- ___ "Poesia popular" (n/s), 3-XII-1929, pàg. 8.
- ___ "La boxa" (n/s), 4-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "Una festa oportunament suspesa" (n/s), 5-XII-1929, pàg. 8.
- ___ "La visita dels reis d'Itàlia al Sant Pare" (n/s), 6-XII-1929, pàg. 8.
- ___ "La polèmica", 6-XII-1929, pàg. 8.
- ___ "Estadística de suïcidis" (n/s), 7-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "Acció universitària" (n/s), 7-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "L'enterrament d'un infant" (n/s), 11-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "Hi ha tants de prejudicis"? 12-XII-1929, pàg. 8.
- ___ "El cristianisme, desequilibra l'home?", 14-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "Oblits" (n/s), 17-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "Els premis de literatura" (*Goncourt* i *Femina*) (n/s), 16-XII-1929, pàg.6.
- ___ "Les dedicatòries" (n/s), 19-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "Revistes" (n/s), 20-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "Gómez Baquero i Gaziel" (n/s), 21-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "La guerra contra el Nadal a Rússia", (n/s), 25-XII-1929, pàg. 10.
- ___ "Una correspondència de Mossèn Cinto", 27-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "L'ensenyança de la religió a Alsàcia", (n/s), 28-XII-1929, pàg. 6.
- ___ "Un catàleg de l'Obiols" (n/s), 29-XII-1929, pàg. 11.
- ___ "Una reedició necessària" (*OC*, de *Torràs i Bages*), (n/s), 31-XII-1929, pàg. 10.
- ___ "*Fanny*, de *Carles Soldevila*", 31-XII-1929, pàg. 10.

Gener 1930

- ___ "Dos orientals" (Tagore i Gandhi), (n/s), 3-I-1930, pàg. 6.
- ___ "Els bells propòsits de Cap d'Any" (n/s), 3-I-1930, pàg. 6.
- ___ "El partit laborista i els catòlics" (n/s), 7-I-1930, pàg. 6.
- ___ "Una indiscreció del senyor Nicolau d'Olwer" (n/s), 11-I-1930, pàg. 8.
- ___ "El bon gust d'En Mistral", 17-I-1930, pàg. 6.
- ___ "El llibre català a Madrid, (n/s), 17-I-1930, pàg. 7.
- ___ "Un llibre malavinent" (*Epistolari de Maragall a A. Roure*), 22-I-1930, pàg. 6.
- ___ "El Sr. Josep Carner defensa la ironia" (n/s), 22-I-1930, pàg. 6.
- ___ "La crisi teatral" (n/s), 24-I-1930, pàg. 6.
- ___ "Gandhi, amic d'Anglaterra" (n/s), 24-I-1930, pàg. 6.
- ___ "Manzoni elogiat per Pius XI" (n/s), 25-I-1930, pàg. 6.
- ___ "El vertigen de la guerra" (n/s), 28-I-1930, pàg. 8.
- ___ "Sant Francesc de Sales", 29-I-1930, pàg. 2.
- ___ "Més sobre l'epistolari d'En Maragall" (n/s), 31-I-1930, pàg. 10.

Febrer 1930

- ___ "Veus d'opinió" (n/s), 1-II-1930, pàg. 8.
- ___ "Moments d'incertesa" (n/s), 8-II-1930, pàg. 8.
- ___ "Voltaire a deshora", 11-II-1930, pàg. 8.
- ___ "Crides a l'ordre" (n/s), 13-II-1930, pàg. 8.
- ___ "Una traducció deslluïda" (Rèplica a Domènec Guansé) (n/s), 13-II-1930, pag. 8.
- ___ "Manca de seny polític" (n/s), 15-II-1930, pàg. 8.
- ___ "Legalitats insegures" (n/s), 16-II-1930, pàg. 10.
- ___ "Entorn de Balmes" (n/s), 18-II-1930, pàg. 8.
- ___ "El més gran enemic de l'autoritat" (n/s), 22-II-1930, pàg. 8.
- ___ "Altre cop els canvis" (n/s), 23-II-1930, pàg. 10.
- ___ "Una enquesta sobre la joventut" (n/s), 23-II-1930, pàg. 10.
- ___ "Un article de la "Hoja Oficial" (n/s), 27-II-1930, pàg. 10.
- ___ "Els esdeveniments de Vic", 28-II-1929, pàg. 10.

Març 1930

- ___ "La crisi dels dos règims". 11, 12, 13, 15, 16 i 20-III-1930.
- ___ "Legalitats insegures", 16-III-1930, pàg. 10.
- ___ "Miguel Primo de Rivera" (necrològica), n/s. 18-III-1930. pàg. 10.
- ___ "Un homenatge i un exemple" (n/s), 21-III-1930, pàg. 8.
- ___ "Un perill imminent" (n/s), 22-III-1930, pàg. 8.
- ___ "Comprensió", 23-III-1930, (n/s), 23-III-1930, pàg. 10.
- ___ "Margarida Sinclair" (n/s), 25-III-1930, pàg.
- ___ "L'Església i la llibertat" (n/s), 26-III-1930, pàg. 6.

- ___ "Un problema de premsa" (n/s), 27-III-1930, pàg. 8.
- ___ "Un nou separatisme" (n/s), 28-III-1930, pàg. 8.
- ___ "Més separatisme" (n/s), 29-III-1930, pàg. 9.
- ___ "Lletres sobre el principi d'autoritat". 29 i 30-III-1930; 4 i 6-IV-1930 i 10-IV-1930.
- ___ "L'ombra delatora" (n/s), 30-III-1930, pàg. 12.

Abril 1930

- ___ "Sobirania sense Déu" (n/s), 1-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Les forces vives per l'amnistia" (n/s), 2-IV-1930, pàg. 10.
- ___ "El fetitxe de la llibertat" (n/s), 3-IV-1930, pàg. 10.
- ___ "Una reparació" (n/s), 4-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Sinceritat". Resposta a *El Debate* (n/s). 4-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Les esquerres s'aprofiten", n/s. 5-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Santa Caterina Tomàs", n/s. 6-IV-1930, pàg. 10.
- ___ "El camí espinós del desarmament" (n/s), 9-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Propagandes abusives" (n/s), 11-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Solidaritat" (n/s), 12-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Puntualitzem" (n/s), 15-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Per la concòrdia" (n/s), 16-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "La *Setmana Santa*, del Dr. Lluís Carreres, n/s. 18-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Entorn del feminisme" (n/s), 20-IV-1930, pàg. 10.
- ___ "El desarmament i la pau" (n/s), 25-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Pel Sr. P. Ventura i Virgili" (n/s), 25-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Una tasca ingrata, però necessària" (n/s), 25-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Llibres castellans" (n/s), 26-IV-1930, pàg. 8.
- ___ "Montserrat" (n/s), 27-IV-1930, pàg. 10.
- ___ "Per la pacificació" (n/s), 29-IV-1930, pàg. 10.

Maig 1930

- ___ "El primer de maig" (n/s), 1-V-1930, pàg. 10.
- ___ "Les informacions de *La Nau*" (n/s), 1-V-1930, pàg. 10.
- ___ "Festes i commemoracions" (n/s), 3-V-1930, pàg. 8.
- ___ "El misteri d'una festa" (n/s), 4-V-1930, pàg. 12.
- ___ "La festa dels Jocs Florals" (n/s), 4-V-1930, pàg. 13.
- ___ "Els jocs florals de diumenge" (n/s), 6-V-1930, pàg. 10.
- ___ "Un adéu al nostre Sr. bisbe" (n/s), 7-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Les informacions de *La Nau*" (n/s), 7-V-1930, pàg. 8.
- ___ "La normalitat no ve" (n/s), 8-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Insistim" (n/s), 9-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Norma ciutadana" (n/s), 10-V-1930, pàg. 10.
- ___ "Una obra de misericòrdia" (n/s), 11-V-1930, pàg. 10.
- ___ "Desorientació" (n/s), 13-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Fer el pagès" (n/s), 15-V-1930, pàg. 10.

- ___ "Centenari del Romanticisme" (n/s), 15-V-1930, pàg. 10.
- ___ "La benvinguda" (n/s), 16-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Història d'una ànima".16-V-1930 i 17-V-1930, pàg. 9.
- ___ "Mentre esperem" (n/s), 17-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Esperances" (n/s), 18-V-1930, pàg. 10.
- ___ "Respectem la llei" (n/s), 20-V-1930, pàg. 8.
- ___ "De les jornades primaverals" (n/s), 20-V-1930, pàg. 8.
- ___ "El llenguatge de les banderes" (n/s), 21-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Dos segles emmalaltits". Sobre el Romanticisme. 21, 22 i 24-V-1930 i 4-VI-1930.
- ___ "Gallardets i lluminàries" (n/s), 22-V-1930, pàg. 8.
- ___ "La decepció"? (n/s), 23-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Memòries tristes" (n/s), 24-V-1930, pàg. 8.
- ___ "El primer cap d'any" (n/s), 25-V-1930, pàg. 14.
- ___ "Un projecte imminent" (n/s), 27-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Noves esperances" (n/s), 28-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Apologètica d'un incrèdul" (n/s), 28-V-1930, pàg. 8.
- ___ "Un home en son lloc" (n/s), 29-V-1930, pàg. 10.
- ___ "D'una assemblea en projecte" (n/s), 30-V-1930, pàg. 10.

Juny 1930

- ___ "Moment regionalista espanyol" (n/s), 1-VI-1930, pàg. 10.
- ___ "La manca de treball" (n/s), 3-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "La cançó del desengany" (n/s), 5-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "El municipi i la cultura" (n/s), 6-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "L'activitat política" (n/s), 8-VI-1930, pàg. 10.
- ___ "La derogació del decret" (n/s), 10-VI-1930, pàg. 10.
- ___ "Llibertat i responsabilitat" (n/s), 10-VI-1930, pàg. 10.
- ___ "La cultura gramatical" (n/s), 11-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "La cavalcada de Joana d'Arc" (n/s), 11-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "La premsa" (n/s), 12-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "A la deriva" (n/s), 14-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "Aclariment" (n/s), 15-VI-1930, pàg. 10.
- ___ "Paraules orientadores" (n/s), 17-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "I l'economia?" (n/s), 19-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "Una conferència sobre el problema obrer" (n/s), 20-VI-1930, pàg. 7.
- ___ "Un afer de cultura" (n/s), 21-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "L'esport del radicalisme" (n/s), 25-VI-1930, pàg. 6.
- ___ "A més de paraules, fets" (n/s), 26-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "El nebot de Frederic Mistral" (n/s), 27-VI-1930, pàg. 7.
- ___ "Per Catalunya" (n/s), 28-VI-1930, pàg. 8.
- ___ "Sant Francesc de Sales i la premsa" (n/s), 29-VI-1930, pàg. 10.

Juliol 1930

- ___ "Les llengües internacionals" (n/s), 1-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "Mistral i la Catalunya d'avui". 1-VII-1930, pàg. 8 i 4-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "Homenatge al pintor Joaquim Mir" (n/s), 8-VII-1930, pàg. 1.
- ___ "Joaquim Mir" (n/s), 8-VII-1930, pàg. 6.
- ___ "Estudis biogràfics" (OC de Joan. Maragall, Vol. V), 9-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "Crit d'alerta" (n/s), 11-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "El salari mínim" (n/s), 12-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "Visitar els presos" (n/s), 13-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "Coincidències" (n/s), 15-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "L'exposició és closa" (n/s), 16-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "Joc vell" (n/s), 18-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "El feixisme i l'estranger" (n/s), 19-VII-1930, pàg. 10.
- ___ "Itàlia, de dol" (n/s), 25-VII-1930, pàg. 10.
- ___ "Aspectes del problema català" (n/s), 26-VII-1930, pàg. 6.
- ___ "La província a la platja" (n/s), 27-VII-1930 pàg. 12.
- ___ "L'únic remei" (n/s), 28-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "Cal sinceritat" (n/s), 29-VII-1930, pàg. 8.
- ___ "Ha mort l'illustre novel·lista Narcís Oller" (n/s), 29-VII-1930, pàg.8.
- ___ "Un ideal col·lectiu" (n/s), 30-VII-1930, pàg. 6.
- ___ "Una nova manera d'enfortir el país" (n/s), 31-VII-1930, pàg. 1.
- ___ "Remarca sobre els canvis" (n/s), 31-VII-1930, pàg. 8.

Agost 1930

- ___ "Una mica d'inquietud" (n/s), 1-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "El programa de la conferència imperial" (n/s), 2-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "Solidaritat i divergències" (n/s), 3-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "Hora de desfici" (n/s), 5-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "Tenim una qüestió doble" (n/s), 6-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "La qüestió del Dret Català" (n/s), 7-VIII-1930, pàg. 1.
- ___ "L'impost sobre el treball" (n/s), 7-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "Paraules d'amic" (n/s), 8-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "Certa premsa italiana i Barcelona" (n/s), 9-VIII-1930, pàg. 6.
- ___ "El nebot de Frederic Mistral" (n/s), 10-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "La falsedat de Moscou" (n/s), 12-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "La liquidació de la dictadura" (n/s), 13-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "Civilització selvàtica" (n/s), 14-VIII-1930, pàg. 6.
- ___ "Heine vist pels seus contemporanis" (n/s), 14-VIII-1930, pàg. 7.
- ___ "Revisionismes" (n/s), 16-VIII-1930, pàg. 6.
- ___ "Una campanya noble" (n/s), 17-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "L'èxode rural" (n/s), 20-VIII-1930, pàg. 8.
- ___ "Lletres del Cellent". (Joan d'Esparregueres), 20, 24, 27 i 29-VIII-1930.

- ___ "L'exposició Eugène Delacroix (n/s), 29-VIII-1930, pàg. 7.
- ___ "Dos congressos" (n/s), 31-VIII-1930, pàg. 8.

Setembre 1930

- ___ "El Congrés Universal de la Premsa Catòlica" (n/s), 6-IX-1930, pàg. 9.
- ___ "Contra l'obrer catòlic" (n/s), 7-IX-1930, pàg. 10.
- ___ "Què hi guanyarem?" (n/s), 9-IX-1930, pàg. 6.
- ___ "El Congrés Universal de Premsa Catòlica" (n/s), 9-IX-1930, pàg. 7.
- ___ "Comentari de l'11 de Setembre de 1714" (n/s), 11-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "Recordatori" (n/s), 13-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "Una obra positiva" (n/s), 13-IX-1930, pàg. 9.
- ___ "Les eleccions i els obrers" (n/s), 14-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "Vigilem" (n/s), 16-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "Recordem-nos de l'ahir" (n/s), 18-IX-1930, pàg. 10.
- ___ "El nostre deure" (n/s), 19-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "Les festes del Centenari de Mistral" (J.Aubaré). 20-IX-1930 i 23-IX-1930.
- ___ "La política de subsistències" (n/s), 20-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "Després de la vaga" (n/s), 21-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "Gentilesa i llibertat" (n/s), 24-IX-1930, pàg. 10.
- ___ "Chopin i Mallorca" (n/s), 24-IX-1930.
- ___ "L'experiència russa" (n/s), 25-IX-1930, pàg. 6.
- ___ "Un llibre del Senyor Arboleya", 25 i 26-IX-1930.
- ___ "Tasca urgent" (n/s), 26-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "L'Ajuntament treballa" (n/s), 27-IX-1930, pàg. 8.
- ___ "Un joc que s'allarga massa" (n/s), 28-IX-1930, pàg. 10.
- ___ "Per Barcelona" (n/s), 30-IX-1930, pàg. 10.

Octubre 1930

- ___ "La censura governativa" (n/s), 1-X-1930, pàg. 8.
- ___ "Els nous arbitris" (n/s), 2-X-1930, pàg. 8.
- ___ "El treball dels menors" (n/s), 3-X-1930, pàg. 8.
- ___ "*Cartes, consells i records* de Sta. Teresina" (n/s), 3-X-1930, pàg. 8.
- ___ "El contribuent indefens" (n/s), 4-X-1930, pàg. 10.
- ___ "La infància de Santa Caterina Tomàs". I, 4, 8, 9, 19 i 21-X-1930.
- ___ "L'explotació dels infants" (n/s), 5-X-1930, pàg. 10.
- ___ "Entorn de la Diada del Llibre" (n/s), 5-X-1930, pàg. 10.
- ___ "Cap a un Estatut de Catalunya" (n/s), 7-X-1930, pàg. 10.
- ___ "Molière en català" (n/s), 7-X-1930, pàg. 11.
- ___ "La legislació social" (n/s), 8-X-1930, pàg. 8.
- ___ "Variacions" (n/s), 9-X-1930; "Més variacions", 11-X-1930, pàg. 8.
- ___ "El comunisme segons Aristòtil". (Joan Aubaré), 9,10,11 i 12-X-1930.
- ___ "L'única defensa" (n/s), 10-X-1930, pàg. 10.
- ___ "La febre d'ara" (n/s), 12-X-1930, pàg. 10.

- ___ "Qui hi va a guanyar"? (n/s), 14-X-1930, pàg. 8.
- ___ "L'honestedat pública" (n/s), 15-X-1930, pàg. 8.
- ___ "L'oposició als arbitris" (n/s), 17-X-30, pàg. 8.
- ___ "Crisi de caràcter" (n/s), 18-X-1930, pàg. 8.
- ___ "Davant les eleccions vinents" (n/s), 19-X-1930, pàg. 10.
- ___ "Rebrotada terrorista" (n/s), 21-X-1930, pàg. 10.
- ___ "Encara la qüestió" (n/s), 23-X-30, pàg. 8.
- ___ "Descentrament" (n/s), 24-X-1930, pàg. 8.
- ___ "Abans de parlar" (n/s), 25-X-1930, pàg. 8.
- ___ "La reialesa", 26-X-1930, pàg. 12.
- ___ "La reforma de l'organització corporativa", 28-X-1930, pàg. 10.
- ___ "Els liberals belgues", (n/s), 28-X-1930, pàg. 11.
- ___ "Polítics i tècnics", (n/s), 29-X-1930, pàg. 8.
- ___ "Els presos polítics" (n/s), 30-X-1930, pàg. 8.
- ___ "La Barcelona que enlluerna" (n/s), 31-X-1930, pàg. 10.

Novembre 1930

- ___ "L'únic remei" (n/s), 1-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Un encert" (n/s), 2-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "La diada d'avui" (n/s), 2-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "L'agitació destructora" (n/s), 4-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "L'idealisme s'esfuma" (n/s), 5-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "L'apremiant dilema" (n/s), 6-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "L'atur forçós" (n/s), 7-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Perill il·lusori"? (n/s), 8-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Els problemes d'ara" (n/s), 9-XI-1930, pàg. 10.
- ___ "Història de *Les arts i els artistes*, (n/s), 9-XI-1930, pàg. 11.
- ___ "L'amenaça dels nous arbitris", (n/s), 11-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Situació inquietadora" (n/s), 12-XI-1930 pàg. 8.
- ___ "Per a constituir la Regió Catalana" (n/s), 13-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Les víctimes de la cobejança" (n/s), 14-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Radicalisme i fatalisme" (n/s), 15-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "A tots els catalans", (n/s), 16-XI-1930, pàg. 10.
- ___ "La vaga revolucionària" (n/s), 19-XI-1930, pàg. 10.
- ___ "L'actualitat literària: Poesia (Sebastià Sánchez-Juan), 19-XI-1930, pàg. 11.
- ___ "Per la reacció ciutadana" (n/s), 20-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Política catalana" (n/s), 20-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "L'Ajuntament davant la vaga" (n/s), 21-XI-1930, pàg. 6.
- ___ "Després de la vaga" (n/s), 22-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "La veu del pastor (Torras i Bages) (n/s), 22-XI-1930, pàg. 9.
- ___ "El sindicalisme i la política" (n/s), 23-XI-1930, pàg. 10.
- ___ "*Esbarzer*, novella de Josep Roig i Raventós", 23-XI-1930, pàg. 10.
- ___ "Necessitat d'unió" (n/s), 25-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Una exposició d'art a Cervera", 25-XI-1930, pàg. 9; 26-XI-1930, pàg. 8.

- ___ "Renovació sí; revolució, no" (n/s), 26-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Els sindicats catòlics" (n/s), 27-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "El capitalisme modern" (n/s), 28-XI-1930, pàg. 8.
- ___ "Obrerisme i política" (n/s), 30-XI-1930, pàg. 10.

Desembre 1930

- ___ "La lliçó infal·lible" (n/s), 3-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "Advent", 4-XII-1930, pàg. 2.
- ___ "Economia i moral" (n/s), 4-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "Cultura de fira" (n/s), 5-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "Puntualitzem" (n/s), 6-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "El nou esclavatge" (n/s), 7-XII-1930, pàg. 10.
- ___ "La moral de l'èxit" (n/s), 9-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "Les publicacions immorals" (n/s), 10-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "Esperant el desenllaç" (n/s), 17-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "Que tothom compleixi" (n/s), 20-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "Temps de crisi" (n/s), 21-XII-1930, pàg. 12.
- ___ "La Col·lecció Sant Jordi", 23-XII-1930, pàg. 11.
- ___ "Clam de caritat", 24-XII-1930, pàg. 10.
- ___ "La delinqüència juvenívola" (n/s), 27-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "Catalunya, no vol els seus?" (n/s), 27-XII-1930, pàg. 8.
- ___ "El senyor Cambó" (n/s), 28-XII-1930, pàg. 10.
- ___ "La base de la pau universal" (n/s), 31-XII-1930, pàg. 8.

Gener 1931

- ___ "Any Nou" (n/s), 1-I-1931, pàg. 10.
- ___ "El cinema" (n/s), 2-I-1931, pàg. 6.
- ___ "El deure de tots" (n/s), 3-I-1931, pàg. 8.
- ___ "Nacionalisme i pacifisme" (n/s), 4-I-1931, pàg. 10.
- ___ "Treballem per la pau" (n/s), 6-I-1931, pàg. 8.
- ___ "Fora noses" (n/s), 7-I-1931, pàg. 8.
- ___ "Hem d'insisitir" (n/s), 8-I-1931, pàg. 8.
- ___ "La mitja vida" (n/s), 9-I-1931, pàg. 8.
- ___ "Fruits del materialisme" (n/s), 10-I-1931, pàg. 8.
- ___ "El desarmament" (n/s), 14-I-1931, pàg. 8.
- ___ "L'endegament dels conflictes del treball" (n/s), 15-I-1931, pàg. 8.
- ___ "El gloriós quarantenari" (n/s), 16-I-1931, pàg. 8.
- ___ "L'ajornament sistemàtic" (n/s), 17-I-1931, pàg. 8.
- ___ "Siguem conseqüents" (n/s), 18-I-1931, pàg. 8.
- ___ "El salari familiar" (n/s), 21-I-1931, pàg. 8.
- ___ "Cap a les eleccions" (n/s), 22-I-1931, pàg. 8.
- ___ "Les famílies nombroses" (n/s) 23-I-1931, pàg. 8 .
- ___ "La qüestió social" (n/s), 24-I-1931, pàg. 6.
- ___ "Les exhibicions immorals" (n/s), 25-I-1931, pàg. 8.

- ___ "La *Summa contra gentiles*", de Sant Tomàs d'Aquino i Sant Ramon de Penyafort, segons el P. Puceti" (n/s). 25,29,30 i 31-I-1931.
- ___ "La regionalització d'Europa" (n/s). 27-I-1931, pag. 8.
- ___ "L'excitació pontifícia al laicat catòlic", 27-I-1931, pag. 8.
- ___ "El desarmament" (n/s), 28-I-1931, pag. 6.
- ___ "Entorn de Gog i de Papini. Un aclariment de Maritain" (n/s). 28-I-1931, pag. 7.
- ___ "El *relliscall*, per Alexandre Bulart" (n/s). 28-I-1931, pag. 7.
- ___ "Vides inútils, per Josep Miracle" (n/s). 28-I-1931, pag. 7.
- ___ "Un Tifó, per Josep Conrad" (n/s). 28-I-1931, pag. 7.
- ___ "El nostre apocament" (n/s), 29-I-1931, pag. 6.
- ___ "Crisi del llibre i del teatre catalans" (n/s), 30-I-1931, pag. 6.
- ___ "Eclecticisme electoral" (n/s), 31-I-1931, pag. 8.

Febrer 1931

- ___ "Problema moral" (n/s), 1-II-1931, pag. 8.
- ___ "De primer, l'esperit" (n/s), 3-II-1931, pag. 6.
- ___ "Per la família" (n/s), 4-II-1931, pag. 6.
- ___ "Els nous arbitris municipals" (n/s), 5-II-1931, pag. 6.
- ___ "Cultura moderna"? (n/s), 5-II-1931, pag. 6.
- ___ "Encara una informació" (n/s), 6-II-1931, pag. 6.
- ___ "La sindicació catòlica" (n/s), 6-II-1931, pag. 6.
- ___ "El polígraf N'Artur Masriera i Colomer" (n/s), 6-II-1931, pag. 6.
- ___ "Contra els nous arbitris" (n/s), 7-II-1931, pag. 6.
- ___ "Per la beatificació del bisbe Torras" (n/s), 7-II-1931, pag. 6.
- ___ "Xènius comenta severament el manifest dels intel·lectuals" 7-II-1931, pag. 7.
- ___ "La lluita contra la immoralitat" (n/s), 8-II-1931, pag. 10.
- ___ "Perspectives de la vida, per Eusebi Güell" (n/s), 8-II-1931, pag. 10.
- ___ "Cahiers León Bloy" (n/s), 8-II-1931, pag. 10.
- ___ "Contra el retraïment" (n/s), 10-II-1931, pag. 6.
- ___ "L'església de Santa Agata", 10-II-1931, pag. 6.
- ___ "Traduccions de Goethe, per Joan Maragall", 10-II-1931, pag. 6.
- ___ "La protesta contra els arbitris" (n/s), 11-II-1931, pag. 6.
- ___ "La anormalitat monetària" (n/s), 12-II-1931, pag. 8.
- ___ "Les escoles de Barcelona" (n/s), 12-II-1931, pag. 8.
- ___ "L'Ajuntament també ha fet tard" (n/s), 13-II-1931, pag. 6.
- ___ "Cada dia pitjor" (n/s), 14-II-1931, pag. 6.
- ___ "El destí de les obres d'art religiós" (n/s), 14-II-1931, pag. 6.
- ___ "El motí dels vells polítics" (n/s), 15-II-1931, pag. 10.
- ___ "Propagandes intensives" (n/s), 15-II-1931, pag. 10.
- ___ "El distributisme, segons K.G. Chesterton", 15,17 i 19-II-1931.
- ___ "Col·lecció catalana de clàssics cristians", 15-II-1931, pag. 11.
- ___ "Joan Climent" (n/s), 15-II-1931, pag. 11.
- ___ "Cal que parlem clar" (n/s), 17-II-1931, pag. 6.

- ___ "La crisi política" (n/s), 18-II-1931, pàg. 6.
- ___ "Ja tenim govern" (n/s), 19-II-1931, pàg. 6.
- ___ "La declaració ministerial". I, 20-II-1931; II, 21-II-1931, pàg. 10.
- ___ "G. K.Chesterton en català" (n/s), 20-II-1931, pàg. 7.
- ___ "En camí de solució" (n/s), 22-II-1931, pàg. 8.
- ___ "Entorn de l'Estatut" (n/s), 22-II-1931, pàg. 8.
- ___ "La pesseta puja" (n/s), 24-II-1931, pàg. 6.
- ___ "Tela de somnis" (n/s), 24-II-1931, pàg. 7.
- ___ "Les eleccions municipals" (n/s), 25-II-1931, pàg. 6.
- ___ "L'escàndol Oustric" (n/s), 26-II-1931, pàg. 6.
- ___ "Fulles d'agitació comunista" (n/s), 26-II-1931, pàg. 6.
- ___ "Estranya virada" (n/s), 27-II-1931, pàg. 6.
- ___ "Aclariment magnífic" (n/s), 28-II-1931, pàg. 10.
- ___ "Un bon pas" (n/s), 1-III-1931, pàg. 10.

Març 1931

- ___ "Liberalisme i esclavitud" (n/s), 3-III-1931, pàg. 6.
- ___ "El vici català de la paròdia", 3-III-1931, pàg. 7.
- ___ "Les relacions comercials amb França" (n/s), 4-III-1931, pàg. 6.
- ___ "Encara l'organització corporativa" (n/s), 5-III-1931, pàg. 6.
- ___ "El bisbe d'Estrasburg parla dels problemes socials" (n/s), 5-III-1931, pàg.7.
- ___ "Barcelona i la conferència del desarmament" (n/s), 6-III-1931, pàg. 6.
- ___ "El partit centrista" (n/s), 7-III-1931, pàg. 6.
- ___ "Les resultes de l'exposició" (n/s), 8-III-1931, pàg. 10.
- ___ "L'organització corporativa" (n/s), 8-III-1939, pàg. 11.
- ___ "Definim-nos" (n/s), 10-III-1931, pàg. 8.
- ___ "Apugem el to" (n/s), 11-III-1931, pàg. 6.
- ___ "Els programes polítics i la premsa catòlica" (n/s), 12-III-1931, pàg.6
- ___ "La tasca més urgent" (n/s), 12-III-1931, pàg.
- ___ "L'aglutinant social" (n/s), 13-III-1931, pàg. 6.
- ___ "Associació Amics d'El Matí" (n/s), 13-III-1931, pàg. 7.
- ___ "Diccionari català-valencià-balear, 13-III-1931, pàg. 7.
- ___ "Obres d'En Maragall. epistolari, II" (n/s), 13-III-1931, pàg. 7.
- ___ "El nostre deure" (n/s), 14-III-1931, pàg. 6.
- ___ "Pel ressorgiment polític de mallorca, de G.Forteza", 14-III-1931, pàg. 6.
- ___ "L'error de l'economia liberal" (n/s), 15-III-1931, pàg. 10.
- ___ "De cara als joves", 17-III-1931, pàg. 6.

Abril 1931

- ___ "Homenatge a la nostra bandera", 19-IV-1931, pàg. 8.
- ___ "Diada de Sant Jordi" (Lletra del Montseny), 23-IV-1931, pag. 10.
- ___ "La Mare de Déu de Catalunya", 26-IV-1931, pàg. 10.
- ___ "Política social" (n/s), 29-IV-1931, pàg. 6.

- ___ "Una campanya contra el Dr. Segura", 29-IV-1931, pàg. 6.
- ___ "Serenitat i fermesa", 30-IV-1931, pàg. 8.
- ___ "Pro obrers sense feina", 30-IV-1931, pàg. 8.

Maig 1931

- ___ "La diada del treball", 1-V-1931, pàg. 6.
- ___ "Coincidència sospitosa" (n/s), 3-V-1931, pàg. 10.
- ___ "El català a l'escola", 3-V-1931, pàg. 10.
- ___ "Per Catalunya", 7-V-1931, pàg.
- ___ "La nostra independència", 8-V-1931, pàg. 6.
- ___ "Data gloriosa", 15-V-1931, pàg. 6.
- ___ "Un llibre de Maragall totalment inèdit", 15-V-1931, pàg. 7.
- ___ "Unió" (n/s), 17-V-1931, pàg. 10.
- ___ "El salari familiar", 19 i 21-V-1931, pàg. 6.
- ___ "Feina a fer", 24-V-1931, pàg. 14.

Juny 1931

- ___ "La tarda de Corpus", 4-VI-1931.
- ___ "La tolerància". I, 7-VI-1931, pàg. 10; II, 11-VI-1931, pàg. 7.
- ___ "Davant l'assemblea" (n/s), 9-VI-1931, pàg. 8.
- ___ "Cap a la unió" (n/s), 11-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "El missatge presidencial. Francesc Macià" (n/s), 12-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "Garanties elementals", 6-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "El divorci burgès" (n/s). 18-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "Els drets a l'encant", 19-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "Epistolari de Joan Maragall". 20-VI-1931 i 2-VII-1931, pàg. 7.
- ___ "Cal lluitar" (n/s), 26-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "De les eleccions a les comarques" (n/s), 27-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "Dia d'eleccions" (n/s), 28-VI-1931, pàg. 10.
- ___ "La diada de la premsa catòlica" (n/s), 28-VI-1931, pàg. 10.
- ___ "Dos règims en crisi", 28-VI-1931, pàg. 11.
- ___ "Després de les eleccions", 30-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "La ràdio ens ha servit", 30-VI-1931, pàg. 7.

Juliol 1931

- ___ "La religió i els partits" (n/s), 1-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Com volen repartir les terres" (n/s), 1-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Sociologia política" (n/s), 2-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "L'avantprojecte constitucional" (n/s), 3-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "I els sindicats de patrons?", 3-VII-1931, pàg. 7.
- ___ "El futur govern" (n/s), 4-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "La família obrera". 4 i 7-VII-1931, pàg. 7.
- ___ "Roma i el salari familiar", 5-VII-1931, pàg. 13.

- ___ "Volem que el poble governi", 9-VII-1931, pàg. 7.
- ___ "Només el poder sobirà i l'individu", 10-VII-1931, pàg. 7.
- ___ "Responent a *Solidaridad Obrera*, 11-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Què hi diu Roma"?, 12-VII-1931, pàg. 8.
- ___ "L'Estatut de Catalunya" (n/s), 14-VII-1931, pàg. 8.
- ___ "A l'entorn de l'Estatut" (n/s), 15-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "L'entusiasme del poble basc" (n/s), 15-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Per què Madrid és socialista?", 15-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "L'Estatut i la legislació obrera" (n/s), 16-VII-1931, pàg. 8.
- ___ "Una forma de sindicació" (n/s), 16-VII-1931, pàg. 8.
- ___ "Elogi del Sindicat Jurídic", 17-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Cristianisme i socialisme" (n/s), 18-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Perills del Sindicat Jurídic", 18-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "I els veraders obrers sense feina"? 19-VII-1931, pàg. 9.
- ___ "Contra el vell uniformisme", 21-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "El fals sindicalisme", 23-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Podem confiar gens en el socialisme"?, 24-VII-1931, pàg. 8.
- ___ "Per Catalunya, l'últim sacrifici (n/s), 25-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "L'enemic és el socialisme", 25-VII-1931.
- ___ "La constitució de les Corts" (n/s), 26-VII-1931, pàg. 8.
- ___ "Una tàctica envellida (n/s)", 26-VII-1931, pàg. 8.
- ___ "El *Foment del Treball nacional*" i *El Debate*", 26-VII-1931, pàg. 8.
- ___ "Contra una objecció" (n/s), 28-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "El salari familiar i els obrers metal·lúrgics", 28-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Condicció prèvia per establir el salari familiar", 29-VII-1931, pàg. 3.
- ___ "Contra una temença" (n/s), 29-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "Insistent, i per després de l'autonomia" (n/s), 29-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "La sindicació obligatòria", 30-VII-1931, pàg. 3.
- ___ "Mirant l'esdevenidor" (n/s), 30-VII-1931, pàg. 6.
- ___ "El primer avantatge del Sindicat Jurídic", 31-VII-1931, pàg. 3.
- ___ "Proclamem la nostra voluntat", 31-VII-1931, pàg. 14.

Agost 1931

- ___ "Segon avantatge de la sindicació obligatòria", 1-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "Els que ara callen parlaran per Catalunya i per Espaya" (n/s), 1-VIII-1931.
- ___ "Votem per l'Estatut de Catalunya? Sí!", 2-VIII-1931, pàg. 10
- ___ "Per la sindicació patronal", 2-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "Dues menes de revolucionaris", 4-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "De cara a la llibertat" (n/s), 4-VIII-1931, pàg. 6.
- ___ "A l'arrel o per les branques?" (n/s), 4-VIII-1931, pàg. 6.
- ___ "El comunisme llibertari", 5-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "El liberalisme econòmic", 6-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "Heus ací l'enemic" (n/s), 7-VIII-1931, pàg. 6.
- ___ "Un problema de salari familiar", 7-VIII-1931, pàg. 3.

- ___ "Responent a la justícia social", 7-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "Qui fixarà el salari familiar?", 8-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "Per precisar el salari familiar", 9-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "Un projecte sarcàstic" (n/s), 9-VIII-1931, pàg. 8.
- ___ "El referèndum d'avui a Prússia" (n/s), 9-VIII-1931, pàg. 8.
- ___ "L'estat de l'empresa", 11-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "El salari familiar, un esquema", 13-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "Exclusives no" (n/s), 13-VIII-1931, pàg. 6.
- ___ "Un oblit de l'economia liberal", 14-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "La desfilada" (n/s). 15-VIII-1931, pàg. 6.
- ___ "En defensa de la família obrera", 16-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "A divers estament, diversa economia", 19-VIII-1931, pàg.3
- ___ "L'Estatut a Madrid" (n/s), 19-VIII-1931, pàg. 6.
- ___ "Ara és l'hora" (n/s), 19-VIII-1931, pàg. 6.
- ___ "Precisant els conceptes", 21-VIII-1931, pàg. 3.
- ___ "El projecte de Constitució" (n/s), 21-VIII-1931, pàg. 6.
- ___ "L'escola única" (n/s), 22-VIII-1931, pàg. 8.
- ___ "La lluita serena" (n/s), 23-VIII-1931, pàg. 8.
- ___ "Un cas de sabotatge" (n/s), 27-VIII-1931, pàg. 8.
- ___ "L'esquerra contra l'Estatut de Catalunya" (n/s), 30-VIII-1931, pàg. 10.
- ___ "Els principis de la civilització", "La lliçó del carrer", 25-VIII-1931; "Dos Mòbils", 26-VIII-1931; "El vestir", 27-VIII-1931; "La casa", 28-VIII-1931; "El treball", 29-VIII-1931; "La lluita per la cultura", 30-VIII-1931; "El repòs", 2-IX-1931; "Els oficis", 3-IX-1931; "L'autoritat de l'ofici", 6-IX-1931; "L'autoritat pública", 10-IX-1931, pàg. 3.

Setembre 1931

- ___ "Aprofitem l'ocasió" (n/s), 1-IX-1931, pàg. 6.
- ___ "Una manera de governar" (n/s), 1-IX-1931, pàg. 6.
- ___ "El compliment de la llei" (n/s), 2-IX-1931, pàg. 6.
- ___ "Que es desarmen els anarquistes" (n/s), 6-IX-1931, pàg. 10.
- ___ "Un comentari a *La Vanguardia*", 6-IX-1931, pàg. 10.
- ___ "Podem tenir confiança" (n/s), 8-IX-1931, pàg. 8.
- ___ "La nova Catalunya", 9-IX-1931, pàg. 6.
- ___ "La preparació immediata" (n/s), 10-IX-1931, pàg. 8.
- ___ "Ho podeu ben veure" (n/s), 11-IX-1931, pàg. 6.
- ___ "Invitació a la dansa" (n/s), 13-IX-1931, pàg. 10.
- ___ "Prou monopolis", 15-IX-1931, pàg. 6.
- ___ "La tàctica revolucionària", 15 i 17-IX-1931, pàg. 3.
- ___ "La tàctica antirevolucionària", 20, 23 i 26-IX-1931 pàg.3.
- ___ "El punt negre" (n/s), 20-IX-1931, pàg. 10.
- ___ "Expectació" (n/s), 25-IX-1931, pàg. 6.
- ___ "Lleialtat política" (n/s), 29-IX-1921, pàg. 8.

Octubre 1931

- ___ "La vaga de telèfons", 2-X-1931, pàg. 3.
- ___ "El sufragi femení", 3-X-1931, pàg. 3.
- ___ "La base de l'individualisme econòmic" (n/s), 3-X-1931, pàg. 6.
- ___ "El deure de votar" (n/s), 4-X-1931, pàg. 8.
- ___ "Sobre l'aplicació del salari familiar", 6-X-1932, pàg. 3.
- ___ "Després de les eleccions" (n/s), 6-X-1931, pàg. 6.
- ___ "Un aspecte polític del sindicalisme", 7,9,13 i 15-X-1931, pàg. 3.
- ___ "La nostra posició", (n/s), 9-X-1931, pàg. 10.
- ___ "Una veu d'alerta", 11-X-1931, pàg. 3.
- ___ "Salutació" (n/s), 15-X-1931, pàg. 10.
- ___ "La crisi dels partits catalans de dreta", 16-X-1931, pàg. 10.
- ___ "Què n'hi ha de l'Estatut?", 16-X-1931, pàg. 10.
- ___ "Serenitat" (n/s), 17-X-1931, pàg. 8.
- ___ "Dues paraules a *La Veu de Catalunya* (n/s), 18-X-1931, pàg. 11.
- ___ "Un nou setmanari: *El Temps*, de Valls", 18-X-1931, pàg. 3.
- ___ "Projecte perillós" (n/s), 18-X-1931, pàg. 10.
- ___ "Les comarques", 20-X-1931, pàg. 3.
- ___ "Les vies justes i legítimes" (n/s), 20-X-1931, pàg. 8.
- ___ "La invitació pontifícia" (n/s), 20-X-1931, pàg. 8.
- ___ "La bandera revisionista" (n/s), 21-X-1931, pàg. 8.
- ___ "Soliloqui" (n/s), 21-X-1931, pàg. 8.
- ___ "Contra Catalunya? Creiem que sí (n/s), 21-X-1931, pàg. 9.
- ___ "Vida del Treball". "La mare obrera", 21-X-1931; "La jornada de la mare obrera", 22-X-1931; "La casa obrera", 23-X-1931; "L'ètica de la llar", 24-X-1931; "Escoles obreres", 25-X-1931, 31-X-1931 i 1-XI-1931, pàg. 3.
- ___ "Un pas endavant" (n/s), 24-X-1931, pàg. 6.
- ___ "La diada d'avui" (n/s), 25-X-1931, pàg. 10.
- ___ "Diada de Crist. La reialesa permanent", 25-X-1931, pàg. 3.
- ___ "*Esplai*. Revista popular: Suplement d'*El Matí*", 25-X-1931, pàg. 11.
- ___ "La intervenció en la indústria" (n/s), 28-X-1931, pàg. 8.
- ___ "La supressió del Senat" (n/s), 29-X-1931, pàg. 10.
- ___ "On és Catalunya. La seva llengua", 29-X-1931, pàg. 10.
- ___ "Poemes de Maria Perpinyà", 29-X-1931, pàg. 11.
- ___ "Passivitat lamentable" (n/s), 30-X-1931, pàg. 8.
- ___ "Acte transcendent" (n/s), 31-X-1931, pàg. 16.

Novembre 1931

- ___ "Per l'ensenyament lliure" (n/s), 1-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "Vers la revisió constitucional" (n/s), 3-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "Tribuna obrera", 4-XI-1931, pàg. 3.
- ___ "Els primers fruits" (n/s), 5-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "Unió Democràtica de Catalunya" (n/s), 7-XI-1931, pàg. 1.
- ___ "Entorn del liberalisme", 8-XI-1931, pàg. 3.
- ___ "Confusionisme" (n/s), 8-XI-1931, pàg. 10.

- ___ "El periodisme de demà" , 10-XI-1931, pàg 9.
- ___ "Germanor" (n/s), 10-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "D'Elts Amics d'El Matí" (n/s), 11-XI-1931, pàg. 10.
- ___ "Comentaris a un article de Cambó, 11,17 i 18 -XI-1931.
- ___ "Un mal pas" (n/s), 14-XI-1931, pàg. 6.
- ___ "Un fals concepte de la civilització", 19-XI-1931, pàg. 3.
- ___ "Un deure indefugible" (n/s), 19-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "El teatre al servei de l'escola" (n/s), 19-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "La fretura de l'útil innecessari", 20-XI-1931, pàg. 3.
- ___ "El perill socialista" (n/s), 21-XI-1931, pàg. 6.
- ___ "L'Acció Catòlica com un deure", 22-XI-1931.
- ___ "Per què no ho volen" (n/s), 22-XI-1931, pàg. 10.
- ___ "Volum XI de la *Fundació Bíblica Catalana*, 22-XI-1931, pàg. 11.
- ___ "La inseguretad de la feina", 24-XI-1931, pàg. 3.
- ___ "Ni socialisme, ni financierisme", 25-XI-1931, pàg. 3.
- ___ "Al voltant d'unes declaracions del Sr. Largo Caballero" (n/s), 25-XII-1931.
- ___ "Ens hem de guanyar uns enemics", 26-XI-1931, pàg. 3.
- ___ "Demanant la reunió de l'Assemblea" (n/s), 26-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "Resposta a *El Sol*", 26-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "Reacció saludable", 28-XI-1931, pàg. 8.
- ___ "Entre l'economia liberal i els soviets", 29-XI-1931, pàg.5

Desembre 1931

- ___ "Als patrons del ram tèxtil", 1 i 2-XII-1931, pàg. 3.
- ___ "Situació incomportable" (n/s), 2-XII-1931, pàg. 6.
- ___ "L'assegurança obligatòria de maternitat", 3-XII-1931, pàg. 3.
- ___ "Els salaris familiars a Bèlgica", 4-XII-1931, pàg. 3.
- ___ "Mistral, poeta catòlic", 4-XII-1931.
- ___ "El subsidi familiar i la democràcia inorgànica", 9-XII-1931, pàg. 3.
- ___ "Dins la nova Constitució", 10-XII-1931, pàg. 3.
- ___ "No ens donem per vençuts" (n/s), 10-XII-1931, pàg. 8.
- ___ "Allò que ens interessa" (n/s), 11-XII-1931, pàg. 8.
- ___ "Els deures dels catòlics en el moment actual", 10-XII-1931.
- ___ "Un manifest d'Unió Catalana", 13, 15 i 16-XII-1931.
- ___ "L'educació catòlica femenina" (n/s), 15-XII-1931, pàg. 8.
- ___ "La conferència del Sr. Gil Robles" (n/s), 15-XII-1931, pàg. 8.
- ___ "La solució de la crisi" (n/s), 16-XII-1931, pàg. 6; 17-XII-1931, pàg. 8.
- ___ "La intervenció econòmica amagada", 19-XII-1931, pàg. 3.
- ___ "Segueix la interinitat" (n/s), 19-XII-1931, pàg. 6.
- ___ "Els nous gremis", 20-XII-1931, pàg. 3.
- ___ "Una declaració de l'*Esquerra*" (n/s), 20-XII-1931, pàg. 10.
- ___ "El teatre sectari", 20-XII-1931, pàg. 10.
- ___ "L'opinió alarmada" (n/s), 22-XII-1931, pàg. 8.
- ___ "El llibre de Lluís Herpéel, *Catholiques, sommes nous chretiens?*. I, "Feina positiva", 22

- ___ "La dimissió del senyor Anguera (n/s), 23 i 24-XII-1931, p_g. 8.
- ___ "La defensa d'uns obrers" (n/s), I. 24-XII-1931; II, 30-XII-1931; III, 10-I-1932; IV, 13-I-1932; V, 18-I-1932, pàg. 3.
- ___ "La capta de Nadal" (n/s), 25-XII-1931, pàg. 6.
- ___ "Caritat" (n/s), 29-XII-1931, pàg. 10.
- ___ "*Santa Teresa i el P. Roca*, pel P. Silveri de Santa Teresa, 29-XII-1931, pàg. 11.
- ___ "L'actitud de Barcelona". 29-XII-1931; 31-XII-1931; 1-I-1932, pàg. 3.
- ___ "Paraules de pau" (n/s), 31-XII-1931, pàg. 8.
- ___ "L'obra cultural de Francesc Cambó (n/s), 31-XII-1931, pàg. 8.

Gener 1932

- ___ "La declaració de l'Episcopat" (n/s), 1-I-1932, pàg. 10.
- ___ "L'orientació catòlica" (n/s), 2-I-1932, pàg. 6.
- ___ "L'orientació de la joventut", 5-I-1932, pàg. 3.
- ___ "Sobre la declaració episcopal" (n/s), 5-I-1932, pàg. 6.
- ___ "Els reis dels obrers", 6-I-1932, pàg. 3.
- ___ "Els Reis a Maiana", 6-I-1932, pàg. 3.
- ___ "Un bell exemple", 7-I-1932, pàg. 3.
- ___ "L'ordre públic" (n/s), 7-I-1932, pàg. 6.
- ___ "Més sobre l'ordre públic" (n/s), 8-I-1932, pàg. 6.
- ___ "Els dies de festa" (n/s), 9-I-1932, pàg. 6.
- ___ "El Sr. Maura i l'Estatut" (n/s), 12-I-1932, pàg. 8.
- ___ "A l'entorn de l'Estatut" (n/s), 15-I-1932, pàg. 6.
- ___ "Una actitud soviètica", 15-I-1932, pàg. 3.
- ___ "Reclutaments sindicals" (n/s), 16-I-1932, pàg. 3.
- ___ "Un curs d'acció popular", 17-I-1932, pàg. 3.
- ___ "Les guarderies d'infants", 20-I-1932, pàg. 3.
- ___ "Moments greus" (n/s), 22-I-1932, pàg. 6.
- ___ "El principi igualitari i sindicalisme". I, 23-I-1932; II, 24-I-1932; III, 28-I-1932; IV, 29-I-1932; V, 30-I-1932; VI, 31-I-1932; VII, 3-II-1932; VIII, 4-II-1932; IX, 6-II-1932; X, 7-II-1932, p_g. 3.
- ___ "Dues notes", 9-II-1932, pàg. 3.
- ___ "Incapacitat manifesta", 24-I-1932, pàg. 10.
- ___ "La dissolució de la Companyia de Jesús", 26-I-1932, pàg. 8.
- ___ "Cal actuar" (n/s), 28-I-1932, pàg. 8.
- ___ "El nostre homenatge" (n/s), 29-I-1932, pàg. 6.
- ___ "La nostra lluita" (n/s), 30-I-1932, pàg. 6.
- ___ "Una posició liberal?" (n/s), 30-I-1932, pàg. 6.

Febrer 1932

- ___ "Per mal camí" (n/s), 5-II-1932, pàg. 6.
- ___ "La neutralitat escolar" (n/s), 7-II-1932, pàg. 8.

- ___ *La Nature, l'Organsation et le Programe des Syndicats Ouvriers Chrétiens*, de Josep Arenolt: Principis fonamentals del sindicalisme cristià. I, 10-II-1932; II, 11-II-1932; III, 12-II-1932; IV, 13-II-1932; V, 16-II-1932; VI, 17-II-1932; VII. 19-II-1932; VIII. 24-II-1932; IX, 25-II-1932; X, 26-II-1932; XI. 27-II- 1932; XII, 28-II-1932, pàg. 3.
- ___ "Diada de joia" (n/s), 12-II-1932, pàg. 6.
- ___ "Situem-nos" (n/s), 13-II-1932, pàg. 6.
- ___ "El punt de partida" (n/s), 14-II-1932, pàg. 8.
- ___ "Incoherència" (n/s), 19-II-1932, pàg. 6.
- ___ "La bona fe" (n/s), 20-II-1932, pàg. 6.
- ___ "El President de tots" (n/s), 20-II-1932, pàg. 6.
- ___ "El *Diario de Barcelona*, i la doctrina pontifícia". I, 20-II-1932, pàg. 7; II, 21-II- 1932, pàg. 11; III, 23-II-1932, pàg. 9; IV, "Resposta al *Diario de Barcelona*", 24-II-1932, pàg. 8.
- ___ "Liberalisme econòmic i sindicalisme", 21-II-1932, pàg. 16.
- ___ "L'al·locució cardenalícia", 24-II-1932, pàg. 8.
- ___ "Un llibre de filosofia de Tomàs Carreras i Artau (n/s), 24-II-1932, pàg. 9.
- ___ "Simplisme" (n/s), 28-II-1932, pàg. 12.

Març 1932

- ___ "Contra el comunisme", 1-III-1932, pàg. 3.
- ___ "La intenció és la mateixa" (n/s), 1-III-1932, pàg. 8.
- ___ "La disciplina viva", 2-III-1932, pàg. 3.
- ___ "El conflicte del comerç majorista" (n/s), 4-III-1932, pàg. 3.
- ___ "La veritat sempre és oportuna" (n/s), 4-III-1932, pàg. 6.
- ___ "Que ningú no falli" (n/s), 5-III-1932, pàg. 6.
- ___ "En defensa de la pagesia" (Joan Aubareda), 5-III-1932, pàg. 6.
- ___ "La feblesa de la indústria", 8-III-1932, pàg. 3.
- ___ "La festa dels estudiants catòlics", 8-III-1932, pàg. 8.
- ___ "Les Lletres" (*Antologia lírica*, de J.M. López-Picó), 8-III-1932, pàg. 9.
- ___ "El camí de la victòria" (n/s), 9-III-1932, pàg. 6.
- ___ "Els subsidis familiars a França", 10,11 i 12-III-1932, pàg. 3.
- ___ "La llibertat de premsa" (n/s), 10-III-1932, pàg. 6.
- ___ "Al marge d'una assemblea" (n/s), 10-III-1932, pàg. 6.
- ___ "La família obrera i el divorci burgès", 13-III-1932, pàg. 3.
- ___ "L'absència d'autoritat" (n/s), 13-III-1932, pàg. 3.
- ___ "Per la seguretat obrera i de la indústria", 15-III-1932, pàg. 3.
- ___ "L'equilibri de la riquesa", 16-III-1932, pàg. 3.
- ___ "Més sobre l'equilibri econòmic", 17-III-1932, pàg. 3.
- ___ "Una norma i un exemple", 18-III-1932, pàg. 3.
- ___ "Contra la violència" (n/s), 18-III-1932, pàg. 8.
- ___ "Una lliçó de Carles Gide", 19-III-1932, pàg. 3.
- ___ "Respectem les festes cristianes" (n/s), 19-III-1932, pàg. 6

- ___ "De la campanya anticomunista" (n/s), 20-III-1932, pàg. 8.
- ___ "El fracàs del socialisme" (n/s), 20-III-1932, pàg. 8.
- ___ "El liberalisme econòmic" (n/s), 22-III-1932, pàg. 9.
- ___ "La conferència del Sr. Ventosa i Calvell a Mallorca", I. 24-III-1932; II "La reforma individual", 26-III-1932; III "El manquement de l'individualisme", 29-III-1932, pàg. 3.
- ___ "Cap al bon camí" (n/s), 23-III-1932, pàg. 8.
- ___ "Les diades santes", 24-III-1932; "Dissabte de Glòria" (n/s), 26-III-1932, pàg. 6.
- ___ "Curiositats insanes". I, 30-III-1932; II, 31-III-1932; III, 2-IV-1932, pàg. 3.
- ___ "Jordi Rubió al Conferentia Club" (n/s), 31-III-1932, pàg. 4.

Abril 1932

- ___ "La vida cara" (n/s), 3-IV-1932, pàg. 8.
- ___ "Un mal pas", 5-IV-1932, pàg. 3.
- ___ "Una bella iniciativa" (n/s), 6-IV-1932, pàg. 6.
- ___ "Cap d'any" (n/s), 14-IV-1932, pàg. 8.
- ___ "Malestar a la Telefònica", 20-IV-1932, pàg. 3.
- ___ "Una vaga revolucionària per al 1.er de Maig", 21-IV-1932, pàg. 3.
- ___ "Un greu abús" (n/s), 21-IV-1932, pàg. 8.
- ___ "Dissabte vinent", 21-IV-1932, pàg. 8.
- ___ "La campanya contra l'estatut" (n/s), 22-IV-1932, pàg. 6.
- ___ "Una experiència" (n/s), 22-IV-1932, pàg. 6.
- ___ "Sant Jordi" (n/s), 23-IV-1932, pàg. 10.
- ___ "La manifestació d'avui" (n/s), 24-IV-1932, pàg. 10.
- ___ "El perill de l'apatia", 26-IV-1932, pag. 3.
- ___ "Cal que parli el president" (n/s), 26-IV-1932, pàg. 8.
- ___ "Serà el dia 1 o el dia 2?", 27-IV-1932, pàg. 3.
- ___ "La nostra defensa" (n/s), 27-IV-1932, pàg. 6.
- ___ "Cal un aclariment" (n/s), 28-IV-1932, pàg. 8.
- ___ "Entorn del manifest del CADMI", 29-IV-1932, pàg. 3.

Maig 1932

- ___ "El Primer de Maig" (n/s), 1-V-1932, pàg. 8.
- ___ "La festa de diumenge", 3-V-1932, pàg. 3.
- ___ "Un acord excessiu" (n/s), 3-V-1932, pàg. 8.
- ___ "Protestem com a catòlics" (n/s), 4-V-1932, pàg. 6.
- ___ "Actitud incomprensible" (n/s), 5-V-1932, pàg. 6.
- ___ "Escomesa contra l'Estatut" (n/s), 6-V-1932, pàg. 8.
- ___ "Contra la violència" (n/s), 7-V-1932, pàg. 6.
- ___ "Les delegacions del Treball" (n/s), 8-V-1932, pàg. 8.
- ___ "A l'entorn de l'Estatut" (n/s), 11-V-1932, pàg. 8.
- ___ "Serenitat" (n/s), 12-V-1932, pàg. 8.
- ___ "La raó dels qui no en tenen" (n/s), 13-V-1932, pàg. 8.

- ___ "Què esperem de Rússia". I, 15-V-1932; I "La Rússia Blanca", 17-V-1932; II "No veieu com avancen?", 11-VI-1932; III "El poble, que se sacrifiquei", 17-VI-1932; IV "Antinacionalisme boltxevic", 22-VI-1932, pàg. 3.
- ___ "La qüestió del dia" (n/s), 17-V-1932, pàg. 8.
- ___ "La independència de l'Església" (n/s), 18-V-1932, pàg. 6.
- ___ "Una experiència senzilla", 19-V-1932, pag. 3.
- ___ "L'estandarització de la vida", 20-V-1932, pàg. 3
- ___ "L'única veu orientadora". I 21-V-1932, pàg. 6; I "L'última encíclica", 22-V-1932, pàg. 3; II "La veu de Roma", 24-V-1932, p_g. 3; III "El capital a poques mans", 18-VI-1932, p_g.3; IV "Lluites d'egoismes", 21-V-1932, pàg. 3.
- ___ "La intervenció més esperada (n/s), 22-V-1932, pàg. 8.
- ___ "Fragments d'una conferència" [Sr. Ventosa i Calvell] (n/s), 25-V-1932.
- ___ "Corpus" (n/s), 26-V-1932, pàg. 8.
- ___ "Reconfortador espectacle" (n/s), 27-V-1932, pàg. 6.
- ___ "El manifest anarquista". I, 27-V-1932, p_g. 3; II "Els fets... i una pregunta", 31-V-1932, p_g.3; III, "Els anarquistes i la llei", 5-VI-1932, pàg. 3.
- ___ "Al cap d'una certa experiència", 29-V-1932, pàg. 8.
- ___ "Terç aniversari", 29-V-1932, pàg. 12.

Juny 1932

- ___ "No hi veiem la discrepància" (n/s), 2-VI-1932, pàg. 3.
- ___ "Tasca urgent" (n/s), 2-VI-1932, pàg. 8.
- ___ "Ara començarà la batalla" (n/s), 5-VI-1932, pàg. 8.
- ___ "Mossèn Cinto", 11-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "La rel dels mals presents" (n/s), 8-VI-1931, pàg. 6.
- ___ "Aclariment", 11-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "Una estranyesa sospitosa" (n/s), 11-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "La cobdícia i el seu fruit" (n/s), 15-VI-1932, pàg. 3.
- ___ "Economies insanes", 16-VI-1932, pàg. 3.
- ___ "Intromissió abusiva" (n/s), 16-VI-1932, pàg. 8.
- ___ "Una actitud sorprenent" (n/s), 17-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "Sectarisme o grosseria? (n/s)", 17-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "L'Estutut, encallat" (n/s), 18-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "El camí a seguir" (n/s), 19-VI-1932, pàg. 8.
- ___ "Concubinatge" (n/s), 19-VI-1932, pàg. 8.
- ___ "Situació interessant" (n/s), 21-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "El procés de beatificació de Lliberada Ferrarons", 21-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "La formació dels dirigents de l'Org. Social Cat_lica", 22-VI-1932, pàg. 7.
- ___ "L'economia al servei de l'home, per Eugéne Dutholt", 23-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "Irlanda i l'escriptor catòlic Chesterton", 23-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "Un nacionalisme funest" (n/s), 24-VI-1932, pàg. 3.
- ___ "El nacionalisme abusiu" (n/s), 25-VI-1932, pàg. 3.
- ___ "L'Estatut avança" (n/s), 25-VI-1932, pàg. 6.

- ___ "Diada de la premsa catòlica" (n/s), 28-VI-1932, pàg. 8.
- ___ "El nacionalisme de Hitler" (n/s), 28-VI-1932, pàg. 8.
- ___ "Sindicalisme cristià i patrotisme". I, 28-VI-1932; II 29-VI-1932, pàg. 3.
- ___ "Un front únic" (n/s), 30-VI-1932, pàg. 6.
- ___ "Les tiranies a Europa" (n/s), 30-VI-1932, pàg. 6.

Juliol 1932

- ___ "Els nostres obrers van esdevenint esclaus", 1-VII-1932, pàg. 3.
- ___ "Crisi de moralitat" (n/s), 1-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "Encara l'afer March" (n/s), 1-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "La pau fictícia", 2-VII-1932, pàg. 3.
- ___ "La nostra protesta" (n/s), 2-VII-1932, pàg. 6.
- ___ "Quan les collites maduren", 3-VII-1932 pàg. 3.
- ___ "Per la veritat" (n/s), 3-VII-1932, pàg. 6.
- ___ "La divisió arbitrària" (n/s), 5-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "L'economia". I, "L'economia lliure" (n/s), 5-VII-1932; II "L'economia hedonística" 6-VII-1932; III "El món econòmic, sota el liberalisme econòmic, era ben lliure?" 8-VII-1932; IV "Temps d'esterilitat", 14-VII-1932, pàg. 3.
- ___ "El gran filòleg Pompeu Fabra", 6-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "El sopar d'homenatge a l'escultor Llimona" (n/s), 10-VII-1932, pàg. 1.
- ___ "La qüestió dels Rabassaires" (n/s), 10-VII-1932, pàg. 3.
- ___ "Sobre la Col·lecció Plandiura". I. "Barcelona, alerta!", 10-VII-1932; II, "Una estranyesa sustentada contra la col·lecció *Plandiura*", 20-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "Perspectiva política" (n/s), 10-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "L'alta cultura fictícia i la caritativa", 10-VII-1932, pàg. 9.
- ___ "L'*Home econòmic* del liberalisme és una convenció" (n/s), 12-VII-1932.
- ___ "Setmana Social de Lille". 15-VII-1932, "Sobre la *Setmana Social* de Lille", 21-VIII-1932 i 23-VIII-1932.
- ___ "La missió de la dona i la vida de família" (n/s), 16-VII-1932, pàg. 3.
- ___ "Al marge de la discussió de l'Estatut" (n/s), 16-VII-1932, pàg. 6.
- ___ "La situació política" (n/s), 17-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "Per al vot de la dona" (n/s), 17-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "Sobre el socialisme marxista". I, "Coincidències amb els boltxevics", 19-VII-1932; II, "El gran perill d'avui", 20-VII-1932; III, "Els deliris socialistes a Europa", 21-VII-1932; IV, "Hem de tenir memòria", 24-VII-1932, pàg. 3.
- ___ "Un advertiment important" (n/s), 20-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "Per què Gilbert K. Chesterton és catòlic" (n/s), 20-VII-1932, pàg. 8.
- ___ "L'agitació a la ruralia", 22 i 27-VII-1932, pàg. 6.
- ___ "Les llistes electorals a Montjuïc" (n/s), 23-VII-1932, pàg. 6.
- ___ "Entorn de l'aniversari d'Angel Guimerà" (n/s), 23-VII-1932, pàg. 6.
- ___ "Després de la vinguda dels diputats gallecs" (n/s), 24-VII-1932, pàg. 6.

___ "René Bazin". "La mort de l'escriptor francès René Bazin" (n/s), 24-VII-1932; "L'última novel·la de René. Bazin", 27-VII-1932; "Henry Bordeaux parla de René Bazin, autor de *La terra que es mor*", 5-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Una campanya econòmica", 26-VII-1932, pàg. 8.

___ "Els tres períodes de l'economia soviètica", 26 i 27-VII-1932, pàg. 3.

___ "La I Exposició d'Art Cristià a Toquio" (n/s), 27-VII-1932, pàg. 6.

___ "Una enciclopèdia catòlica holandesa" (n/s), 27-VII-1932, pàg. 6.

___ "*Pen Portraits and reviews*, per Bernat Shaw" (n/s), 27-VII-1932, pàg.7

___ "La concòrdia en marxa" (n/s), 28-VII-1932, pàg. 6.

___ "Els catòlics anglesos i la qüestió escolar" (n/s), 28-VII-1932, pàg.6

___ "La Universitat de Cervera i les lletres catalanes", 30-VII-1932, pàg. 7.

___ "L'afer dels rabassaires no és una qüestió obrera", 31-VII-1932, pàg. 6.

___ "De cara a l'entesa" (n/s), 31.VII-1932, pàg. 6.

Agost 1932

___ "L'Estatut avança", 5-VIII-1932, pàg. 6.

___ "La topada amb la llei" (n/s), 9-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Un centenari que caldrà celebrar" (n/s), 9-VIII-1932, pàg. 6.

___ "L'agitació al camp", 10-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Un concurs de castellaires", 10-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Olot homenatjarà el poeta Joan Maragall", 10-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Davant els actuals esdeveniments" (n/s), 11-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Els culpables de *pronunciaments* i de cremes"(n/s), 14-VIII-1932, pàg. 8.

___ "La pertorbació al camp" (n/s), 16-VIII-1932, pàg. 3.

___ "Un comentari a la qüestió agrària d'Espanya", 16-VIII-1932.

___ "La premsa uniformista" (n/s), 16-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Cerimònies diverses" (n/s), 16-VIII-1932, pàg. 6.

___ "La nova ciutadania" (n/s), 17-VIII-1932, pàg. 6.

___ "*Pagesia*" (n/s), 17-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Precisem", 18-VIII-1932 (n/s), pàg. 6.

___ "Per la Catalunya heroica, (n/s), 19-VIII-1932, pàg. 6.

___ "Les composicions inspirades pel tabac i el cafè", 19-VIII-1932.

___ "L'heroisme humil, el vertader heroisme" (n/s), 20-VIII-1932, pàg. 6.

___ "El professor Piccard".I,"Una gran aventura científica", 20-VIII-1932, p_g. 6; II, "Els estudis de l'estratosfera", 21-VIII-1932, p_g. 7; III, "L'ascensió del Prof. Piccard", 28-VIII-1932, p_g. 6; IV, "Entorn de les experiències de Piccard", 2-IX-1932. pàg. 6.

___ "El veritable conservadurisme" (n/s), 21-VIII-1932, pàg. 6.

___ "La veritable societat francesa", 21-VIII-1932, pàg. 6.

___ "De l'estiueig" (n/s), 21-VIII-1932, pàg. 7.

___ "Per Catalunya no podem perdre el temps" (n/s), 23-VIII-1932, pàg. 7.

___ "Leonci Soler i March" (n/s), 25-VIII-1932, pàg. 4.

___ "Veus discordants" (n/s), 27-VIII-1932, pàg. 6.

___ "L'Església i els processos de matrimoni", 27-VIII-1932, pàg. 6.

Setembre 1932

- ___ "Tot esperant l'Estatut", 2-IX-1932, pàg. 6.
- ___ "L'exemple dels intel·lectuals francesos" (n/s), 2-IX-1932, pàg. 6.
- ___ "Socialisme i incultura" (n/s), 3-IX-1932, pàg. 8.
- ___ "Un esdeveniment simbòlic" (n/s), 3-IX-1932, pàg. 8.
- ___ "Dues dates": 1714-1932 (Rafael de Casanova) (n/s), 11-IX-1932, pàg. 8.
- ___ "Les noves institucions", 13-IX-1932, pàg. 6.
- ___ "Siguem prudents" (n/s), 14-IX-1932, pàg. 6.
- ___ "Actitud perillosa" (n/s), 15-IX-1932, pàg. 6.
- ___ "El papa parla de la valor de la ciència, 15-XI-1932.
- ___ "Unió" (n/s), 18-IX-1932, pàg. 6.
- ___ "El deure de les classes conservadores" (n/s), pàg. 6.
- ___ "L'hora de parlar clar" (n/s), 22-IX-1932, pàg. 8.
- ___ "Fundació Bíblica Catalana". Volum XIV., 22-IX-1932, pàg. 8.
- ___ "La missió educadora de la dona i la vida de família", 16-VII-1932;
"Escola d'Assistència Social", 22-IX-1932, pàg. 8; "Escola d'Estudis Socials
per a la dona", 1-X-1932, pàg. 3.
- ___ "Després de la festa" (n/s), 28-IX-1932, pàg. 6.
- ___ "Amunt els cors" (n/s), 28-IX-1932, pàg. 6.

Octubre 1932

- ___ "Un interview amb Gilbert K. Chesterton" (n/s), 5-X-1932, pàg. 6.
- ___ "Una afirmació fantàstica", 5-X-1932, pàg. 6.
- ___ "Contra la llibertat d'ensenyament" (n/s), 15-X-1932, pàg. 6.
- ___ "Política i moralitat" (n/s), 25-X-1932, pàg. 8.
- ___ "No passa res..." (n/s), 26-X-1932, pàg. 6.
- ___ "Període constituent" (n/s), 26-X-1932, pàg. 6.
- ___ "Unió indispensable" (n/s), 28-X-1932, pàg. 6.
- ___ "Seipel i la qüestió feminista", 28-X-1932, pàg. 7.
- ___ "Girona" (n/s), 30-X-1932, pàg. 22.

Novembre 1932

- ___ "Guardem-nos de la violència" (n/s), 11-XI-1932, pàg. 8.
- ___ "Pau Romeva i Chesterton" (n/s), 11-XI-1932, pàg. 8.
- ___ "Franklin Roosevelt" (n/s), 13-XI-1932, pàg. 11.
- ___ "La Facultat de Filosofia i Lletres", 13-XI-1932, pàg. 11.
- ___ "El programa electoral dels catòlics belgues", 16-XI-1932, pàg. 9.
- ___ "Martí Genís i Aguilar, malalt", 16-XI-1932, pàg. 9.
- ___ "Sobre la setmana de 40 hores", 17-XI-1932, pàg. 4.
- ___ "Cal lluitar amb lleialtat" (n/s), 17-XI-1932, pàg. 8.
- ___ "Cal distingir" (n/s), 19-XI-1932, pàg. 8.
- ___ "El camí del redreçament", 23-XI-1932, pàg. 6.

- ___ "A propòsit d'una Setmana Social", 24-XI-1932, pàg. 8.
- ___ "La intervenció oficial en els conflictes socials", 29-XI-1932, pàg. 8.
- ___ "Eleccions a Llgica". I, "Les eleccions de diumenge, 25-XI-1932, pàg. 9; II, "Les eleccions passades i les pròximes a Bèlgica", 30-XI-1932, pàg. 8
- ___ "La intervenció oficial en els conflictes socials", 29-XI-1932, pàg. 8.
- ___ "Intel·lectuals contra senglars", 30-XI-1932, pàg. 8.

Desembre 1932

- ___ "La independència de la cultura", 4-XII-1932, pàg. 11.
- ___ "Diada memorable", 6-XII-1932, pàg. 10.
- ___ "Satisfacció i confiança", 7-XII-1932, pàg. 8.
- ___ "Un perill per a la premsa" (n/s), 9-XII-1932, pàg. 8.
- ___ "Motius del moment", 9-XII-1932, pàg. 8.
- ___ "Impressió parlamentària", 16-XII-1932, pàg. 8.
- ___ "Martí Genís", 16-XII-1932, pàg. 8.
- ___ "La propietat privada" (n/s), 24-XII-1932, pàg. 10.
- ___ "El Nadal de la pobresa", 24-XII-1932, pàg. 10.
- ___ "La col·laboració internacional" (n/s), 27-XII-1932, pàg. 9.
- ___ "La mare d'un poeta" (Joan Salvat-Papasseit), 30-XII-1932, pàg. 10.

Gener 1933

- ___ "La independència del poder judicial", 1-I-1933, pàg. 10.
- ___ "La tasca d'aquest any", 5-I-1933, pàg. 10.
- ___ "L'estructura natural de la societat", 6-I-1933, pàg. 10.
- ___ "Barcelona, 1933", 6-I-1933, pàg. 10.
- ___ "La unió per la caritat" (n/s), 13-I-1933, pàg. 8.
- ___ "L'anarquia", 13-I-1933, pàg. 8.
- ___ "La llibertat de propaganda" (n/s), 20-I-1933, pàg. 8.
- ___ "Espanya endins", 20-I-1933, pàg. 8.
- ___ "Els infants anarquistes", 27-I-1933, pàg. 8.
- ___ "Llibertat i economia", 27-I-1933, pàg. 8.
- ___ "Sant Francesc de Sales". I, "Paraules de sant Francesc de Sales", 29-I-1933, pàg. 3; II, "El nostre patró (Sant Francesc de Sales), 29-I-1933, pàg. 10.

Febrer 1933

- ___ "El més greu problema" (n/s), 1-II-1933, pàg. 8.
- ___ "Entorn de la reducció del treball" (n/s), 3-II-1933, pàg. 8.
- ___ "De la Catalunya antiga" (Ramon d'Alós-Moner), 3-II-1933, pàg. 8.
- ___ "Política insensata" (n/s), 4-II-1933, pàg. 8.
- ___ "Per la llibertat i la democràcia" (n/s), 8-II-1933, pàg. 8.
- ___ "In pace cum sanctis" (Dr. Alfons M. Ribó), 9-II-1933, pàg. 8.
- ___ "La política opressora" (n/s), 9-II-1933, pàg. 8.

- ___ "Per la llibertat d'ensenyament", 10-II-1933, pàg. 8.
- ___ "Definint el treball", 10-II-1933, pàg. 8.
- ___ "La defensa del capitalisme", 11-II-1933, pàg. 8.
- ___ "La llibertat contra el sectarisme" (n/s), 12-II-1933, pàg. 8.
- ___ "La protesta nacionalista" (n/s), 14-II-1933, pàg. 8.
- ___ "Entorn del capitalisme", 15-II-1933, pàg. 8.
- ___ "La vaga dels ebenistes" (n/s), 18-II-1933, pàg. 8.
- ___ "¿On ens portaria l'estatisme?" 18-II-1933, pàg. 8.
- ___ "Els perills de la immigració incontrolada" (n/s), 19-II-1933, pàg. 10.
- ___ "La vida heroica i la mort edificant de Michel Vieuchange, per Paul Claudel" (n/s), 19-II-1933, pàg. 10.
- ___ "Dues víctimes més del terrorisme" (n/s), 24-II-1933, pàg. 8.
- ___ "*La filosofia de la llibertat*, d'Albert Bonet", 24-II-1933, pàg. 8.

Març 1933

- ___ "La crisi dels principis democràtics", 2-III-1933, pàg. 8.
- ___ "De la Sitges futura" (n/s), 4-III-1933, pàg. 15.
- ___ "Cada terra fa sa guerra", 12-III-1933, pàg. 8.
- ___ "Ordre públic i seguretat personal" (n/s), 16-III-1933, pàg. 10.
- ___ "Autoritzacions per a nous tributs municipals" (n/s), 18-III-1933, pàg. 10.
- ___ "Un dels inconvenients de l'Escola Unica", 18-III-1933, pàg. 10.
- ___ "El fracàs universal del marxisme", 19-III-1933, pàg. 12.
- ___ "El deure de les dretes davant la qüestió social", 22-III-1933, pàg. 10.
- ___ "Mallorca en la tradició catalana", 22-III-1933, pàg. 13.
- ___ "La crisi d'autoritat", 25-III-1933, pàg. 10.
- ___ "Una absència difícilment explicable" (n/s), 29-III-1933, pàg. 8.
- ___ "Entre el socialisme i la dictadura" (Rousseau), 29-III-1933, pàg. 8.
- ___ "Contra els nous tributs municipals" (n/s), 31-III-1933, pàg. 8.
- ___ "Ramon Lluç". "VII Centenari del naixement de Ramon Lluç"; 31-III-1933; 29-IV-1933; 31-V-1933.

Abril 1933

- ___ "La mort de Jaume Bofill i Matas, 4-IV-1933.
- ___ "La poesia catalana post-maragalliana", 9-IV-1933, pàg. 11.
- ___ "Conferència Club (Carles Riba)", 18-IV-1933, pàg. 11.
- ___ "Els serveis d'ordre públic i de caràcter social" (n/s), 12-IV-1933, pàg. 10.
- ___ "Una conferència", 13-V-1933.
- ___ "Al cap de dos anys" (n/s), 15-IV-1933, pàg. 8.
- ___ "Els fets revoltants de Sant Andreu" (n/s), pàg. 8.
- ___ "Sant Jordi i els llibres", 21-IV-1933, pàg. 9.
- ___ "La tria dels llibres", 22-IV-1933, pàg. 8.
- ___ "Prohibició de l'ensenyament religiós", 22-IV-1933, pàg. 8.

___"El pelegrinatge universal de la Premsa Catòlica a Roma", 28-IV-1933, pàg. 1.

Maig 1933

- ___"Per la llibertat d'Euzkadi", 4-V-1933.
- ___"Catalunya al costat d'Euzkadi", 6-V-1933.
- ___"Fem que els homes siguin bons" (n/s), 7-V-1933, pàg. 8.
- ___"Amics de la Poesia" (n/s), 7-V-1933, pàg. 11.
- ___"Jocs Florals de 1933 (n/s), 9-V-1933, pàg. 9.
- ___"L'Aprovació de l'Art. 31 (n/s), 12-V-1933, pàg. 8.
- ___"La solució a l'actual situació política, segons Gaziol", 12-V-1933, pàg. 8.
- ___"En recordança del Canonge Ribó" (n/s), 13-V-1933, pàg. 11.
- ___"La nova revista *Cruz y raya*", 14-V-1933, pàg. 10.
- ___"Paul Valery a Catalunya", 16-V-1933, pàg. 11.
- ___"L'estatut interior de Catalunya" (n/s), 26-V-1933, pàg. 8.
- ___"El jardí del poeta Cabanyes", 27-V-1933, pàg. 9.
- ___"Al cap de quatre anys" (IV Aniversari d'"El Matí"), 28-V-1933, pàg. 12.
- ___"Culpables d'incultura", 28-V-1933, pàg. 12.

Juny 1933

- ___"En el Centenari de la Renaixença Catalana", 1-VI-1933, pàg.
- ___"Cal intensificar l'acció social catòlica", 2-VI-1933, pàg.8
- ___"Ens cal salvar-nos amb el nostre propi esforç" (n/s), 3-VI-1933, pàg. 10.
- ___"La *Declaració* de l'Episcopat", 4-VI-1933, pàg. 10.
- ___"L'Encíclica *Dilectissima nobis*", 6-VI-1933, pàg.
- ___"Ja sabem el que ens cal fer" (n/s), 7-VI-1933, pàg. 8.
- ___"El laïcisme destrueix l'autoritat civil", 9-VI-1933, pàg. 8.
- ___"La jerarquia eclesiàstica beneeix *El Matí*", 10-VI-1933, pàg. 1.
- ___"El nostre enyorament d'ahir" (n/s), 16-VI-1933, pàg. 8.
- ___"Com augmentarem la nostra força" (n/s), 17-VI-1933, pàg. 8.
- ___"Conversa amb l'historiador Sanchis Sivera", 17-VI-1933, pàg. 8.
- ___"Cal practicar la doctrina social de l'Església", 20-VI-1933, pàg. 8.
- ___"Les prerrogatives dels diputats catalans", 22-VI-1933, pàg. 10.
- ___"Cal defensar positivament l'ensenyament lliure", 23-VI-1933, pàg. 8.
- ___"*El Matí* i la Diada de la premsa catòlica", 29-VI-1933 i 29-VI-1933, pàg. 8.
- ___"Sobre la redacció dels sermons de St. Vicenç Ferrer, 29-VI-1933, pàg. 8.

Juliol 1933

- ___"L'encallament del traspàs de serveis" , 7-VII-1933, pàg. 8.
- ___"Contra la política antieconòmica i socialitzant", 11-VII-1933, pàg. 8.
- ___"Del verger valentí" (Teodor Llorente), 11-VII-1933, pàg. 8.
- ___"La política social partidista" (n/s), 14-VII-1933, pàg. 8.

- ___ "Contra uns rumors" (n/s), 20-VII-1933, pàg. 8.
- ___ "Als lectors i amics d'*El Matí*" (n/s), 20-VII-1933, pàg. 8.
- ___ "Els discursos de Maura i Largo Caballero" (n/s), 25-VII-1933, pàg. 8.
- ___ "Els dibuixos de Joaquim Vayreda", 25-III-1933, pàg. 9.
- ___ "Comentaris al discurs del senyor Amadeu Hurtado". I, 25-VII-1933; II, 26-VII- 1933; III, 27-VII-1933; IV, 28-VII-1933, pàg. 8.
- ___ "Un suposat complot extremista" (n/s), 26-VII-1933, pàg. 8.
- ___ "La nova *Llei d'Ordre Públic*" (n/s), 27-VII-1933, pàg. 8.
- ___ "El feixisme alemany en acció", 29-VII-1933, pàg. 6.

Agost 1933

- ___ "Prat de la Riba", 1-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "I el remei d'aquestes dictadures?", 3-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "El problema de la cultura a Catalunya" (n/s), 4-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "Les autonomies peninsulars", 4-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "El Pare de Don Quixot", 4-VIII-1933, pàg. 9.
- ___ "El nacionalisme excessiu" (n/s), 5-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "Inventors de morals" (n/s), 6-VIII-1933, pàg. 10.
- ___ "El nostre nacionalisme", 10-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "Els nacionalistes ibèrics a Catalunya", 11-VIII-1933, p_g. 1; "Els nacionalistes ibèrics a Barcelona" (n/s), 12-VIII-1933, pàg. 1.
- ___ "La Tercera Assemblea d'Acció Popular" (n/s), 12-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "Hem de tolerar que l'esquerra vagi traint Catalunya?", 13-VIII-1933.
- ___ "Vers una Espanya viva", 15-VIII-1933, pàg. 10.
- ___ "Els arrendaments col·lectius" (n/s), 17-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "La festa sense joia" (n/s), 20-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "El dictador de Biscaia" (n/s), 20-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "Un punt sensible de l'Estatut", 22-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "La culpa és de l'esquerra" (n/s), 23-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "Enric Prat de la Riba", 23-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "Comentari a l'*Oda a la Pàtria*", 24-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "L'hora de la unió" (n/s), 25-VIII-1933, pàg. 8.
- ___ "Picasso a Barcelona", 25-VIII-1933, pàg. 9.
- ___ "El senyor Prieto i els seus virreis", 27-VIII-1933, pàg. 10.
- ___ "La por de les eleccions", 29-VIII-1933, pàg. 10.

Setembre 1933

- ___ "La llibertat a la Universitat" (n/s), 3-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "El problema de la immigració" (n/s), 3-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "El governador general de Catalunya" (n/s), 6-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "L'aplicació de les lleis del treball" (n/s), 7-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "L'exemple d'En Pompeu Fabra", 8-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "Uns comentaris del Sr. Osorio y Gallardo" (n/s), 9-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "La nova Universitat Autònoma" (n/s), 10-IX-1933, pàg. 10.

- ___ "Seguint el curs de la crisi" (n/s), 12-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "Ja tenim govern", 13-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "Cal atendre solament el bé comú" (n/s), 16-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "El camí de la consolidació" (n/s), 20-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "Ensenyar en català i ensenyar el català", 20-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "El manifest del grup de l'"Opinió" (n/s), 22-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "La pressió socialista" (n/s), 22-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "La redempció dels captius", 24-IX-1933, pàg. 10.
- ___ "Esquerra i lerrouxisme contra l'esperit català" (n/s), 24-IX-1933, pàg. 10.
- ___ "La Tercera Assemblea d'Acció Popular" (n/s), 30-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "La necessitat de dissoldre les Corts" [Gaziel] (n/s), 30-IX-1933, pàg. 8.
- ___ "Després de la nota del Directori de l'Esquerra" (n/s), 30-IX-1933, pàg. 8.

Octubre 1933

- ___ "Els escriptors catalans i Pompeu Fabra", 3-X-1933, pàg. 9.
- ___ "El català als instituts de segon ensenyament", 4-X-1933, pag. 6.
- ___ "La crisi del govern de Catalunya" (n/s), 4-X-1933, pàg. 6.
- ___ "Al marge de la crisi ministerial espanyola" (n/s), 6-X-1933, pàg. 8.
- ___ "Mentre esperem la solució de la crisi" (n/s), 7-X-1933, pàg. 8.
- ___ "Després de la solució de la crisi" (n/s), 10-X-1933, pàg. 8.
- ___ "Solesmes, la seu del cant gregorià", 10-X-1933, pàg. 8.
- ___ "Qui dubtaria de la unió de dretes catalanes"?, 11-X-1933, pàg. 8.
- ___ "La transcendència del moment actual", 17-X-1933, pàg. 8.
- ___ "Les dretes espanyoles i l'Estatut", 19-X-1933, pàg. 8.
- ___ "Un nou aspecte del *fet diferencial*", 20-X-1933, pàg. 8.
- ___ "*Avui*, diari independent", 20-X-1933, pàg. 9.
- ___ "La política que més ha d'interessar-nos" (n/s), 21-X-1933, pàg. 8.
- ___ "La persecució dels catòlics alemanys" (n/s), 25-X-1933, pàg. 8.
- ___ "La *Setmana Social* i la campanya política" (n/s), 27-X-1933, pàg. 8.
- ___ "L'excursionisme estudiós", 29-X-1933.

Novembre 1933

- ___ "La significació de l'Assemblea Agrària", 1-XI-1933, pàg. 8.
- ___ "Euskadi". I, "El plebiscit d'Euskadi", 7-XI-1933; II, "La victòria del nacionalisme basc" 8-XI-1933.
- ___ "No ha estat feta la unió electoral de dretes" (n/s), 7-XI-1933, pàg. 8.
- ___ "Mistral en català", 10-XI-1933, pàg. 9.
- ___ "Fundació Bíblica Catalana", 10-XI-1933, pàg. 9.
- ___ "Un esdeveniment simbòlic" (n/s), pàg. 10.
- ___ "Les dretes espanyoles i la nostra autonomia" (n/s), 15-XI-1933.
- ___ "Annie Besant" (Joan Aubareda), 23-XI-1933, pàg. 9.
- ___ "La fi del període revolucionari" (n/s), 24-XI-1933, pàg. 8.
- ___ "Entorn de la revista *Cruz y raya*", 25-XI-1933, pàg. 8.

___ "Davant la reobertura del parlament" (n/s), 26-XI-1933, pàg.8.

Desembre 1933

___ "L'obra a fer" (n/s), 1-XII-1933, pàg. 8.

___ "El triomf de les dretes ha estat refermat", 6-XII-1933, pàg. 8.

___ "El poble ha estat decebut", 9-XII-1933, pàg. 8.

___ "L'ofensiva antisocial", 10-XII-1933, pàg. 8.

___ "Entorn del teosofisme a Catalunya", 10-XII-1933, pàg. 8.

___ "Com nasqué el modern espiritisme", 21-XII-1933, pàg. 8.

___ "Després de la revolta anàrquica" (n/s), 13-XII-1933, pàg. 8.

___ "La col·laboració governamental de les dretes" (n/s), 21-XII-1933, pàg. 8.

___ "L'actitud pacificadora dels catòlics", 24-XII-1933, pàg. 10.

___ "Francesc Macià". "La mort del president Francesc Macià", 27-XII-1933; "Magna manifestació de dol popular", 28-XII-1933; "Patriotisme i cultura", 28-XII-1933; "L'herència del president Macià", 29-XII-1933, pàg. 8.

___ "L'elecció del president de Catalunya", 31-XII-1933, pàg. 12

Gener 1934

___ "Auguri" (n/s), 2-I-1934, pàg. 8.

___ "L'elecció del President de la Generalitat" (n/s), 3-I-1934, pàg. 8.

___ "Les converses de Roma" (n/s), 6-I-1934, pàg. 9.

___ "Les plantes, els animals, els elements, per A. Martorell" (J. Aubareda), 6-I-1934, pàg. 9.

___ "Als estudiants", 16-I-1934.

___ "L'homenatge a Guillem Graell", 28-I-1934, pàg. 10.

Febrer 1934

___ "Contra el materialisme marxista", 3-II-1934, pàg. 8.

___ "Un estudi sobre *El problema de la justícia social*. I, 3-II-1934; II, 8-II-1934; III, 14-II-1934.

___ "La situació s'aclareix" (n/s), 8-II-1934, pàg. 8.

___ "Fent via vers la normalitat" (n/s), 9-II-1934, pàg. 8.

___ "Josep M. López-Picó als *Amics de la Poesia*", 14-II-1934, pàg. 9.

___ "Ciència i acció", 16-II-1934, pàg. 8.

___ "Els fonaments del corporativisme" (n/s), 17-II-1934, pàg. 9.

___ "La Llei de Contractes de Conreu al nostre Parlament", 17-II-1934, pàg. 9.

___ "Segueix l'ofensiva contra Catalunya", 20-II-1934, pàg. 8.

___ "Josep Llimona", 28-II-1934, pàg. 8.

___ "Cal insistir en la implantació del salari familiar", 28-II-1934, pàg. 8.

Març 1934

- ___ "La solució de la crisi ministerial" (n/s), 3-III-1934, pàg. 8.
- ___ "La doctrina i la pràctica en matèria social catòlica", 9-III-1934, pàg. 8.
- ___ "El fracassat intent de vaga general" (n/s), 15-III-1934, pàg. 8.
- ___ "Una protesta", 15-III-1934, pàg. 8.
- ___ "La reforma social és funció de la individual", 18-III-1934, pàg. 10.
- ___ "Dignifiquem la nostra política", 27-III-1934, pàg. 8.

Abril 1934

- ___ "La compensació a la clerecia", 5-IV-1934, pàg. 8.
- ___ "El pintor Vila-Cinca", 5-IV-1934, pàg. 9.
- ___ "La nostra contra-ofensiva", 10-IV-1934, pag. 10.
- ___ "L'Estatut de Bascònia", 11-IV-1934, pàg. 8.
- ___ "Set consells per a la tria de llibres", 11-IV-1934, pàg. 9.
- ___ "Mistral en català", 11-IV-1934, pàg. 9.
- ___ "Als nostres lectors", 13-IV-1934, pàg. 8.
- ___ "El dèficit de la balança comercial" (n/s), 13-IV-1934, pàg. 8.
- ___ "El nostre camp d'acció" (n/s), 15-IV-1934, pàg. 10.
- ___ "L'estatisme: heus ací l'enemic", 20-IV-1934, pàg. 8.
- ___ "L'obra dels Joves Cristians ja és en marxa", 24-IV-1934, pàg. 10.

MIRADOR-MERIDI_. BARCELONA

- ___ "L'hotel de Lauzun, museu del classicisme francès", núm. 311, 31-I-1935, pàg. 7.
- ___ "Maragall, crític literari", núm. 319, 28-III-1935, pàg. 6.
- ___ "La prosa de Verdaguer", núm. 322, 18-IV-1935, pàg. 6.
- ___ "Sobre el teatre de Sagarra", núm. 332, 27-VI-1935, pàg. 5.
- ___ "La poesia de Pere Orlandis", núm. 333, 4-VII-1935, pàg. 6.
- ___ "Memòries d'infant", núm. 338, 8-VIII-1935, pàg. 6.
- ___ "En defensa del seny i de la cultura", 8-VII-1938.
- ___ "Les tendències de l'*Oficina Romànica*", 2-IX-1938.
- ___ "La nova economia", 9-IX-1938.
- ___ "Joaquim Ruyra", 28-IX-1938.

NOVA REVISTA, (LA). BARCELONA

- ___ "Lectures i revisions", núm. 1. Gener 1927, pàg. 134.
- ___ "Josep Maria de Garganta", pàg. 170.
- ___ "J.Crexells. Les seves tendències ideològiques", núm 1. Gener 1927, pàg. 101-104.
- ___ "Carles Riba", núm 8. Agost 1927, pàg. 363-364.
- ___ "Jacques Maritain": Fronteres de la poesia", núm. 10. Octubre 1927, pàg. 105-117; núm. 12. Desembre 1927, pàg. 292-305.

- ___"J. Pijoan: *El meu Don Joan Maragall*", núm. 11. Novembre 1927, pàg. 273-275.
- ___"Manzoni en la polèmica", núm. 12. Desembre 1927, pàg. 484-498.
- ___"Adéu a en Llavanera", núm. 14. Febrer 1928, pàg. 171-172.
- ___"Col·lecció de contes i novel·les", núm. 14. Febrer 1928, pàg. 181.
- ___"Converses d'En Manolo, recollides per Josep Pla", núm. 15. Març 1928, pàg. 264-
- ___"*Fulls de Dietari*, de C. Soldevila", núm. 18. Juny 1928, pàg. 134-144.
- ___"El poeta olotí J.M. de Garganta", núm. 18. Juny 1928, pàg. 170-171.
- ___"Nota al marge", núm. 20. Agost 1928, pàg. 366.
- ___"Eugeni d'Ors", núm. 21. Setembre 1928, pàg. 9-27.
- ___"Col·lecció de Contes i Novel·les", núm. 21. Setembre 1928, (publicitat).
- ___"Filosofia del luxe", núm. 22. Octubre 1928, pàg. 173-178.
- ___"Col·lecció de Contes i Novel·les", núm. 22. Octubre 1928, (publicitat).
- ___"Col·lecció de Contes i Novel·les", núm. 23. Novembre 1928, (publicitat).
- ___"Col·lecció de Contes i Novel·les, núm. 24. Desembre 1928, (publicitat).
- ___"Per al sepulcre d'En Salvat Papasseit, núm. 26. Febrer 1929.
- ___"Col·lecció de Contes i Novel·les", núm. 26. Febrer 1929, pàg. 163-166.
- ___"Col·lecció de Contes i Novel·les", núm. 28. Abril 1929, pàg. 354-362.

OLOT-MISIÓN. OLOT

- ___"La devoció als sants". Febrer 1969.
- ___"Una tela empordanesa de J.Vayreda" (A Jordi Balançó). Maig 1971, pàg. 9.

PARAULA CRISTIANA (LA). BARCELONA

1925

- ___"*Les bonhomies* de Josep Carner", núm.2. Febrer 1925, pàg. 63-64.
- ___"Al marge de *Saint François de Sales et notre coeur de chair*" d'Enric Bordeaux" (Dues Frances, dues Catalunyaes), núm.2. Febrer 1925, pàg. 99-107.
- ___"L'oposició de la poesia catòlica i la poesia pagana", núm.7. Juliol 1925, pàg. 4-28.

1926

- ___"Homenatge al Doctor Rubió i Lluch", núm.14. Febrer 1926, pàg. 158-170.
- ___"Berta Singerman", núm.14. Febrer 1926, pàg. 159-162.
- ___"Santiago Rusiñol", núm.14. Febrer 1926, pàg. 162-170.

- ___ "Joves i vells", núm. 15. Març 1926, p_g. 256-258.
- ___ "Josep Clarà", núm. 15. Març 1926, p_g. 258-273.
- ___ "Les visions d'Anna Caterina Aymerich", tradu_des pel Marqu_s de Balanzó, núm. 15. Març 1926, p_g. 263-266.
- ___ "Després de l'exposició. d'Art Català Modern a Madrid", núm 15. Març 1926, p_g.. 266-270.
- ___ "Sant Francesc de Sales, patró del periodisme catòlic", pel Rvd. P. Miquel d'Esplu- gues, O.M.", núm.16. Abril 1926, pàg. 309-320.
- ___ "Apologies de mots", núm.16. Abril 1926, pàg. 375-376.
- ___ "Encara, el partit catòlic?" núm.16. Abril 1926, pàg. 376-378.
- ___ "El Llibre de Sant Josep, per Francis Jammes", núm. 17. Maig 926, pàg. 442-443.
- ___ "Servitud, de J. Puig i Ferrater", núm 17. Maig 1926, pàg. 443-445.
- ___ "Paisatges i lectures, per Tomàs Garcés", núm 18. Juny 1926, pàg. 553-554.
- ___ "Records. Una semblança", núm. 20. Agost1926, pàg. 134-135.
- ___ "Full de Dietari", núm.20. Agost 1926, pàg. 135-136.
- ___ "Cultiu de la sensibilitat", núm.20. Agost 1926. pàg.136-138.
- ___ "L'home ben educat, per Mysself", 20. Agost 1926, pàg. 161-162.
- ___ "Adéu a les masies, núm.21. Setembre 1926, pàg. 228-230.
- ___ "El camí de la llum", núm.21. Setembre 1926, pàg. 230-232.
- ___ "El ritme en la poesia de J. Alcover", núm.22. Octubre 1926, pàg. 325-341.
- ___ "Entorn del *Decameró* de Sant Cugat ", núm. 23. Novembre 1926, pàg. 419-423.
- ___ "Hores viatgeres, de Gaziel", núm.23. Novembre 1926, pàg. 459-461.
- ___ "Els bells indrets de la comarca olotina", núm.23. Novembre 1926, pàg. 465.
- ___ "Resum de comptabilitat", núm.23. Novembre 1926, pàg. 465.
- ___ "L'alta cultura catòlica a Catalunya", núm.23. Novembre 1926, pàg. 470.
- ___ "Sant Francesc a la Plana de Vic", núm. 24. Desembre 1926, pàg. 510-520.
- ___ "Exaltacions i paisatges (Bosch i Viola)", núm.24. Desembre 1926, pàg. 554-555.
- ___ "Per una major eficàcia de la filosofia cristiana, per el Rvd. P. Miquel d'Esplu- gues", O.M.C., (publicat a *Criterion*, fasc.6. Juliol-setembre 1926, núm. 24). Desembre 1926, pàg. 561-563.
- ___ "L'obra filosòfica de Ramon Turró, per Joan Tusquets", (publicat *Criterion*, fas. 6 Juliol-setembre 1926, núm. 24). Desembre 1926, pàg. 567.

1927

- ___ "Principis de teoria política", núm. 27. Març 1927, pàg.196-218.
- ___ "Bell presagi" núm. 27. Març 1927, pàg. 275.
- ___ "El leprós d'Aosta, de X. de Maistre", núm. 28. Abril 927, pàg. 346-362.
- ___ "Sinopsi Evangèlica", núm. 29. Maig 1927, pàg. 453-454.
- ___ "Una mica de nacionalisme a pròpòsit de la nostra llengua", núm. 30. Juny 927, pàg. 467-468.

- ___ "Contes de Frederic Mistral": *L'home popular. Els aliscamps*, núm. 30. Juny 1927, pàg. 542-548.
- ___ "Magí Morera i Galícia", núm. 30. Juny 1927, pàg. 548-549.
- ___ "Il fascismo italiano, per F. Cambó", núm.30. Juny 1927, pàg. 551-553.
- ___ "Ideari de Sardà i Salvany", per Joan Ugas, núm. 30. Juny 1927, pàg. 553-554.
- ___ "Com es fa un tracte, per Maspons i Anglasesell", núm. 31. Juliol 1927, pàg. 69-70.
- ___ "Relacions, per Josep Pla", núm. 31. Juliol 1927, pàg. 77-79.
- ___ "L'entusiasme és la sal de l'ànima (A.Vives)", núm. 31. Juliol 1927, pàg. 79-80.
- ___ "Los goigs a Catalunya" i "Els nostres goigs", núm. 31. Juliol 1927, pàg. 80-81.
- ___ "Del país de les coses grans, per Francesc Blasi", núm. 31. Juliol 1927, pàg. 81.
- ___ "El Faust, de Goethe", núm. 32. Agost 1927, pàg. 176-178.
- ___ "Vida estreta, de Josep Lleonart", núm. 32. Agost 1927, pàg. 178-179.
- ___ "Tractat de l'oració", núm.33. Setembre 1927, pàg. 258-259.
- ___ "Entorn d'una crítica", núm. 33. Setembre 1927, pàg. 259-262.
- ___ "La conformitat amb la voluntat de Déu, per Sant Alfons Maria de Liguori", núm. 33. Setembre 1927, pàg. 264.
- ___ "Tribunal Tutelar para ni_os, de Barcelona, per Ramon Albó", núm. 33. Setembre 1927, pàg. 264.
- ___ "L'home perdurable", pel Rvd. P. Miquel d'Esplugues, núm. 33. Setembre 1927, pàg. 265-266; "L'home perdurable, versió de Marià Manent", núm. 34. Octubre 1927, pàg. 358-360.
- ___ "La vie contemplative, per P. Lejeune", núm. 34. Octubre 1927, pàg. 357-358.
- ___ "Di_legs sobre arquitectura, per N. Rubió i Tudurí, prefaci de Ramon Reventós", núm. 34. Octubre 1927, pàg. 360-363.
- ___ "La rosa y el laurel, de T. Garcés, versió castellana de J. Ortega Costa, amb pròleg de M. Fernández Almagro", núm. 34. Octubre 1927, pàg. 363-366.
- ___ "Rosari glossat, publicat pels P.P. de Sant Felip Neri", núm. 34. Octubre 1927, pàg. 366-367.
- ___ "La ciència del patir, pel Dr. Josep Torras i Bages", núm. 34. Octubre 1927, pàg. 367-368.
- ___ "La vera effigie del Poverello, per Miquel d'Esplugues, núm. 34. Octubre 1927, pàg. 368-371.
- ___ "Nota sobre Chesterton, per Josep Pla" núm. 34. Octubre 1927, pàg. 371-374.
- ___ "El misticismo de Verdaguer (J.Torrendell), núm. 34. Octubre 1927, pàg. 374-375.
- ___ "Marina de Lluchmajor. El món poètic de Maria Ant_nia Salvà", núm. 35. Novembre 1927, pàg. 457-458.

___"Manzoni en la polèmica", núm. 36. Desembre 1927, pàg. 484-498.

1928

___"Els enigmes de la Psicometria, per Ernesto Bozzano. Traducció, notes i pròleg del Dr. Humbert Torres", núm. 37. Gener 1928, pàg. 84-86.

___"Dol, elegia de l'Alcover", núm. 38. Febrer 1928, pàg. 120-123.

___"El poeta olotí J.M. de Garganta", núm. 41. Maig 1928. pàg. 560-561.

___"El nou diari catòlic" (*El Matí*), núm. 47. Novembre 1928. pàg. 470-474.

1929

___"Eugeni d'Ors", núm. 48. Desembre 1928, pàg. 543-556.

___"On va la Societat de les Nacions?", per Reynold, núm. 48. Desembre 1928, pàg. 556-557.

___"Les organitzacions obreres cristianes a Txecoslovàquia", núm. 54. Juny 1929, pàg. 554-556.

___"La festa del treball", núm. 54. Juny 1929, pàg. 556-557.

PENSAMENT MARI_. MATARÓ

___"L'art i la Vida", núm. 1.054, 13-III-1928, pàg.2-3.

___"Nota al marge", núm. 1092, 26-VII-1928, pàg. 4.

PONT BLAU. CIUTAT DE M_XIC

___"Literatura entre literatures" (lletra a J. Fuster), núm. 111. Març 1962, pàg. 80-81.

___"El misteri del Mas Esparregueres", núm. 122. Març 1963, pàg. 71-73.

___"La meva adhesió al *Glosari*", núm. 123. Abril 1963, pàg. 142-145.

___"Incidents i sedaseries", núm. 124. Juny 1963, pàg. 142-145.

___"La fallida", núm. 125. Agost 1963, pàg. 185-187.

___"El botifler", núm. 126. Octubre 1963, pàg. 222.223.

PRES_NCIA. GIRONA

___"Prudenci Bertrana", núm. 121. 28-X-1967, pàg. 7.

PRODUCCIÓ. BARCELONA

___"La civilización, por Jaime Balmes". Juny 1922, pàg. 564.

PUBLICITAT (LA). BARCELONA

- ___ "Veracitat antiga i sinceritat moderna", 5-IX-1920.
- ___ "Dos llibres" (*Els camins del Paradís Perdut*, de mossèn Llorenç Riber, i "Ave Maris Stella", d'Amós de Escalante), 30-IX-1920.
- ___ "L'idil·li d'en Temme", de Joaquim Ruyra", 8-XI-1920.
- ___ "Primores ciudadanos", de J.Moneva i Puyol", 27-XI-1920.
- ___ "Segon llibre de poesies, d'Angel Guimerà", 6-XII-1920.
- ___ "Noves disperses, de Joan Maragall". I, 16-XII-1920; II, 18-XII-1920; III, 22-XII-1920; V, 14-I-1921; V, 17-I-1921; VI, 22-I-1921.
- ___ "Poesies, de Joaquim Folguera", 31-XII-1920.
- ___ "Un dietari d'Eudald Duran i Reynals", 11-I-1921.
- ___ "La crítica", 28-I-1921.
- ___ "Francesco De Sanctis", 5-II-1921.
- ___ "La collita de la boira, de Marià Manent", 1-III-1921.
- ___ "L'oreig entre les canyes, de Josep Carner", 12-III-1921.
- ___ "L'alta llibertat, de Clementina Arderiu", 20-IV-1921.
- ___ "La crítica artística", 7-VII-1921.
- ___ "Josep Maria de Sagarra", 29-VII-1921.
- ___ "Francesc Vayreda", 2-XII-1921.
- ___ "De la crítica", 1-IV-1923.
- ___ "Els poetes d'ara: Jaume Bofill i Mates", 11-XI-1923.
- ___ "Algunes idees sobre Maragall", 16-X-1927.
- ___ "Obres Completes de Joan Maragall", 22-XII-1928.
- ___ "Gualba, la de mil veus", 15-VIII-1935.
- ___ "Cançons populars mallorquines" I, 31-VIII-1935; II, 14-IX-1935.
- ___ "Notes sobre la crítica (Azorín)", 1-X-1935.
- ___ "El senyal, poesies de Tomàs Garcés", 3-XI-1935.
- ___ "Permanència de Llull", I- 21-XI-1935; 2-5-XII-1935.
- ___ "Josep Maria Junoy, critic", 17-XII-1935.
- ___ "Les sàtires de Josep Carner", 31-XII-1935.
- ___ "L'estudiant de Cervera, d'A. Maseres", 2-II-1936.
- ___ "L'Illa de la Poesia", 6-III-1936.
- ___ "Les exposicions" (F.Elies, J.Castedo, A.Badrines"), 8-III-1936.
- ___ "La causa de la Pàtria. Catalunya en perill?", 18-III-1936.
- ___ "M. Forteza i la poesia de Mallorca", 5-VI-1936.
- ___ "L'estil de Carles Soldevila", 24-VI-1936.
- ___ "Un aniversari" (80 anys de J. Ruyra), 27-IX-1938.

QUADERNS D'ESTUDI. BARCELONA

- ___ Versió de "La pedagogia social de Natorp, de Manuel G.Morente", núm.3. Abril 1916, pàg. 193-201; Juliol 1916, pàg. 309-316.
- ___ "La filosofia de Giovanni Gentile, per E. Chocchetti", núm. 54. Gener 1923, pàg. 31-35; núm. 55. Abril 1923, pàg. 102-107.

QUADERNS DE POESIA. BARCELONA

- ___ "Correnties angleses", I. X-1935, núm. 3.
- ___ "La poesia en prosa de Ramon Llull", I. XI-1935, núm. 4.
- ___ "L'elegia de García Lorca a Sánchez Mejías", II. I-1936, núm. 6.

RECVLL. BLANES

- ___ "En el centenari d'Enric Prat de la Riba", núm. 1163. 6-II-1971.
- ___ "Notes sobre el marxisme", núm. 1171. 29-V-1971, pàg. 3.
- ___ "L'excursionisme d'ahir", núm. 1183. 24-XII-1971, pàg. 4.

REVISTA DE CATALUNYA. BARCELONA

- ___ "Carles Riba, crític", núm. 83. 15-II-1938, pàg. 271-275.
- ___ "Algunes influències sobre l'estètica de Joan Maragall", núm. 84. 15-III-1938, pàg. 323-340.
- ___ "Una biografia de Costa i Llobera", núm.84. 15-III-1938, pàg. 435-439.
- ___ "Emerson i el *Discurs de la Festa de la Bellesa*" (L'estètica de Joan Maragall, II), núm. 85. 15-IV-1938, pàg. 515-518.
- ___ "El concepte de la bellesa", núm. 86. 15-V-1938, pàg. 9-31.
- ___ "Lletres de Joan Maragall", núm. 86. 15-V-1938, pàg.123-128.
- ___ "Salvat Papasseit", núm. 86. 15-V-1938, pàg. 129-130.
- ___ "La tesi doctoral de Carles Riba", núm. 87. 15-VI-1938, pàg. 267-271.
- ___ "Poesies de Josep Lleonart", núm. 87. 15-VI-1938, pàg. 297-303.
- ___ "Un llibre d'estètica", núm. 88. 15-VII-1938, pàg. 467-473.
- ___ "Joaquim Rubió i Ors", núm. 89. 15-VIII-1938, pàg. 551-570.
- ___ "Arxius literaris", núm. 89. 15-VIII-1938, pàg. 604-607.
- ___ "Josep Maria de Garganta", núm. 90. 15-IX-1938, pàg. 19-30.
- ___ "Entorn d'una biografia de Maragall", núm. 90. 15-IX-1938, pàg. 117-134
- ___ "Joaquim Ruyra", núm. 91. 15-X-1938, pàg. 211-260.
- ___ "Saló de Tardor", núm. 92. 15-XI-1938, pàg. 474-487.

REVISTA (LA). BARCELONA

- ___ "Influència moral del *Glosari* a Catalunya" (1916), p_g. 16-18.
- ___ "Del Purgatori" (1921), p_g. 183-184.
- ___ "La sàtira de La Fontaine contra Lulli (1926), p_g. 83-85.

REVISTA DE LAS INDIAS. BOGOTÁ (COLOMBIA)

___ "La ideología de Eugenio d'Ors", núm. 37. Gener 1942, pàg. 155-180.

REVISTA DELS LLIBRES (LA). BARCELONA

___ "Presentació" (n/s), núm. 1. Maig de 1925.

REVISTA DE PALAFRUGELL. PALAFRUGELL

- ___ "Al marge d'una biografia", núm. 8. Agost 1966.
- ___ "Entorn dels segles decadents", núm. 2. Febrer 1967.
- ___ "Josep Pla tal com el veig", núm. 3. Març 1967.
- ___ "Eugeni d'Ors, biografat per Enric Jardí", núm. 8. Agost 1967.
- ___ "D'ara i d'abans", núm. 11. Novembre 1967.
- ___ "Poesia i prosa", núm. 84. Gener 1969.
- ___ "Llibres de guerra", núm. 101-102. Juny / juliol 1970.
- ___ "L'obra catalana de Gaziell", núm. 106. Novembre 1970.
- ___ "Temes empordanesos", núm. 112. Maig 1971.
- ___ "Una tela empordanesa de Joaquim Vayreda" (A Jordi Balançó), núm. 112. Maig 1971.

REVISTA DE POESIA. BARCELONA

- ___ "La veritat poètica", núm.1. Gener 1925, pàg.1-4.
- ___ "*Tamarius i roses*, de C.F. de Climent", núm. 2. Març 1925, pàg. 103-105.
- ___ "Clementina Arderiu", núm. 11. Març 1927, pàg. 9-11.

REVISTA D'OLOT. OLOT

- ___ "En Llavanera i en Quintana", núm. 26. Febrer 1928, pàg. 5.
- ___ "Dades biogràfiques de J.M. de Garganta", núm. 29. Maig 1928, pàg. 18-19.

SENY. OLOT

- ___ "Francesc Fontfreda" (necrològica), núm. 8. Setembre 1919.

SERRA D'OR.. ABADIA DE MONTSERRAT

- ___ "En els 50 anys de la mort de J. Maragall", núm. 15-XII-1961, pàg. 31-33.
- ___ "Recordant el meu amic", núm. 108, 15-IX-1968, pàg. 55-57.
- ___ "La prosa de Josep Carner", núm. 115, 15-IV-1969, pàg. 63.
- ___ "L'esperança, encara, poesies de Clementina Arderiu", núm. 118, 15-VII-1969, pàg. 43-44.
- ___ "Com fou fundat *El Matí*", núm. 21, 15-X-1969, pàg. 27-30. Reprodu_t a *Vida Parroquial*, 1615. Figueres, 22-I-1972.

TEMPS (EL). VALLS

- ___ "Un nou setmanari: *El Temps*". A: *El Matí*, 18-X-1931, pàg.
- ___ "Joan Llacuna i Carbonell" (J. Aubareda i Baucells), núm. 9, pàg. 4.

VANGUARDIA (LA). BARCELONA

- ___ "Ecos". Enquesta sobre "Els prínceps de les lletres catalanes", 1-VII-1924.
- ___ "Glosario de los 13 fines de guerra", 5-XI-1938, pàg. 4.

VELL I NOU. BARCELONA

- ___ "Una escultura d'Esteve Monegal", III-1921, pàg. 442-444.
- ___ "Davant un fris de Torres Garcia", IV-1921.

VEU DE CATALUNYA (LA). BARCELONA

1919

- ___ "Curs de D. Eugeni d'Ors" (n/s), 9-VII-1919.
- ___ "Petits articles i notes" (n/s), 19-VII-1919.
- ___ "Primer llibre d'Estances" (M.M.), 13-IX-1919.
- ___ "Les noves indústries olotines" (Joan Aubaré), 10-IX-1919.

1921

- ___ "El riure" (A Josep Carner), 24-III-1921.
- ___ "Les convencions" (Al P. Rupert M. de Manresa), 8-V-1921.
- ___ "El joc" (A Joan Climent), 8-V-1921 i 1-VII- 1923.
- ___ "L'atzar" (l'origen de la tragèdia), 29-V-1921.
- ___ "La tímidesa" (A Joaquim Ruyra), 5-VI-1921.

- ___ "Les paraules", 21-VI-1921.
- ___ "La crítica literària", 7-VII-1921.
- ___ "Les coses", 15-VII-1921.
- ___ "Les màximes", 26-VII-1921.
- ___ "L'al·legoria", 31-VII-1921.
- ___ "Les apariències", 7-VIII-1921.
- ___ "La soledat", 14-VIII-1921.
- ___ "L'obra", 18-VIII-1921.
- ___ "L'home utòpic", 26-VIII-1921.
- ___ "Dues ideologies", 9-IX-1921.
- ___ "Les arts plàstiques en la Divina Comèdia" (A E. Casanovas), 15-IX-1921.
- ___ "Les dues sirenes", 20-IX-1921.
- ___ "L'art utilitari", 6-X-1921.

- ___ "Joan Alcover". I, "L'art utilitari", 12-X-1921; II, "L'art i el poble", 21-X-1921. III, "Poesia i equilibri", 2-XI-1921; IV, "Alcover i Mistral", 6-XI-1921; V, "Alcover i Mossèn Cinto", 13-XI-1921; VI, "Alcover i Leopardi", 2-XII-1921: VII, "Els proverbis", 18-XII-1921: VIII, "Els poemes bíblics", 29-XII-1921.
- ___ "Salomó Campalans", 22-X-1921.

1922

- ___ "Els límits de la sinceritat" (A Joan Moneva i Puyol), 12-I-1922.
- ___ "Art popular i art religiós" I, 19-I-1922. II, 27-I-1922.
- ___ "Bellacqua", 9-II-1922.
- ___ "L'individualisme" (Una pàgina de Francesc de Sanctis), 15-II-1922.
- ___ "Josep Joubert". "El sistema", 24-II-1922; "Plató i Aristòtil", 3-III-1922; "La gràcia", 9-III-1922; "Estètica", 17-III-1922; "La crítica", 24-III-1922; "Els límits de la sinceritat", 31-III-1922.
- ___ "Baigneuses". Una tela d'Iu Pasqual, 9-IV-1922.
- ___ "Una exposició de Joaquim Vayreda", 27-IV-1922.
- ___ "La riera de Ridaura", IV-1922.
- ___ Paisatges: "La fageda d'En Jordà", "Dia plujós", "El cel de J.Vayreda", 25-V-1922.
- ___ "Poemes i cançons de Josep Maria de Sagarra". I, 21-VI-1922: II, 30-VI-1922: III, 15-VII-1922: IV, 8-VIII-1922.
- ___ "La Lliga Nacional d'Associacions de Música", 8-VII-1922.
- ___ "Complicitats", 6-IX-1922. (Reproduït el 7-IX-1922).
- ___ "L'antologia de M. Scheneberger", 27-IX-1922.
- ___ "Mossèn Costa i Llobera ha mort" (n/s.), 17-X-1922.
- ___ "Pel prestigi literari", 24-X-1922.
- ___ "La comprensió de l'obra artística", 27-X-1922.

- ___ "Noves disperses de J. Maragall" (A C. Rahola), 4-XI-1922.
- ___ "A l'entorn dels Jocs Florals", resposta de Capdevila, 16-XI-1922.
- ___ "Exposició de J. Olivet", 25-XI-1922.
- ___ "Entorn de la vulgarització d'alguns conceptes", 16-XII-1922.

1923

- ___ "La simplicitat", 12-I-1923.
- ___ "Eudald Duran" (A Josep Maria de Sagarra), 17-I-1923.
- ___ "Per la tolerància", 16-II-1923.
- ___ "Maragall i Verdaguer", 16-V-1923.
- ___ "Josep Maria de Garganta", 14-VI-1923.
- ___ "Art Catòlic" (Comentari a unes pintures de Josep Obiols), 22-VI-1923.
- ___ "Poesies de Jacint Verdaguer". Introducció i tria de C. Riba, 19-VII-1923.
- ___ "Una excursió" (A Rafael Benet, pintor), 25-VIII-1923.

- ___ "La poesia d'En Costa i Llobera". I; 3-IX-1923; II, 9-IX-1923; III, "Mallorca", 2-X-1923; IV, "Preceptiva" 12-X-1923; V "Les horacianes", 1 i 9-XI-1923; VII, 8-XII-1923; VIII, 13-I-1924;
- ___ "El bou i la magnanimitat" (Joan Aubaré), 26-IX-1923.
- ___ "La poesia de Guerau de Liost", 18-XI-1923.
- ___ "L'any 1830 a Riudepomes", 26-XI-1923.

1924

- ___ "L'escultura d'Enric Casanovas", 27-II-1924.
- ___ "La resposta dels intel·lectuals catalans", III-1924.
- ___ "La correspondència d'En Maragall", 29-V-1924.
- ___ "Josep Carner", 25-V-1924; 7-VI-1924; 16-VII-1924 i 14-VIII-1924.
- ___ "La poesia d'En Salvat-Papasseit", 10-VIII-1924.
- ___ "Una nova col·lecció de clàssics catalans", 5-IX-1924.
- ___ Mn. "Jacint Verdaguer". I, biografia; II, "La mort de l'escolà", 26-IX-1924.

1925

- ___ "Ruyra". I, "Fantasies", 12-X-1924; II, "Jacobé", 28-I-1925.
- ___ "J.M. de Sagarra". "Cançons de rem i de vela", 18-X-1924; "Cançons de totes les hores", 12-XII-1924.
- ___ "La prosa d'En Verdaguer", 2-XI-1924.
- ___ "La conferència de J.M. Junoy", 23-XII-1924.
- ___ "Crear un públic", 13-III-1925.
- ___ "Les rimes de Ramon Llull", 1-V-1925.
- ___ "Marian Aguiló", 27-VI-1925.

- ___ "Un opuscle de Pompeu Fabra", 5-VII-1925.
- ___ "Al marge de les poesies de Guimerà", 19-VII-1925.
- ___ "El cor quiet: Poesies de Josep Carner", 7-VIII-1925.
- ___ "Una divagació encisadora", 1-X-1925.
- ___ "La matèria artística", 23-X-1925; 24-X-1925; 29-X-1925 i 30-X-1925.
- ___ "Notes a una conferència de J.M. Junoy", 5-XII-1925.
- ___ "Critèrion", 24-XII-1925.

1926

- ___ "Tradició pairal", 27-II-1926.
- ___ "La relíquia", 27-II-1926.
- ___ "El tomisme de *Critèrion*", 16-IV-1926.
- ___ "Al marge d'una exposició" (Ignasi Mallol), 21-V-1926.
- ___ "Elogi del respecte", 26-VI-1926.
- ___ "Els almogàvers a Orient", 9-VI-1926.
- ___ "Entorn de la 'Col·lecció Sant Jordi'", 22-VII-1926.
- ___ "Les memòries de Frederic Mistral". I, 27-VIII-1926; II, "Els sentiments originaris", 2-IX-1926; III, "La bellesa", 8-IX-1926; IV, "La fantasia" 16-IX-1926; V, "La vida equilibrada", 24-X-1926.
- ___ "Un article de *Critèrion*", 29-X-1926.
- ___ "Al marge de *La Nova Revista*", 12-XI-1926.
- ___ "Entorn de Jaume I", 22-XII-1926.

1927

- ___ "Gualba, la de mil veus, de Xènius", 1-I-1927.
- ___ "L'altar familiar", 28-IV-1927.
- ___ "L'art de Miquel Soldevila a Ca l'Arenyes", 4-VI-1927.
- ___ "Tantes revistes!", 29-VI-1927.
- ___ "Una *Biblioteca de Grans Filòsofs*", 17-VII-1927.
- ___ "Resposta a Josep Pla", 9-VIII-1927.
- ___ "Apologia del nu", 23-VII-1927; 14-VIII-1927; 3-IX-1927 i 20-IX-1927.
- ___ "Origen del ritme", 12-XI-1927.
- ___ "La simplicitat artística", 18-XI-1927.
- ___ "La poesia de Verdaguer", 10-XII-1927.

1928

- ___ "Una escola teosòfica a Vallcarca". I, 24-I-1928; II, 26-I-1928.

VIDA CAT_LICA. GIRONA

- ___ "L'espiritualitat dels laics", núm. 298. Abril de 1969.
- ___ "La premsa catòlica local abans del 1936", núm. 321. Març de 1971.

___ "El llibre de tothom", núm. 327. Novembre de 1971.

VIDA NOVA. Revista Catalano-Occitana. MONTPELLER

___ "Alcover, guia del jovent" (Cali (Colúmbia), 1956, p_g. 47-50.

VIDA OLOTINA.OLOT

1915

___ "La guerra europea i el Nacionalisme" [Adhesió al *Manifest del Comitè d'Amics de la Unitat Moral d'Europa*] (n/s), núm. 1. Març 1915.

___ "Nostra posició davant la Gran Guerra" (n/s), núm. 7. Juny 1915.

___ "Les institucions olotines" (Comunicació en nom del cos d'adjunts del Certamen literari-artístic), núm. 10. Agost 1915

___ "La capital" (n/s), núm. 17. Novembre 1915.

1916

___ "Cursos monogràfics d'alts estudis d'intercanvi" (n/s), núm. 33. Abril 1916.

___ "Clàssics i sofistes" (n/s), núm. 41. Juny 1916.

___ "De l'apetitós Olot, que s'esponja a l'estiu" (n/s), núm. 46. Juliol 1916.

___ "El localisme" (n/s), núm. 48 i 50. Agost 1916.

1917

___ "L'any de la biblioteca" (n/s), núm. 71. 12-I-1917.

___ "Orientacions ideològiques" (n/s), núm. 72. 19-I-1917.

___ "La política. Valors locals abans de la Biblioteca", núm. 76. 6-II-1917.

___ "La nostra política. Valors locals abans de la biblioteca", 77. 23-II-1917.

___ "Les etapes modernes del renaixement de Catalunya", núm. 81 i 82. 23 i 30-III- 1917.

___ "Francesc Vayreda", núm. 86. 27-IV-1917.

___ "Homenatge a Maragall" (n/s), núm. 92. 8-VI-1917.

___ "El primer president" (Enric Prat de la Riba). "El polític", núm. 101. 10-VIII-1917.

___ "Les institucions", núm.102. 17-VIII-1917.

___ "Les composicions dels Jocs", núm. 106. 14-IX-1917.

___ "Els Amics d'Europa", núm. 107. 21-IX-1917.

___ "La segona Memòria de La Caritat" (n/s), núm. 109. 5-X-1917.

___ "Els Amics d'Europa". (Organ del Comitè d'Amics de la Unitat Moral d'Europa), núm. 109. 5-X-1917.

___ "La república nova" (*Amics d'Europa*,2), núm. 111. 19-X-1917, p_g. 5.

1918

___ "El manament patriòtic" (n/s), núm. 126. 1-II-1918.

___ "Notes breus" (*Amics d'Europa*,10), núm. 128. 16-II-1918.

___ "L'Editorial Catalana" (n/s), núm. 131. 8-III-1918.

___ "Els pobles oberts" (*Amics d'Europa*,13), núm.135.15-IV-1918, p_g. 49-50.

___ "Víctor Berard a l'Id'EC" (*Amics d'Europa*, 14), núm. 136. 30-IV-1918.

___ "Els cursos monogràfics de l'Institut d'Estudis Catalans" (*Amics d'Europa*, 15), núm. 137. 15-V-1918, p_g. 57.

___ "Federació". H. Poincaré. (*Amics d'Europa*, 16), núm. 138. 31-V-1918, p_g. 63-64.

___ "Nacionalisme i localisme" (n/s), núm. 144. 31-VIII-1918, pàg. 1-3.

1919

___ "Flors d'ametller" (Jordi Aubaré), núm. 150. 1-II-1919.

___ "En Fontfreda a Olot" (necrològica), núm. 155. 16-V-1919

VIDA PARROQUIAL. FIGUERES

___ "Els goigs del Mont i les Caramelles", núm. 1500. 21-XII-1968.

___ "Temes empordanesos" (A Montserrat Vayreda), núm. 1506. 11-II-1969.

___ "Sobre l'art de provar", núm. 1539. 12-XII-1969.

___ "Llibres de casa", núm. 1540. 24-XII-1969.

___ "Una bella pàgina de Sant Francesc de Sales", núm. 1571. 2-X-1970.

___ "Dues doctores de l'Església" (A Maria Elisa Capdevila), núm. 1574, 30-X-1970.

___ "Pregàries familiars" núm. 1582. 15-I-1971.

___ "Una història de cal llegir, núm. 1600. 2-VII-1971.

___ "La vida d'En Rossinyol, contada per sa filla", núm. 1601. 10-VIII-1971.

___ "D'aquells dies d'En Diego Ruiz", núm. 1612. 3-XII-71; 1615. 22-I-1972.

___ "Entorn del pessebre" (A l'Associació de Pessebristes de Banyoles), núm. 1615. 22-I-1972.

__"L'artista en face de son oeuvre" Romae in Pont. Collegio Angelico, pàg. 379-388.

* * *

2. ESCRITS REFERITS A JOSEP MARIA CAPDEVILA

Enciclopèdia Universal Il·lustrada. Espasa/Calpe. Madrid, 1931. Apèndice 2. BÉD- CEQ, p_g. 1039.

Diccionari Biogràfic. Vol.I. Albertí Editor. Barcelona, 1966, p_g. 415.

Gran Enciclopèdia Catalana. Vol.4. Barcelona, 1973, p_g. 322.

Diccionari Enciclopèdic. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1984, p_g. 250.

"Biografia de alumnes". Escuelas Pías de Olot. 1983.

Diccionari dels catalans d'Amèrica. Vol.I. A-Ci. Generalitat de Catalunya. Comissió Am_ri

Diccionari d'Història Eclesiàstica de Catalunya. Vol.I. Generalitat de Catalunya. Editorial Claret. Barcelona, 1998, p_g. 417.

* * *

AGUADO, Daniel, "Amb motiu del centenari de Josep Maria Capdevila". *Diari de Tarragona*. 21-VI-1992.

AMIGÓ, Leandre, "Un llibre nou: Amics i terra amiga". *Diari de Mataró*, 25-XII- 1932.

__, "Un crític consciencios". *Butlletí "La Caixa"*. Nov. 1992, p_g. 16.

ANGLADA, Maria Àngels, "Record de J.M.Capdevila". *El 9 Nou*. Vic, 10-VII-1992.

ARAMON, Ramon, "Nova edició de *Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana*, tria de J.M. Capdevila". *El Matí*, 20-II-1932.

ARAGÓ, Narcís-Jordi, "Memòria de Josep Maria Capdevila". *Revista de Girona*, 152. Maig-juny 1992, p_g. 7.

__, "Anys de resistència i d'esperança". *Recoll*. Blanes, 22-VII- 1995.

BENGUEREL, Xavier, "Memòries. La guerra". *Tele-Estel*, 175. Barcelona, 27-II-1970, p_g. 36-37.

BERNAT DE BONILLA, Maria Cristina, "El Dr. José María Capdevila ha muerto!". *Anuario 71-72*. Liceo Benalcázar. Juny de 1972, p_g. 57-60.

BOFILL I FERRO, Jaume, "Les Cent millors poesies líriques de la llengua catalana". *Revista de Poesia*, 2. Febrer, 1925, p_g. 111-112.

__, "Col·lecció Popular Barcino. El tercer volum". *La Veu*, 3-II-1926.

BORONAT I RECASENS, Josep Maria, "Una conversa amb Josep Maria Capdevila". *La Veu*, 6-II-1926.

BRION, Marcel, "La Banca della Novita". *Les nouvelles littéraires*. París. Gener 1928.

BUSQUETS I MOLAS, Esteve, "El último matiner". *El Correo Catalán*, 4-I-1972.

- C., C., "Josep Maria Capdevila: un bon cat_lic i un gran periodista". *Catalunya Cristiana*, 30-XII-1979.
- CAPDEVILA I MONTANER, Vicenç-Maria, "L'homilia de l'enterrament del senyor Capdevila", *Vida Parroquial*, 1615. Figueres, 22-I-1972.
- CARRERES I PÉRA, Joan, "Josep M. Capdevila i Balançó". *Punt Diari*. Girona, 16-X- 1982. Reprodu_t a *Cr_niques de cada dia*. Ed. Kapel. Barcelona, 1983, p_g. 301-303. (Galba Narrativa, 16).
- ___, "Josep Maria Capdevila i la Banyoles dels anys 60". *Revista de Banyoles*, 619. Nadal 1982, p_g. 5.
- ___, "50 anys d'Universitat Aut_noma". *Diari de Girona*, 15-II-1983.
- ___, "Cartes in_dites de Josep Pla", (correspond_ncia de Pla a Josep M. Capdevila). *Hora Nova. Suplement literari i cultural*. Figueres, 23-IV-1984, p_g. VI.
- ___, "Carles Riba en la seva totalitat humana i anímica" (Riba i Capdevila). *Hora Nova. Suplement literari i cultural*. Figueres, Octubre 1984, p_g. III i IV.
- ___, "Un aut_graf de Carles Riba a Josep Maria Capdevila". *El Punt*, 14-X-1984.
- ___, "Capdevila i Olot". *Diari de Girona*, 15 i 19-IV-1992.
- ___, "Ruyra i Capdevila". *Diari de Girona*, 20 i 22-V-1992.
- ___, "Centenari". *Diari de Girona*, 14-VI-1992.
- ___, "Josep Maria Capdevila i Balançó: un olotí oblidat". *Olot. Doble Set*, 34 i 35. Olot, 18-VI-1992, p_g. 12 i 25-VI-1992, p_g. 14.
- ___, "Josep Maria Capdevila en el record". *Full Parroquial*. Girona, 19 i 16 de juliol i 2 i 9 agost 1992;
- ___, "J.M. Capdevila tindria cent anys". *Serra d'Or*. Setembre 1992, p_g. 24-26;
- ___, "Josep Maria Capdevila a través de la seva correspond_ncia". *Revista de Girona*, 155. Novembre-desembre, 1992, p_g. 42-45.
- ___, "Josep Maria Capdevila i Banyoles". *Revista de Banyoles*, núm.727 i 730. Banyoles. Juny i octubre 1992, p_g. 51-54 i 45-49.
- ___, "Un llibre cívic". *Diari de Girona*, 13-XII-1992.
- ___, (Lluís Nualart), "L'Escola d'Olot". *Diari de Girona*, 24-III-93.
- ___, (Lluís Nualart), "Clar_ Olot i Maragall". *Diari de Girona*, 30-III-96.
- CASTELLANOS, Jordi, "Josep Maria Capdevila, un intel!lectual conseqüent". *La Van-guardia*, 9-VI-1992. Reprodu_t a *Recvll*, 1656. Blanes, 19-IX-1992, p_g. 9.
- CODINACHS, Pere, *La Federació de Joves Cristians de Catalunya*. Editorial Claret. Barcelona, 1990.
- C_NSUL, Isidor, "Sortida del purgatori i recuperació de Verdaguer" a: *Jacint Verdaguer. Hist_ria, crítica i poesia*. Llibres del Mall. Barcelona, 1986, p_g. 117-118. (S_rie Assaig).
- CORTADA I HORTAL_, Joan, "Josep Maria Capdevila: un punt de partida". *Revista de Girona*, 188. Maig-juny 1998, p_g. 64-66.
- CREXELL, Joan, "Pompeu Fabra, fil_leg" *La Publicitat*, 2-X-1924.

- ___, "Les Cent Millors Poesies Catalanes, vistes per un amateur". *La Publicitat*, 5-III-1925.
- CRUSAT, Paulina, Prólogo a *En el umbral de la filosofía*. Producciones Latino-americanas L
- DANÉS I TORRAS, Joaquim, *Llibre d'Olot*. Editorial Selecta. Barcelona 1960, p.g. 195. (BS, 183).
- ___, "Capdevila i Balanzó (Josep M.) *Hist_ria d'Olot* -118-. Text mecanografiat, en procés d'edició. Arxiu Biblioteca Municipal "Joaquim Danés". Olot.
- DÍAZ-PLAJA, G., "Amics i terra amiga". *Mirador*. Novembre 1932.
- ___, "Josep Maria Capdevila. Eugeni d'Ors. L'etapa barcelonina". *El Noticiero Uni- versal*, 19-X-1965.
- ___, "Josep M. Capdevila: Estudis i lectures". *El Noticiero Universal*, 18-I-1966.
- ___, "Un colombiano amigo de Catalu_a". *La Vanguardia*, 21-XII-1983.
- DOLÇ, Miquel, "El magisterio de J.M. Capdevila". *La Vanguardia*, 7-IX-1967.
- EBRO, Juan del, "El maestro se va". *El País*. Cali (Col_mbia), 3-VII-1965.
- ELIAS, Feliu, (Joan SACS), "Pampallugues". *La Veu*, 25-VIII-1927.
- ESCLASSANS, Agustí, "Poetes i crítics". *El Dia*. Terrassa, 4-II-1926.
- ___, "Poemes de Maria Perpiny_. Pr_leg de J.M. Capdevila". *El Matí*, 15-X-1931.
- F. L. "Epistolari d'En Maragall". *D'Ací i d'All_*. Barcelona, gener 1926, p_g. 410.
- FARELL, Gl_ria, "L'obra i pensament de Josep M. Capdevila". *Catalunya Cristiana*, 15-VII-1993.
- FARRIOL, Jaume, "Del retorn de Josep Maria Capdevila". *Vida Parroquial*, 1598. Figueres, 8-VI-1971. Reprodu_t a *Horizontes*, 372. Banyoles, 19-VII-1971.
- FAULÍ, Josep, "X_nius". *Diario de Barcelona*, 28-VIII-1965.
- ___, "Estudis i lectures, de Capdevila". *Diario de Barcelona*, 13-XI-1965.
- ___, "El mismo Capdevila, en su retorn". *Diario de Barcelona*, 13-XI-1971.
- GAMISSANS, Francesc, "El llegat periodístic de Josep Maria Capdevila". *Catalunya Cristiana*, 25-VI-1992.
- GARCÉS, Tom_s, (Ship Boy), "Tres llibres de Verdaguer". *La Publicidad*. 24-I-1921.
- ___ (Ship Boy), "Una revisió de Verdaguer". *La Publicidad*, 28-VII-1923.
- ___ (Ship Boy), "Una bella crítica" *La Publicitat*. 22-I-1924.
- ___ (Ship Boy), "Un assaig de filosofia d'art". *La Publicitat*, 9-VII-1924.
- ___ (Ship Boy), "Tirant lo Blanc", Vol.I. *La Publicitat*, 21-XII-1924.
- ___, "La Bellesa i la veritat". *La Publicitat*, 26-II-1925.
- ___, "Les cent millors poesies líriques". *La Publicitat*, 3-III-1925.
- ___, "Un heroi medieval". "Tirant lo Blanc", Vol.I.I *La Publicitat*, 31-X-1925.
- ___, "Poetes i crítics". *La Publicitat*, 7-I-1926.
- ___, "Un manual". *La Publicitat*, 3-III-1926.
- ___, "La Col·lecció Sant Jordi". *La Publicitat*, 7-VI-1926.
- ___, "Tirant lo Blanc", Vol.III. *La Publicitat*, 26-VII-1927.

- ___ "Full del Dietari tard". *Horizontes*. Banyoles. Extra Sant Martí, 1974, p_g.25.
- GARGANTA I F_BREGA, Miquel de, "Josep M. Capdevila i de Balançó" a: *P_gines olotines*. Pr_leg: Lluís Solé Sabarís. Ed.Municipals. Olot, 1984, p_g. 84-85. ___ "Del retorn a casa, de Josep M. Capdevila". *El cruscat*, 8. Papers literaris de la Garrotxa, p_g. 62. Olot. Juliol 1971,
- GARGANTA I VILAMANY_, Josep M. de, "Un estudi orientador: *Principis de teoria política*, per Josep Maria Capdevila". *Catalunya Social*. Juny 1927, p_g. 5-6.
- GASCON I RODA, Jaume, "1935 Olot - Berlín - Olot 1940". Gra de fajol. Olot. Octubre 1982,
- GEIS, Camil, "Josep Maria Capdevila" a: *Els que he trobat pel camí*. Editorial AUSA. Sabadell
- GERA, José, "Un lector como hay pocos". *El relator*. Cali. 5-8 Noviembre 1948.
- GIRÓ I PARÍS, Jordi, "Introducció" a: *Els principis de la civilització*. Barcelona: Barcelonesa d'Edicions, 1992, p_g. 9-35. (*Eixos*, 11).
- ___ "Josep M. Capdevila. Principis d'una filosofia per l'acció". *Serra d'Or*. Setembre 1993, p_g. 49-50.
- GRANÉS, Ramon, "Programa del llibre català per a 1926". *D'Ací d'all*, 97. Gener 1926, pàg. 410-411.
- GUANSÉ, DOM_NEC, *Abans d'ara*. Edicions Proa. Barcelona 1966, p_g. 23, 166-167 i 185 (*La Mirada*).
- GUINART, Miquel, "Els jocs florals a l'exterior" a: *Mem_ries d'un militant catala- nista*. P_rtic d'Albert Manent. *PAM*, 1988, p_g. 152 (*BSO*, 73).
- GUINDULAIN, Jaume, "Josep M. Capdevila". *Gent Gran*. Butlletí núm.3. Barcelona. Hivern del 1992,
- ILLAS, Edgar, "Es commemora el centenari del naixement de Capdevila i Balanzó". *El Punt*. Girona, 3-IX-1992.
- JARDÍ, Enric, "Maragall i Ors. Dos temperaments. Dues generacions". *Serra d'Or*. Agost 1964, p_g. 10-14.
- JOSEPH I MAYOL, Miquel, *Opus IV. xode 1939. De retorn a Catalunya*. Editorial P_rtic. Barcelona, 1974, p_g. 21-101. (*N_rtex*, 6).
- JUNC_ DE CRESPI_, Jack, "Josep Maria Capdevila ha mort". *Horizontes*. Banyoles. Gener 1972.
- JUNOY, Josep Maria, "La Col·lecció Sant Jordi". *La Veu*, 23-X-1926.
- ___ "Nota al marge del llibre *Los soviets*". Dedicada "Al meu dilecte amic Josep M.ª Capdevila". *La Veu*, 4-III-1927.
- ___ "La Col·lecció Sant Jordi". *La Veu*, 23-X-1926.
- ___ (Joan d'Alp), "Un llibre d'art i literatura". *El Matí*, 25-XII-1932.
- LLATES, Rossend, "Principis de teoria política", per Josep Maria Capdevila. *La Publicitat*, 8-VI-1927.
- LORES, Jaume, "Unió Democr_tica, avui". *Avui*. 4-VIII-1997.
- MADRENYS, Pere, "Ha muerto un maestro y un amigo". *El Correo Catalán*. 8-I- 1972.
- MANENT, Albert, "Capdevila, crítico novecentista". *La Vanguardia*, 15-VI-1992.

- MANENT, Albert i MEDINA, Jaume, *Epistolari de Josep Carner*. Curial. Barcelona, 1994, p_g. 112 i 185. (ECC, 2).
- MARTÍ, Sergi, "Josep Maria Capdevila i l'Escola d'Olot". *La Comarca d'Olot*, 674, 24-IX-1999.
- MEDINA, Jaume, *Carles Riba*. Vol.I PAM, 1989, p_g. 25-26. (BAO, 71 i 74).
- MIQUEL D'ESPLUGUES, Pr_leg a *La cortesia cristiana*.
- MIQUEL I MACAYA, Josep, "La poesia de Maragall". *Catalunya Social*, 18-V-1929, p_g. 384-385.
- ___, "Josep M. Capdevila a Valls". *Cultura*. Valls, juliol-agost 1979.
- MIQUEL I VERGÉS, Josep Maria, *Els primers rom_antics dels pa_sos de llengua catalana*. Leterac
- MOLAS, Joaquim, "Josep Maria Capdevila, crític literari". *Serra d'Or*. Febrer 1966, pàg. 57-58. Reprodu_t a: *Lectures Crítiques*. Ed. 62. Barcelona, 1974, p_g. 83-89. (LAL, 121).
- MONTANER, Manuel, "Alguns records sobre la vida i l'obra de Josep Maria Capdevila". *Diari de Barcelona*, 13-XI-1992.
- MONTOLIU, Manuel de, "M. Costa i Llobera. Líriques". *La Veu*, 22-II-1924.
- ___, "Anuari de la SCF". *La Veu*, 4-VI-1924.
- ___, "Tirant lo Blanc". Edició ENC. *La Veu*, 13-I-1925.
- ___, "Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana". *La Veu*, 17-II-1925.
- ___, "Josep Maria Capdevila. Poetes i crítics". *La Veu*, 25-II-1926.
- MURGADES, Josep, "Assaig de revisió del Noucentisme". *Els Marges*, 7. Juny 1976, p_g. 35-53.
- MURL_ I GIRALT, Josep, "Record de Josep Maria Capdevila dins les commemoracions del 1992". *La Comarca d'Olot*. Olot, 2-IV-1992, p_g. 17.
- ___, "De Josep M. Capdevila i les seves relacions amb Olot i els Garganta", *La Comarca d'Olot*. Olot, 3-IX-1992
- NICOL, Eduard, "Impromptu dispers". *La Nova Revista*, 10. Oct 1927, p_g. 182.
- NICOLAU D'OLWER, Lluís, "Les edicions d'Els Nostres Cl_ssecs". *La Publicitat*, 1-II-1925.
- ___, "Comentaris al Tirant lo Blanc". *La Publicitat*, 8-V-1925.
- OLIVAS, Joan, "Banyoles oblida el passat?". *Revista de Banyoles*. Octubre 1997, p_g. 49-51.
- ORS, Eugeni d', (X_nius), "Cournot". *La Veu*, 10-XII-1918.
- QUINTANA, _ngel, "Carreres i Prats recorden el paper de Capdevila com a intel_lectual cat_lic". *El Punt*, 12-XII-1992.
- PARELLADA ROSELL, Clotilde, "Precisiones sobre Capdevila y El Matí". *La Vanguardia*, 30.
- PERARNAU, Josep, "L'obra col·lectiva d'una gran generació catalana" (1919-1936). *Revista Catalana de Teologia*, 2. Barcelona, 1984. p_g. 13-24.
- ___, "Adiós a Josep M. Capdevila". *Tele-Exprés*, 4-I-1972.
- PLA, Jordi, "A Josep M. Capdevila, testimoni". *Horizontes*. Banyoles. Gener 1972.

___, "Josep M. Capdevila, 10 anys després". *Presència*, 557. Març 1982, p_g. 10.

___, "Joubert i De Sanctis en el pensament de Josep Maria Capdevila". *L'Estruç*. Girona, 4-V-1983, p_g. 23-24.

PLA, Josep, "Acció Catalana i Acció Francesa". *La Publicitat*, 3-VII-1923.

___, "Crítica i pedanteria". *La Publicitat*, 3-VIII-1924.

___, "Joseph Conrad". *La Publicitat*, 8-VIII-1924.

___, "Un manual de decadència". *La Publicitat*, 6-VIII-1927.

___, "Maragall". *La Publicitat*, 12-X-1927.

___, *El quadern gris. Un Dietari*. Destino. Barcelona, 1969. Anotació corresponent a l'11-V-1918, p_g. 164-165. (OC, I).

___, "Josep Maria Capdevila el 1966" a: *Retrats de passaport*. Destino, 1970. Barcelona, p_g. 586-592. (OC, XVII).

PLANAS, Ramon, "Noves de Catalunya". *L'Amic de les Arts*, 1. Sitges. Abril 1926, p_g. 4-5.

PONS, Agustí, "Capdevila, Josep Maria". *Avui*, 13-VI-1992.

PONS, Josep-Sebastià, "Les cent millors poesies líriques de la llengua catalana". *Mercore de France*. Marsella: 1-II-1926, pàg. 774-775.

PONT, Manuel, "Josep Maria Capdevila, un home lleial amb ell mateix". *Vida Parroquial*, 1615. Figueres, 22-I-1972.

___, J.M. Capdevila de Balanzó, ha mort. *Vida Parroquial*, 1615. Figueres, 22-I-1972.

PRAMPOLINI, Giacomo, "Note di letteratura catalana. Un'Antologia Lirica". *Il Convegno. Revista di letteratura e di arte*, 4. Milano, 30-IV-1925, pàg. 213-216.

PRATS, Modest, "Josep M. Capdevila: una memòria a refer". *El Punt*, 14-VI-1992.

R_FOLS, Josep-Francesc, "El tany d'or". *La Veu*, 7-VIII-1925.

RIBA, Carles. "El tema de Nausica" a: Joan MARAGALL. *Obres Completes*. Vol.I. Poesia. Ed. Selecta. Barcelona, 1960, p_g. 1230. (Perenne, 4).

___, "Contes de C.Soldevila". (Jordi March). *La Publicitat*, 8-VII-1926.

RIBAS, Benet, "Anys decisius. Josep Maria Capdevila i Balanzó". *Recoll*, 1185. Blanes, 22-I-1972, p_g. 8; Reproduït a: *El llibre de l'amistat*. (1964-1990). Ed. Pòrtic. Barcelona 1992, p_g. 71-74.

___, "A la bona memòria de Josep Maria Capdevila en el centenari del seu naixement". *Recoll*, núm. 1656. Blanes, 19-IX-1992, p_g. 7-9.

RIBOT, Pere, "Recordant en Francesc Maria Capdevila i Montaner". *Recoll*, 1657. Blanes, 3-X-1992, p_g. 5.

RIQUER, Martí de, "Introducció" al *Tirant lo Blanc*. Barcelona, 1947. Bibl. Selecta, p_g. 203 (Perenne, 5).

ROCA TURU, Antonio, "Josep Maria Capdevila i Balanzó". *Revista Hispano-americana*, 15. (1947)

RODRÍGUEZ DE OSPINA, Gloria, "José Maria Capdevila en grato recuerdo". *Anuario 71-72*. Liceo Benalcázar. Cali, juny de 1972, p_g. 61.

ROMEU I FIGUERAS, Josep, *La comarca d'Olot vista pels escriptors catalans*. Barcino. Barcelona

- ROMEVA, Pau, "Chesterton i la qüestió social. El distributisme". *La Nova Revista*. Novembre 1927, p_g. 197-206.
- ROUQUETTE, Pierre, "Le Rameau d'Olivier". *Le Feu*. Marsella, 12-IV-1926.
- ___, "Poetes et critiques". *Le Feu*. Marsella, 27-IV-1926.
- ROVIRA BELLOSO, Josep Maria, "Postal de La Garriga". *Ateneu*. Barcelona, maig 1994, p_g. 17-18.
- RUCABADO, Ramon, "El pa i la sal d'En Feliu Elias". *Catalunya Social*. Barcelona. Setembre 1926, p_g. 259-260.
- RUYRA, Joaquim, "Amics i terra amiga de Josep Maria Capdevila". *El Matí*, 6-XII-1932. Reprodu_t a: *Obres Completes*, p_g. 663-664.
- ___, Epíleg del llibre de J.M. Capdevila titulat: *Com s'ha d'escriure una carta en catal_ de J.M. Capdevila*.
- SAGARRA, Josep Maria de, "Sobre una antologia". *La Publicitat*, 25-II-1925.
- ___, "Cançons d'Abril i de Novembre" a *Obres Completes. Poesia*. Ed. Selecta. Barce- lona, p_g. 156. (BP, 19).
- SALTOR, Octavi, "Poetes i crítics, per Josep Maria Capdevila. *Revista de Poesia*, 7. Març 1926, p_g. 29.
- ___, "El retorn de J.M. Capdevila". *Revista del Círculo Catalán*. Madrid, abril 1966.
- ___, "Proses del retorn". *Canigó*, 210. Figueres, agost 1971.
- ___, "Del retorn a casa". *Círculo Catalán*. Madrid. Novembre, 1971.
- SANSONE, Guisepe E., "Els cent números d'ENC". *Serra d'Or*. Maig 1971, p_g. 34.
- SERRAHIMA, Maurici, "Un llibre nou". *Diari de Mataró*. Mataró, 25-XII-1932.
- ___, "Sobre el Noucentisme". *Serra d'Or*. Agost 1964. P_g. 7-9.
- ___, "Josep Maria Capdevila". *Destino*. Barcelona, 15-I-1972.
- ___, "Josep Maria Capdevila". *Serra d'Or*. Febrer 1972, p_g. 19-20.
- ___, "En la mort de Josep Maria Capdevila" a: *Presbyterium-Quaderns de Pastoral*, núm. 19. Barcelona. Agost 1972, p_g. 446-455.
- ___, "Antologia Josep Maria Capdevila" a: *Presbyterium-Quaderns de Pastoral*, núm. 19. Barcelona. Agost 1972.
- ___, *Josep Maria Capdevila*. Ed. Barcino. Barcelona, 1974. (PLR. Segona s_rie, 40).
- SEVERAL. "Poetes i crítics". *El Borinot*, 108. Barcelona, 17-XII-1925.
- ___, "Del balconet estant". *El Borinot*, 118. Barcelona, 25-II-1926.
- SOLANÍ, Maria, "El Seminari Dioces_ commemora el naixement de Josep Maria Capdevila". *Diari de Girona*, 12-XII-1992.
- SOLDEVILA, Carles, "Josep Maria Capdevila". *La Publicitat*, 7-I-1926.
- ___, "Ja hi ha assagista". *La Publicitat*, 14-I-1926.
- ___, "L'art d'escriure cartes". *La Publicitat*, 24-II-1926.
- ___, "Sobre el galicisme en la nostra cultura". *La Publicitat*, 20-XI-1926.
- ___, "La crítica i els crítics". *D'Ací d'All_*, núm. 112. Abril 1927, pàg. 104.
- ___, "L'art i la moral" (Dúplica a Manuel de Montoliu). *Obres Completes*. Selecta. Barcelona, p_g. 1291. (BP, 21).
- SOLDEVILA, Ferran, A prop_sit d'una antologia". *La Publicitat*, 10-III-1925.

- ___, "La Col·lecció Sant Jordi". *La Publicitat*, 10-VII-1926.
- ___, "La Cortesia cristiana". *La Publicitat*, 28-VII-1926.
- ___, *Al llarg de la meua vida*. Ed. 62. 1970. Anotació 3-III-1936, p_g. 288.
- TEIXIDOR, Joan, "Josep Maria Capdevila". *Destino*, 1757. Barcelona, 5-VI-1971.
- TEIXIDOR, Josep, "Banyoles: ha nascut un llibre". *Vida Cat_lica*, 323-324. Girona, juliol-agost 1971.
- TESSARI, Modesto, "En la misa celebrada por el Dr. Capdevila". *Anuario* 71-72. Del Liceo Benalcázar. Cali. Juny 1972, p_g. 59-60.
- TRIADÚ, Joan, "Tres llibres importants". *Serra d'Or*. Octubre 1965, p_g. 58-59.
- ___, "Josep M. Capdevila en el record i en els llibres". *Avui*, 14-VI-1992
- V., J., "El nuevo libro de Josep M. Capdevila". *La Vanguardia*, 9-IX-1971.
- VALENTÍ I FIOLE, Eduard, *Els cl_ssics i la literatura catalana moderna*. Curial. Barcelona, 1973
- VAYREDA I TRULLOL, Montserrat, "Un llibre de Josep M. Capdevila". *Vida parro- quial*, 1598. Figueres, 8-VI-1971.
- VERGÉS, Pr_leg del llibre: *Del retorn a casa*.
- VILA I COMAPOSADA, Marc-Aureli, *Temps viscut. 1908-1978*. El Llamp. Barcelona, 1989, p_g. 225-226. (Col·lecció l'Aplec).
- WITTLIN, Curt, *De la traducció literal a la creació liter_ria*. PAM, 1995, p_g. 204. (BSG, 34).
- X. "Centenari del naixement de J.M. Capdevila i Balanzó". *Revista del Centre de Lectura*. 45. Reus. Juny 1992.
- XUCL_, Jordi, "Uns apunts sobre el pensament catalanista de Josep Maria Capdevila i Balanzó (1892-1972)". *La Comarca d'Olot*, 681. 12-XI-1992, p_g. 16-18.
- ZENON. "Amics i terra amiga". *La Vanguardia*, 11-XII-1932.

* * *

- Notícies de redacció. "La secció de llengua i literatura de l'"Enciclop_dia Cata- lunya". *La Veu*, 12-III-1924.
- ___, "Una col·lecció religiosa". *La Publicitat*, 7-VII-1926.
- ___, "Noticiari d'Art. L'obra artística de Francesc Vayreda". *La Veu*, 312-VII-1926.
- ___, "Vic. Confer_ncia de Josep M.Capdevila sobre Sant Francesc d'Assís". *La Veu*, 10-XI-1926.
- ___, "Un pr_leg de Josep Maria Capdevila". *El Matí*, 29-X-1931.
- ___, "Recoll multat amb 50.000 pessetes". *Recoll.1182*, Blanes, 27-XI-1971, p_g. 3.

- ___, "Homenaje póstumo al Dr. Capdevila". *Anuario 71-72 del Liceo Benalcázar*. Cali. Juny de 1972.
- ___, "Centenari del naixement de J.M. Capdevila Balanzó". *Revista del Centre de Lectura*, 45. Juny 1992.
- ___, "Demanen la publicació de les obres de Josep M. Capdevila". *Diari de Girona*, 8-IX-1992.
- ___, "Joan Triadú parla de la importància de l'obra de Josep M. Capdevila". *La Comarca d'Olot*, 673. 17-IX-1992, p_g. 9.
- ___, "El Centre de Lectura rinde tributó a Josep M Capdevila". *Diari de Tarragona*, 18-XI-1992.
- ___, "Jordi Giró París glossa la figura de Josep M. Capdevila al Centre de Reus". *El Pati*. Reus, 20-XI-1992.
- ___, "Presentat el llibre *Els Principis de la civilització*, recull d'articles del pensador". *Revista de Banyoles*, 733. Gener 1993, p_g. 7.

* * *

3. LLIBRES CONSULTATS

- AL_S-MONER, Ramon d'., *Sant Jordi, patró de Catalunya*. Ed. Barcino. Barcelona, 1926. 95 p_g. (CSJ,1).
- ALCOVER, Joan, *Obres Completes*. Ed. Selecta. Barcelona, 1951. (*Perenne*, 14). *Antologia de poetes catalans d'avui*. L'Avenç. Barcelona, 1913. (BPA, 135).
- AMIGÓ, Leandre, *Presències i evocacions*. Selecta. Barcelona, 1969. (BS,417).
- ARANGUREN, J.L., *La filosofia de Eugenio d'Ors*. Espasa Calpe. Madrid, 1981.
- ARIST_TIL, *Po_tica*. Text i traducció de J. Farran i Mayoral. FBM. Barcelona, 1926.
- BALCELLS ILLA, Domingo, *Vida admirable de la Sierva de Dios Librada Ferrarons y Vivés*. Luis Gili. Barcelona, 1925, 141 p_g.
- BARBEDETTE, D., *Histoire de la Philosophie*. Berche et Pagis libraires. París, 1933.
- BASILIO DE RUBÍ, O.F.M., *La última hora de la tragedia. Hacia una revisión del caso Verdaguer*.
- BATLLORI, Miquel, *Vuit segles de cultura catalana a Europa*. Ed. Selecta. Barcelona, 1959. (BS, 252).
- BELLOC, Hilarie, *Història i sentit*. Els articles de... a: *El Matí*. Prleg i comentaris de Jordi Galí. Barcelonesa d'Edicions. Barcelona, 1995. (*Eixos*, 18).
- BILBENY, Norbert, *Joan Crexells en la filosofia del Noucentisme*. DOPESA, Barcelona, 1979, p_g. 18-19. (*Pinya de Rosa*, 35).
- ___, *Eugeni d'Ors i la ideologia del Noucentisme*. Ed. La Magrana. Barcelona, 1988.
- BONET I MARRUGAT, Albert, *Un viatge de cara als joves*. Barcelona, 1931.

- BRU, Francisco, *El Marqués de Comillas, su limosnero y su tío*. Barcelona, 1895.
- CANAL, Jordi, *Olot*. Diputació/Caixa. Girona, 1989. (QRG,22).
- CAPDEVILA, Francesc M., *All_ que la hist_ria d'Abbot Farm no explica*. Aymà, 1951. Barcelor
- CARNER, Josep, *Les bonhomies*. Ed. Catalana. Barcelona, 1925. Prefaci d'Alexandre Planas. (BL).
- ___, *Obres Completes. Poesia*. Ed. Selecta. Barcelona, 1968. (Perenne, 23).
- ___, *Teoria de l'ham po_tic*. A cura d'A.Manent. Ed. 62. Barcelona, 1970. (AC, 56).
- ___, *El reialme de la poesia*. A cura de N. Nardi i I. Pelegrí. Ed. 62. Barcelona, 1986.
- CASACUBERTA, M. i SALA, J., *Olot: Cultura i ciutat. Segles XVIII-XX*. Ajuntament d'Olot i Diputació de Girona, 1997. (QHO,10).
- CASTELLANOS, Jordi, *Guia de literatura catalana contempor_nia*. Vol.II. Ed. 62. Barcelona, 1973, p_g. 47-62 i 185-192.
- ___, *Literatura, vides, ciutats*. Ed. 62. Barcelona, 1997. (Universit_ria, 6).
- ___, Verdaguer i el Modernisme a *Anuari Verdaguer, 1995-1996*. Eumo Editorial. Vic, 1999, p_g. 27-47. (Estudis Verdaguerians, 9).
- CASTELLET, J.M. i MOLAS, J. *Poesia catalana del segle XX*. Ed.62. Barcelona, 1963. (LAL, 3).
- ___, *Antologia general de la poesia catalana*. Ed.62 i "La Caixa". Barcelona, 1979. (MOLC, 23).
- CIVERA, J., *Lleó XIII i la qüestió social*. Ed. Barcino. Barcelona, 1927. (CSJ, 11-12).
- CODINACHS, Pere, *La Federació de Joves Cristians de Catalunya*. Ed. Claret. Barce- lona, 1990.
- COMAS, Antoni, *Mirador*. Estudis sobre literatura i hist_ria dels Pa_sos Catalans. PAM, 1985. (BSO,19).
- CONDEMINES, Maria, *Els exorcismes i Jacint Verdaguer*. Comercial y Artes Gráfi- cas, S.A. Barcelona, 1970.
- COROMINES, Pere, *Jardins de Sant Pol*. Barcelona. 1927. 218 p_g.
- COSTA I LLOBERA, Miquel, *Obres Completes*. Ed. Selecta. Barcelona, 1947. (Perenne, 2).
- CREXELL, Joan, *El llibre a Catalunya durant la guerra civil*. PAM. 1990 (BSO,97).
- DÍAZ-PLAJA, Guillem, *La defenestració de X_nius*. Andorra: 1967.
- DURAN-REYNALS, Eudald, *Quatre hist_ries*. La Revista. Barcelona, 1918. (PLR).
- ___, *Proses completes*. Pr_leg de J.M. de Sagarra. Ed. Selecta. Barcelona 1952. (BS,107).
- ELIAS, Feliu, *La catedral de Barcelona*. Ed. Barcino. Barcelona, 1926. 97 p_g. (CSJ,3).
- FABRA, Pompeu, *Gramática de la lengua catalana*. Tipografia L'Avenç. Barce- lona, 1912.
- FENELON, *L'educació de les noies*. Traducció per Concepció de Balanzó. Pr_leg per Llorenç Riber. Ed. Barcino. Barcelona, 1927. 105 p_g. (CSJ, 7).
- FUSTER, Joan, "L'assaig i els assagistes" a: *Literatura catalana contempor_nia*. Curial. Barcelona, 1978, p_g. 284-292.

- GARCIA I JORDÁN, Pilar, *Els cat_lics catalans i la segona República (1931-1936)*. PAM, 1986. (BSO, 55).
- GARGANTA, Miquel de, "Les plantes en l'Atl_ntida de Verdaguer". IEC. Barcelona 1963-68, p_g. 193-207 (ER).
- GOETHE. *Pensaments*. Traducció d'En Joan Maragall. Llibr. l'Avenç. Barcelona, 1910. (BPA, 112).
- GUANSÉ, Dom_nec, *Abans d'ara*. Retrats literaris. Proa. Barcelona, 1966. (CLM).
- GUARDIOLA, Carles-J., *Carles & Clementina*. Ed. La Magrana. Barcelona, 1993.
- HIRSCHBERGER, J., *Historia de la filosofia*. 2 Vols. Ed. Herder. Barcelona. 1968.
- JAMMES, Francis, *El libre de Sant Josep*. Trad. de Josep F. R_fols. Tipografia Occit_nia. Barc
- JARDÍ I CASANY, Enric, *Eugeni d'Ors, vida i obra*. Aym_, S.A. Editora. Barcelona, 1967.(BDC).
- ___, *El Noucentisme*. Barcelona. Proa, 1980.
- JORBA, Manuel, *Manuel Mil_ i Fontanals en la seva _poca*. Curial. Barcelona, 1984. (BCC, 54).
- ___ *Manuel Mil_ i Fontanals, crític literari*. Curial i PAM. 1991. (TIELC,23).
- JOSEPH I MAYOL, Miquel, *El salvament del patrimoni artístic catal_ durant la guerra civil*. Ed.
- JOUBERT, J., *Pensaments*. Traducció catalana de Pere Benavent. Minerva. Segona S_rie. Barcelona, 1918. (CPLM. IV).
- JULI_ CAPDEVILA, M. *Llu_sa, Joaquim Ruyra, narrador*. PAM, 1992. (BSO,112).
- LLANAS, M., *Gaziel: Vida, periodisme i literatura*. PAM, 1998. (BAO, 203).
- LLULL, Ramon, *Llibre d'Amic e Amat*. Ed. Barcino. Barcelona, 1927. (ENC, 45).
- ___, *Obres Essencials*. 2 vols. Ed. Selecta. Barcelona, 1957. (Perenne, 16).
- MANENT, Albert, "Josep Maria de Casacuberta i l'Editorial Barcino" a: *Homenatge a Josep Maria de Casacuberta*. PAM, 1980, p_g. 23 (ELILC,1).
- ___, *Escriptors i editors del Nou-cents*. Curial. Barcelona, 1984. (BCC, 56).
- MANENT, Albert i RAVENTÓS, Josep, *L'Església clandestina a Catalunya durant la guerra civil*. PAM, 1984, p_g. 235. (BSO, 48).
- MARAGALL, Joan, *Seqü_ncies*. Barcelona: Tip. L'Avenç. Barcelona, 1911.
- ___, *Obres Completes*. Vol.I. Poesia. Ed. Selecta. Barcelona, 1960. (Perenne, 4).
- ___, *Obres Completes*. Vol.II. Prosa. Ed. Selecta. Barcelona, 1960. (Perenne, 4 bis).
- MARTORELL, Joanot i GALBA, Martí Joan de, *Tirant lo blanch*. IV vols. Estampat novament per Marian Aguiló y Fuster. Barcelona 1873-1905.
- ___, *Tirant lo Blanc*. Intr.per Martí de Riquer. Barcelona, 1947. Selecta. (Perenne, 5).
- MASERAS, Alfons, *La ratlla*. Ed. La Nova Revista. Barcelona, 1929. (CCIN, 5).
- MEDINA, Jaume, *Carles Riba (1893-1959)*. PAM. (BAO, 71 i 74).

- MIQUEL D'ESPLUGUES, O.F.M. *Sant Francesc de Sales, patró del periodisme catàlic*. Barcelona, 1926. 265 pàg.
- MIRABENT, Francesc, *De la bellesa. Iniciació als problemes de l'estètica, disciplina filosòfica*. IEC, 1936. (BF, 5).
- MIRACLE, Josep, *Verdaguer amb la lira i el calze*. Barcelona: Aymà, 1952, 446 pàg.
- MOLAS, Joaquim, *Lectures Críiques*. Ed. 62. Barcelona, 1974. (LAL, 121).
- MOLES, Joan, *Mossèn Cinto. Pròleg de J. Carner*. Mèxic: Catalònia, 1944.
- MOLINER, J. *El burgès genitlhome*. Trad. J. Carner. Ed. Catalana, Barcelona, 1919. (BL).
- MOLINÉ Y BRASÉS, Ernest, *Les Cent millors poesies de la llengua catalana*. Antoni López: Editor. Barcelona, 1911.
- MONJAS, M., *Documentos inéditos acerca de Mn Jacinto Verdaguer. Su amistad con los agustinos del Escorial*. Ed. Juventud. Barcelona, 1933; 2.ª Tip. "La Esperanza", Palma de Mallorca. 1935 ; 3.ª Editora Nacional, Madrid, 1952.
- MORERA I GALÍCIA, Magí, *Selecta de Sonets de Shakespeare*. Tip. l'Avenc. Barcelona, 1912.
- MUNTANER. *Crònica*. Vol. I. Ed. Barcino. Barcelona, 1927. (CPB, 19).
- MURGADES, Josep, "El Noucentisme" a: *Història de la literatura catalana. Part moderna*, vol. IX. (J. Molas, dir.). Ariel. Barcelona, 1986, pàg. 9-72.
- MUSCETA, Carlo, *F. De Sanctis*. Roma: Laterza, 1975, 113 pàg. (LIL, 51).
- NICOLAU D'OLWER Lluís, *Resum de literatura catalana*. Ed. Barcino. Barcelona, 1927. (CPB, 33).
- ORS, Eugeni d', *Glosari : 1906. Ab les gloses a la conferència d'Algeciras i les gloses al viure de ...*, *El suec és vida*. Publicaciones de la Prensa Gráfica. Madrid, 1922. 63 pàg.
- ___, *Obra catalana completa. Glosari 1906-1910*. Selecta. Barcelona, 1950. (BE, 7).
- PABÓN, Jesús, *El drama de Mossèn Jacinto*. Ed. Alpha. Barcelona, 1954.
- ___, "Conversaciones con Amparo Durán" a: *Días de ayer*. Alpha, 1963. Barcelona, pàg. 433-467.
- PERELLADA, Dídac, "Pròleg" a: *Recordatori de Chesterton*. Ed. Pòrtic. Barcelona, 1974.
- PLA, Josep, *Cartes de lluny*. Ed. La Nova Revista. Barcelona, 1928. (CCIN, 1).
- ___, *Madrid. Un dietari*. Ed. La Nova Revista. Barcelona, 1929. (CCIN, 4).
- ___, "Apèndix als papers de Francesc Pujols" a: *Tres biografies*. Ed. Destino, Barcelona, 1961.
- PLANA, Alexandre, *Antologia de poetes catalans moderns*. SCE. Barcelona, 1914.
- ___, *Les valors del nostre renaixement*. A cura de Iolanda Pelegrí. Ed. 62. Barcelona, 1976. (AC, 83).
- RAGUER I SUER, Hilari, *La Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps (1931- 1939)*. PAM, 1976. (BAO, 7).
- RIBA, Carles, Introducció a Joan BOCCACCIO, *Decameró. Versió catalana de 1429*. II vols. Ed. Barcino. Barcelona, 1926-28. (ENC, 8 i 17).
- ___, *Obres completes*. Vol. 1 i 2. Introducció d'Arthur Terry. A cura de J. Ll. Marfany. Ed. 62. Barcelona, 1965.

- ___, *Obres completes*. A cura d'Enric Sullà i Jaume Medina.. Ed. 62, Barcelona. 1985-1988. (*Cl_ssecs Catalans del segle XX*. Crítica, 1,2 i 3).
- ___, *Cartes de Carles Riba*. I, 1910-1938; II, 1939-1952; III, 1953-1959. Recollides i anotades per C.J. Guardiola. Ed. La Magrana. Barcelona, 1990-1993.
- RIEROLA, F., *Dietari*. Vic, 1908; Selecta. Barcelona, 1955. 234 p_g. (*BS*, 191).
- RIUS, Merc_, *La filosofia d'Eugeni d'Ors*. Curial. Barcelona, 1991. (*BCC*, 70).
- ROIG I RAVENTÓS, Josep Maria, *Sang nua*. Ed. La Nova Revista. Barcelona, 1928. (*CCIN*, 3).
- ROIG I ROSSICH, Josep Maria, *La dictadura de Primo de Rivera a Catalunya. Un assaig de repressió cultural*. PAM, 1992. (*Abat Oliva*, 107).
- RUBIÓ I LLUCH, Antoni, *Catalunya a Gr_cia*. L'Avenc. Barcelona, 1906. (*CPA*,49).
- RUYRA, Joaquim, *Entre flames*. Ed. La Nova Revista. Barcelona, 1928. (*CCIN*,2).
- ___, *Obres Completes*. Ed. Selecta. Barcelona. Ed.1964. (*Perenne*, 10).
- SAGARRA, Josep Maria de, *Obres Completes. Poesia*. Ed. Selecta. Barcelona, 1962. (*Perenne*, 19).
- ___, *Obres Completes. Prosa*. Ed. Selecta. Barcelona, 1967 (*Perenne*, 22).
- SERRA I BALDÓ, Antoni i LLATAS, Rossend, *Resum de po_tica catalana. M_trica i versificació*. Ed. Barcino. Barcelona, 1932. (*BPB*, 75).
- SERRA I BOLDÚ, Valeri, *Mossen Jacinto Verdaguer. Recorts dels set anys darrers de sa vida*. Imp. R. Saladrigas. Bellpuig, 1915.
- SERRA HÚNTER, Jaume, *Filosofia i cultura. Sugestions i estudis*. Catalonia. Barce- lona, 1932.
- SERRAHIMA, Lluís, *Com el mar*. Editorial Proa. Barcelona, 1963. (*COM*).
- SERRAHIMA, Maurici, "Sobre el caso Verdaguer". *Arbor*, 89. Madrid, 1953.
- ___, *Dotze mestres*. Destino. Barcelona, 1972, 365 p_g. (*El Dofí*).
- ___, *Del passat quan era present*. Edicions 62. Barcelona. Vol.I, 1972. Vol.II, 1974. (*CSXX*).
- ___, "Notes sobre el Matí". *Els Marges*, núm.6. Febrer 1976, p_g. 111-119.
- ___, *Mem_ries de la guerra i de l'exili*. Ed. 62. Barcelona. Vol.I, 1978. Vol.II, 1981.
- SOLDEVILA, Carles, (Myself). *L'home ben educat*. Editorial Barcino. Barcelona, 1926 (*CPB*).
- ___, (Myself), *La dona ben educada*. Ed. Barcino. Barceona, 1927 (*CPB*).
- ___, *Qu_cal llegir?* Llibr. Catal_nia. Barcelona, 1928.
- ___, *Obres Completes*. Ed. Selecta. Barcelona, 1967. (*Perenne*, 21).
- SOLDEVILA, Ferran, *Al llarg de la meua vida*. Ed. 62. Barcelona, 1970.
- ___, "La tr_gica mort de l'Hel!lenista Lluís Segal_ i Estalella". *Noms propis*. Barce- lonesa d'Edicions. Barcelona, 1994, p_g. 101-104. (*Eixos*,17).
- STURZO, Luigi, *Articles a El Matí*. A cura de Ferran Camps i Vallejo i Clotilde Parellada i Rosell. Partit Popular Europeu. Barcelona, 1992.
- TORRAS I BAGES, Josep, *Obres Completes*. Editorial Selecta. Barcelona, 1948. (*Perenne*, 7).
- TORRENT, Joan i TESIS, Rafael, *Hist_ria de la premsa catalana*. Ed. Bruguera. Barcelona, 1961

- TORRENT I F_BREGAS, Joan,. *Moss_n Cinto a la Gleva. La gestació del drama verdagueri_*. Ed. E TORRES, Bartomeu, *Miquel Costa i Llobera. Assaig biogr_fic. Pr_leg de Llorenç Riber. Ciutat de Mallorca, 1936. (LIO, 11-12).*
- VERDAGUER, Jacint, *Dietari d'un pelegrí a Terra Santa*. Llibreria l'Avenc. Barce- lona, 1906, 129 p_g. (BPA, 58).
- ___, *Poesies*. Introducció i tria de Carles Riba. Ed.Catalana. Barcelona, 1923. (BL).
- ___, El poeta Verdaguer por el Conde de Güell, Marqués de Comillas. (Fragmento de la obra inédita "Apuntes de recuerdos"). Barcelona, 1927.
- ___, *Miscell_l_nia Verdaguer*. Antologia de poesia i prosa de Mn. Jacint Verdaguer. E. Ragassol. París, 1946.
- ___, *Obres Completes*. Ed. Selecta. Barcelona, 1953. (*Perenne*, 2).
- ___, *Epistolari de Jacint Verdaguer*. Transcripció i notes per Josep Maria de Casa- cuberta. Ed. Barcino. Barcelona, 1959 i 1967. (*BV*, 5 i 7).
- VIVES, Amadeu, *L'entusiasme és la sal de l'anima*. Llib.Verdaguer.Barcelona,1927.
- YATES, Alan, *Una generació sense novel!la?* Ed. 62. Barcelona, 1975, (*LAL*, 122).